

ΣΠΥΡΟΣ ΠΟΡΤΙΝΟΣ

Ο ανταρτής του Ποντού

Κυριακός Υφαντίδης

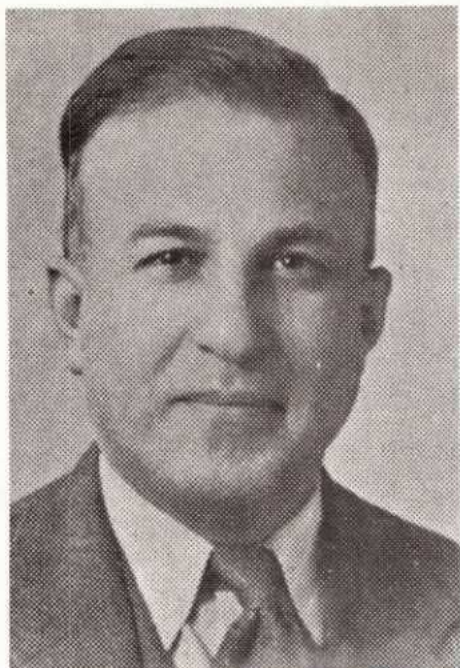
ΣΠΥΡΟΣ ΠΟΡΤΙΝΟΣ

Ο
ΑΝΤΑΡΤΗΣ
ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΥΦΑΝΤΙΔΗΣ

«ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ»
ΜΙΣΑΗΛΙΔΟΥ 28 ΠΕΙΡΑΙΑΣ 186 48
ΑΘΗΝΑ 1985

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ
ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ: ΣΟΥΛΑ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Σύντομο βιογραφικό

Γεννήθηκε στα Κοτύωρα του Πόντου, από πιστούς χριστιανούς γονείς. Ο πατέρας του ήταν ποιμένας της Εκκλησίας Κοτύωρων. Με τα γεγονότα που σηματοδοτούν ύστερα από το 1914, τον ξερριζισμό του Ελληνισμού, ο Κυριάκος - Παύλος Υφαντίδης βγαίνει στο αντάρτικο για να διακριθεί για το μοναδικό του θάρρος και την παλληκαριά του. Στο σβύσιμο του εθνικού ονείρου για μια Δημοκρατία του Πόντου και το μοιραίο τσάκισμα του αντάρτικου, ο Κυριάκος Υφαντίδης περνάει στην Τουρκία (1917) για να βρεθεί μέσω Μουντζουρίας - Κορέας - Ιαπωνίας, στην Αμερική (ΗΠΑ). Εκεί σπουδάζει θεολογία και ξεκινάει ένα πνευματικό έργο, γνήσια εθνικό και μοναδικά ελληνικό που θα απλώσει για να αγκαλιάσει την Ελλάδα, σε καιρούς μάλιστα δύσκολους και σκληρούς για τον λαό μας. Πέθανε το 1964.

Δυο λόγια

Οι μέρες που ζούμε - αντικειμενικά και υποκειμενικά μετρημένες - φαίνεται νάχασαν την αίσθηση του μεγάλου. Φυσικά υπάρχει το «μεγάλο» στην τεχνολογία, στο πείραμα, στον δομικό όγκο, στην κουλτούρα την δεμένη με τα κρύα γρανάζια της τεχνολογίας. Ο κόσμος μας φτώχηνε απελπιστικά από ήρωες. Από πρότυπα. Από φυσιογνωμίες και αναστήματα ηθικά και πνευματικά στο μέτρο των Γιγάντων, των Ανακείμ... Η μηχανή σάρωσε τον αληθινό «μύθο» για να μείνουμε σκαρφαλωμένοι στη φλούδα της γης, χωρίς χθες. Μόνοι σήμερα. Δίχως αύριο. Ο απόστολος Παύλος επιμένει στην ανάγκη, ο Τιμόθεος να γενει τύπος στην εκκλησία. Παράδειγμα, υπόδειγμα, μήτρα. «Καταμεσής στο δέκατο ένατο αιώνα ο Αύγουστος Κοντ ακύρωνε με τους συλλογιστικούς του σωρείτες τη μεταφυσική ιχνηλασία και παράδινε τον πόνο και το μόχθο απειραρίθμων γενεών σ' ένα δραματικό ολοκαύτωμα». (Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος: Ο σύγχρονος άνθρωπος. Οι εκδόσεις των φίλων. Αθήνα, 1966, σελ. 148).

Να γιατί καταπιάστηκα με τον Κυριάκο Υφαντίδη. Θαρρώ πως είναι ένα πρόσωπο που κινάει από τα δραματικά ελληνικά χρώματα του Πόντου. Ακολουθάει τους δρόμους του Οδυσσέα. Ενώνει τον απόδημο Ελληνισμό. Ζυμώνεται με την Ελλάδα, ζει, αγωνίζεται και πεθαίνει γι' αυτήν. Και μ' αυτήν στην καρδιά και τα χείλια του. Παράλληλα, είναι ο τύπος του δυνατού πνευματι-

κού αγωνιστή που πολεμάει στο στίβο της πνευματικής αφύπνισης, κρατώντας το ευαγγέλιο στα δυνατά του τα χέρια. Παλεύει στα μαρμαρένια αλώνια με το ηράκλειο σε διαστάσεις σώμα του, ενάντια στην άρνηση, την υλιστική αντίληψη, την παχειά αμάθεια. Σύγχρονα, ξέρει να γελάει πλατειά και να συγκαταβαίνει στο παιδί - το φτωχό ελληνόπουλο - που πολύ τ' αγάπησε.

Σε μια τόσο σύντομη βιογραφία, δεν είναι μπορετό να χωρέσει ο ατίθασος γιος, ο ανάρτης με τη μαύρη τσόχινη χαρακτηριστική φορεσιά των Ποντίων, ο ταξιδευτής των ονείρων, ο ιεραπόστολος, η ψυχή και το είναι της Επιτροπής Βοήθειας για την Ελλάδα, ο ακάματος εργάτης του Ευαγγελίου.

Μερικά σκίτσα μόνο του μεγάλου αυτού παιδιού του Πόντου θα δοθούν. Όπως συνήθως γίνεται, το υλικό που αφήνουν για τους εαυτούς τους και τους δρόμους που ανοίξαν οι μεγάλοι, είναι μικρό, λίγο και πάντα φτωχό. Κι ο Κυριάκος δεν σκισάρεται. Ας ελπίσω κάποιοι άλλοι, να μαζέψουν υλικό για τον μεγάλο Πόντιο χριστιανό, να επιχειρήσουν να γράψουν κάτι πιο δυνατό και περισσότερο εκπροσωπευτικό για τούτον τον άνδρα.

Μαζεύω τις σκέψεις μου. Ναι, χρειαζόμαστε πνευματικά πρότυπα. Αγιοσύνης, οραματισμών, αγωνιστικότητας. Κι ο Κυριάκος Υφαντίδης έχει τη θέση του στην πινακοθήκη των Ελλήνων πνευματικών ηρώων που δαπανήθηκαν και κάμανε τη ζωή τους σπονδή στη διακονία του Χριστού, της εκκλησίας Του και της Ελλάδας μας.

Δεν ήμουν ποτέ ικανός στα χρώματα, τα μολύβια και τα τελάρα της ζωγραφικής. Δεν κάνω ιστορία. Φυλλομετρώω μια δυνατή ζωή που, δοσμένη ολότελα στα χέρια του Κυρίου, πλαστουργήθηκε κι έγινε «τύπος πιστών».

Ξέρω πως δεν θάθελαν να αναφέρω τα ονόματά τους, όλοι εκείνοι που μου στάθηκαν πολύτιμοι συμπαραστάτες με υλικό που μούδωκαν, φωτογραφίες, αναμνήσεις. Τους ευχαριστώ πολύ. Όλους μαζί κι έναν-έναν.

Σ.Ι.Π.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Γη του ακριτικού Ελληνισμού.

Εκείνα τα απαλά ακρογιάλια που άλλοτε τα χαϊδεύει ο Εύξεινος Πόντος κι άλλοτε θυμωμένος παλεύει μαζί τους, για να γλυκάνει υστερότερα, να μαλακώσει. Έτσι όμοια όπως τα κύματα και η γη του Πόντου που ζύμωνα κι έπλαθε δικό της ανθρώπινο υλικό από τα κύματα λες και το τραβούσε τούτο το πλούσιο χόμα της για να γενούνε από τούτη τη γη της αντρειωσύνης βοσκοί και καματάρηδες της γης, έξυπνοι έμποροι, νοσταλγοί αιώνιοι Έλληνες στα τέσσερα άκρα της γης...

«Το κύμα του Ευξείνου φέρνει από τα βάθη των καιρών πανάρχαια μηνύματα και θρύλους από τους Αργοναύτες που έβρασαν από κει πηγαίνοντας για την Κολχίδα».

Γιος της Γης ο μυθικός Πόντος και πατέρας του Νηρέα, αποτελεί προσωποποίηση του υγρού στοιχείου και ενώνει την ελληνική ψυχή που απλωμένη «στις θάλασσες της γης στου κόσμου μας την άκρη» ενώνοντας όμως έτσι καιρούς, αιώνες και ανθρώπους.

Από τα βόρεια δέχεται τα νερά της Αζοφικής και έχει μια - με λίγα αλλά ψηλά δασοσκεπασμένα βουνά - πεδινή έκταση 435.000 τετρ. χιλιομέτρων. Μιλάμε για τη μυθική αργοναυτική εκστρατεία γύρω από το 1250 π.Χ. κι αργότερα στον 8ο και 7ο αιώνα για τους Μιλήσιους που ιδρύσανε εκεί αποικίες.

Δεν είναι εδώ η θέση να επιχειρήσει κανείς να γράψει την ιστορία των Ελλήνων του Πόντου. Του Πόντου των Ελλήνων. Και βιβλία υπάρχουν και πολλά και καλογραμμένα, για τις μνήμες εκείνων των χαμένων πατρίδων.

Οι Νεότουρκοι, οργανωμένοι στη Μακεδονία και Θράκη - τουρκοκρατούμενες τότε περιοχές - πέτυχαν το 1908 από τον

Αβδούλ Χαμίτ Σύνταγμα. Στη συνέχεια τον εκθρονίζουν και γρήγορα γίνονται εθνικιστικό πολιτικό κόμμα.

Σε λίγο μπαίνει στο προσκήνιο ο Μουσταφά Κεμάλ. Οι Νεότουρκοι αργά και σταθερά επηρεάζουν τις αποφάσεις και την πολιτική της κρατικής μηχανής. Οι καταστροφικοί για τους Τούρκους πόλεμοι του 1912 πείθουν τους νέους και κατώτερους αξιωματικούς για την ανάγκη να τηρηθεί μια «σκληρή» εθνικιστική γραμμή. Στο ξεκίνημα περίπου του 1914, ένα «Φιρμάνι» ορίζει σαν υποχρεωτικό μάθημα για όλα τα σχολεία - και τα πιο πολλά ήταν ελληνικά - την τουρκική γλώσσα.

Σε λίγο ξεγυλιγεται η μεγάλη τραγωδία των Αρμενίων. Η γενοκτονία του ηρωικού και παλιού αυτού λαού του Αράμ, αρχίζει. Οι καπνοί και το αίμα, ο θρήνος και τα δάκρυα κρατάνε μέχρι τις μέρες μας. Οι Αρμένιοι παίρνουν τώρα πια τη θέση των επιτιθέμενων.

Και καθώς η «ομόδοξη» Ρωσία βρίσκεται στα σύνορα του Πόντου, οι Πόντιοι μεταναστεύουν, εμπορευόμενοι βασικά, στην απέραντη και πλούσια Ρούσικη γης. Ο Πόντος είναι γιομάτος από αρχοντικά αλλά και γέφυρες, σχολειά, νοσοκομεία των Πόντιων μεταναστών, που γυρίζοντας στην αξέχαστη Ιθάκη τους - αιώνιος νοσταλγός ο Έλληνας - φέρνουν μαζί τους ρούβλια από τις ανθούσες παροικίες της Οδησσού, του Βατούμ, της Μόσχας, της Πετρούπολης, πιο ψηλά ακόμα, του Αρχάγγελου...

Η Τουρκία βρίσκεται με την πλευρά της Γερμανίας. Ο Μεγάλος Πόλεμος (1914) έχει ξεσπάσει. Οι φλόγες του Σεράγεβου ζώνουν τώρα και τη γη του Πόντου. Δεν ανήκει σε τούτο το απλό και πρόχειρο σκισάρισμα ενός μεγάλου Πόντιου, να μπορούμε σε ιστορίες, γεγονότα, μάχες, περιγραφές και τραγωδίες... Γρήγορα το ελληνικό στοιχείο πείθεται πως ο διωγμός των Αρμενίων αποτελεί την απαρχή ενός γενικότερου σχεδίου, δηλαδή η Τουρκία να απαλλαγεί από τους «ξένους λαούς». Αλλά ο Πόντος είναι η γη τους χιλιάδες χρόνια πριν κατεβούν εκεί τα τουρκικά φύλα. Οι υποψίες γίνονται αναταραχή και η αναταραχή απόφαση, να ξαναπάρουν οι Πόντιοι τα όπλα. Τούτο φυσικά λίγο αργότερα. Ο τσαρικός στόλος βομβαρδίζει - μάλλον χωρίς συγκεκριμένο πολεμικό σχέδιο και στόχο - τα παράλια του Πόντου. Πρώτη χτυπιέται η όμορφη Τραπεζούντα. Σε λίγο - 5 Απρίλη 1916 - Ρούσικα στρατεύματα καταλαμβάνουν τις πόλεις της ποντιακής παραλίας. Αναθάρρεψε το Ελληνικό στοιχείο. Έρχεται σε λίγο όμως το προ-

μήνυμα της Οκτωβριανής Επανάστασης. Είμαστε ανάμεσα στα 1916-1917. Με το ξέσπασμα και την επικράτηση του Μπολσεβικισμού, οι Ρώσοι στρατιώτες θα εγκαταλείψουν τον Πόντο. Η κατάπαυση «του πυρός» ανάμεσα στη Γερμανία του Κάιζερ και τη Ρωσία, υπογράφεται από τον Κυριλένκο. Τώρα ξεθάρρεψαν - με τη σειρά τους - οι Τούρκοι. Στην ουσία κυβερνάει το Κομιτάτο με τους νεότουρκους. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος μάλιστα πάντοτε. Με εισηγήσεις Γερμανού στρατηγού, βρίσκεται και η αφορμή για τον ξερριζωμό των Ελλήνων. Τα παράλια - ύστερα μάλιστα από την πρόσκαιρη Ρούσικη κατοχή - πρέπει νάναι απαλλαγμένα από πληθυσμούς μη Τουρκικούς!

Όταν ακόμα τα Ρούσικα πολεμικά χτυπούσαν «τους Τούρκους» στις ελληνικές παράλιες πόλεις, την πιο μεγάλη καταστροφή έπαθαν τα Κοτύωρα, τώρα Ορντού. Χιλιάδες πρόσφυγες άφηκαν τα σπίτια τους, τα αγαθά τους και κατέφυγαν στην Τραπεζούντα κι άλλες πόλεις της ανατολικής παραλίας. Ήταν τέλη Αυγούστου. Και η λαϊκή μούσα θρήνησε το μεγάλο κακό και τη σφοδρά των Κοτύωρων:

Ήταν Αυγούστου έντεκα
Παρασκευή ημέρα
που η Ορντού εκαίετο
με τόπια στον αέρα!

Και οι πρόσφυγες από τα χωριά και τις γύρω μικρές πόλεις συνάζονταν και στοιβάζονταν στην Τραπεζούντα και την Τρίπολη. Ύστερα από τον βομβαρδισμό, τα τσαρικά πλοία πήρανε τον κόσμο και τον έφεραν στις μεγάλες πολιτείες του Πόντου. Πρώτη προσφυγιά!... Ο Εύξεινος συχνά - πυκνά έφερνε πτώματα Αρμενίων στην παραλία. Το «σχέδιο» πλησίαζε και τους Έλληνες...

Παράλληλα, οι Τούρκοι οργανώνουν τους Τσετές, άτακτα σώματα από χωρικούς, κυρίως, που σφάζουν, λεηλατούν, σκορπάνε τον τρόπο ειδικά στα μικρά χωριά. Η ανάγκη της άμυνας νωρίς ξεσηκώνει τα ελληνικά ποντιακά νειάτα στ' άρματα. Η ξαφνική αναχώρηση των Ρώσων που αφήνουν κανόνια, μουλάρια, όπλα και άφθονα πυρομαχικά, οπλίζει τα ποντιακά αντάρτικα τμήματα. Οι Τούρκοι ξαναγυρίζουν, γιομάτοι μίσος κατά των Ελλήνων «που καλέσανε τους Ρούσους» στις παραλιακές πόλεις. Το αντάρτικο φουντώνει και οι συγκρούσεις με τους Τσετάδες γίνονται πιο συχνές και αιματηρές.

Με το τέλος του 1918 και την ανακωχή που υπογράφηκε

ανάμεσα στην Αντάντ και τους Γερμανούς, η Τουρκία βρίσκεται με το μέρος των χαμένων. Απειλείται με διαμελισμό και το ζήτημα «της Δημοκρατίας του Πόντου» μπαίνει σαν θέμα συζήτησης στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης. Την άνοιξη του 1919 ένα ελληνικό πολεμικό επισκέπτεται την Τραπεζούντα. Είναι το «Βέλος». Οι ψυχές αναρριγούνε. Τα παιδιά ξημεροβραδιάζονται στην παραλία της Τραπεζούντας. Σκοπός της επίσκεψης τούτης είναι να βρεθούν καταλύματα για τους καινούργιους - και τους άστεγους παλιούς κατοίκους - έποικους της νέας Δημοκρατίας του Πόντου.

Σε λίγο το χαμόγελο της «μεγάλης ελπίδας» θα σβύσει. Και κλαίνει ξανά στα Κοτύωρα, Ελεβή, Σινώπη, Τρίπολη, Κερασούντα, Θεμισκυρα. Και, φυσικά, και στην Τραπεζούντα. Οι πρώτοι «φυγόστρατοι» που αποτελέσανε τον πυρήνα αργότερα του ελληνικού αντάρτικου, πρέπει να ανευρεθούν στο περίφημο εκείνο διάταγμα του 1914 με διάταξη του οποίου όλοι οι Έλληνες από 20 μέχρι και 50 χρόνων, έπρεπε να πάνε «στρατιώτες». Ακολούθησε το φιρμάνι για το σχηματισμό των «εργατικών ταγμάτων» (αμελέταμπουρού), πρόφαση για εξόντωση στη φοβερή Ανατολία. Ο Γερμανός στρατηγός, Λίμαν Φον Σάντερς, οργανώνει συστηματικά τον ελληνικό εξολοθρεμό με τις «συμβουλές» του και τον εξολοθρεμό του ελληνικού στοιχείου σ' ολόκληρο το χώρο της Μ. Ασίας. Η επιστράτευση της 21 Ιουνίου 1914, τα εργατικά τάγματα και η «μετακίνηση προσκαίρως» από τις παραλίες και τις ανατολικές επαρχίες που συνόρευαν με το μέτωπο του Καυκάσου, γίνονται «για την ασφάλεια της Τουρκίας». Η τραγωδία πλησιάζει...

Τώρα η ενδοχώρα, τα μικρά κυρίως χωριά, είναι στη διάθεση των τσετέδων που «ψάχνουν» για φυγόστρατους! Τα δυτικά βουανά της Αμισού, Πάφρας, Αμάσειας, Έρπαα γιομίζουν αντάρτικο. Μικρά ρούσικα τορπιλοβόλα, πριν από τον Οκτώβρη του 1917, προμηθεύουν όπλα. Το αντάρτικο είναι η μόνη διέξοδος που απομένει. Επιστράτευση, εργατικά τάγματα και «μετακίνηση πληθυσμού» ξέρουνε καλά πως σημαίνουν φρικτό θάνατο και ατίμωση.

Μα, ενώ για το αντάρτικο του ανατολικού Πόντου, υπάρχουν στοιχεία, βιβλία, έγγραφα, αφηγήσεις, ζωντανές περιγραφές για τον δυτικό Πόντο, δεν έχουμε σχεδόν τίποτα. Και οι αγώνες των Πόντιων της δυτικής πλευράς δεν υστερούν σε λεβεντιά, νίκες και τραγωδίες εκείνων της Σάντας, τών Σούρμενων κ.λπ.

Μόνα σχεδόν στοιχεία οι αναμνήσεις του Βασίλη Ανθόπουλου – Βασίλ-αγά – και κάποιες σελίδες, του άλλου οπλαρχηγού, του περίφημου Παντελή Αναστασιάδη – Παντέλ-αγά – τίποτα άλλο.

Το Αμερικάνικο Κολλέγιο προμηθεύει έναν νεαρό στο αντάρτικο που σύντομα γίνεται «καπετάνιος». Πρόκειται για τον Χαράλαμπο Κοντοβραχιονίδη - Χαμδή Μπέης - σε μια από τις ομάδες του οποίου θα μπει σε λίγο και ο Κυριάκος - Παύλος Υφαντίδης.

Ανδρέας Υφαντίδης

Ο άνθρωπος που λογάριαζαν καλά οι Τούρκοι. Και εκτιμούσε βαθειά το Ελληνικό στοιχείο. Έξω από δόγματα. Περνούσε από τον καφενέ και Τούρκοι και Έλληνες έπρεπε να σηκωθούνε ορθοί:

- Αντρέα Εφέντη!

Κι εκείνος ήσυχος, απλός, γιομάτος αξιοπρέπεια, έβγαζε το καπέλο του και χαιρετούσε αρχοντικά:

- Σας χαιρετώ, κύριοι.

Για το όποιο πρόβλημα στα Κοτύωρα, έπρεπε να προσκληθεί και ο ιεροκήρυκας. Και στις Τουρκικές εθνικές επετείους πλάι στον Ορθόδοξο αρχιερατικό εκπρόσωπο και ο Αντρέας Υφαντίδης. Τούρκοι και Έλληνες γυρεύανε τη συμβουλή του. Και συχνά τα βράδια χτύπαγαν την πόρτα του. Κάποιος άρρωστος. Κάποιος φυγόστρατος. Πιο συχνά κάποιος φτωχός. Και ο Αντρέας πάντα χαμογελαστός και καλωσυνάτος στον όποιο νυχτερινό του επισκέπτη:

- Γκελ! Γκέλ!

Στα χρόνια που ιστορούμε, τα δύο πιο μεγάλα αγόρια του Αντρέα Υφαντίδη βρίσκονταν ήδη στην Αμερική. Αυτό - ξέχωρα από την οικονομική άνεση του σπιτικού - ανέβαζε στη συνείδηση του τουρκικού κυρίως λαού και των Ζαμπιέδων (χωροφυλάκων), την οικογένεια Υφαντίδη.

Με τον πατέρα και την σεβάσμια μητέρα έμεναν ο Κυριάκος - Παύλος και η Ευωδία. Για τα παιδικά χρόνια του Κυριάκου λίγα ξέρουμε. Μπορούσε να διαβάζει ελληνικά, πριν πάει σχολείο. Κατάφερνε αρκετά καλά τα αγγλικά και φυσικά μιλούσε άπαιστα τα «καλά» Τουρκικά. Στα χρόνια που θα ακολουθήσουν, θα του

χρειαστούνε και λίγα Ρώσικα που ήξερε. ΄Εξυπνος, του βιβλίου παιδί, τέλειωσε με άριστα το δημοτικό. Και πήγε στο σχολαρχείο, εκείνης της εποχής! Σωστό Πανεπιστήμιο: Ιστορία, αρχαία, γραμματική, συντακτικό, άγνωστο κείμενο για τις εξετάσεις από της αθηναϊκές τραγωδίες! Αισχύλος, Ευριπίδης, Σοφοκλής...

Παράλληλα, η πλούσια βιβλιοθήκη του πατέρα του, δίνει πνευματική τροφή στον νεαρό Κυριάκο. Διαβάζει ακατάπαυστα ο,τι πνευματικό βιβλίο βρεθεί στα χέρια του. Από πολύ μικρός αγαπάει την Γραφή του και κατά τη συνήθεια πόσο ευλογημένη συνήθεια - της εποχής, κάθε Κυριακή πρέπει να ξέρει το εδάφιο του απ' έξω.

- Και ήτανε κομμάτι ολόκληρο από τη Γραφή, έλεγε αργότερα γελώντας ο Κυριάκος.

Κι ήρθαν οι καιροί οι δίσεκτοι, που λέει ο ποιητής, και τούτα όλα τα εδάφια, οι ιστορίες, τα αποσπάσματα από τον λόγο του Θεού ανέβηκαν από την παιδική καρδιά στον παραγμένο νου και τη μνήμη του επαναστατημένου και αποκαρδιωμένου νέου.

Ο Άρης Σιδηρόπουλος-θυμόταν πριν πεθάνει πολύ λίγα - φέρνει μπροστά του την εικόνα του πατέρα Υφαντίδη. Του Αντρέα. ΄Εμεναν στο αριστοκρατικό μέρος που παραθέριζαν οι Έλληνες από τα Κοτύωρα και οι Τούρκοι αγάδες. Το Τσάμπσι, όπου γινόταν κάθε Δευτέρα το παζάρι των Κοτύωρων. Η οικογένεια του Αντρέα Υφαντίδη έμενε στο Μπέη - Αλάν. Τόκαψαν οι Τούρκοι στα 1915 - 16. Πολλοί κήκαν μέσα στα σπίτια τους. Ο Αντρέας έμεινε στην εκκλησία του, ποιμένας αληθινός στη θέση του. Τον έβγαλαν με την βία. Και κάψανε το κτίριο. Και μαζί μια μοναδικά πλούσια βιβλιοθήκη, με παλιά ανυπολόγιστης αξίας, κείμενα. Και ο Άρης Σιδηρόπουλος, αναθυμάται:

- Ψηλός, ωραίος άντρας. Έλληνας μέχρι τα βάθη της άγιας ψυχής του. Δεν συνάντησα άλλον άνθρωπο έκτοτε ήπιο, τέτοιου χριστιανικού γλυκύτατου χαρακτήρα!

Ο Κυριάκος πονάει για τους δικούς του. Ο πόλεμος που θα καταλήξει στην τραγωδία του '22 μαινεται. Ο πατέρας του Κυριάκου, ύστερα από δοκιμασίες αμέτρητες και ταλαιπωρίες και στερήσεις «βρίσκεται» στα χέρια των Τούρκων. Σ' ένα στρατόπεδο συγκεντρώσεως. Καμιά είδηση για όλους τους δεν μπορεί νάχει ο Κυριάκος. Και βρισκόμαστε μετά το '18, προσεύχεται. Με την ανακωχή ο γερο - Αντρέας γλυτώνει.

Στο τέλος του 1922, και η υπόλοιπη οικογένεια, πατέρας, μάνα, η αδελφή του Κυριάκου Ευωδία, φεύγουν για την Αμερική. Ο γερο-ιεροκήρυκας ξανασφίγγει στην αγκαλιά του τους τρεις γιους του. Ο Κυριάκος είναι εκεί...

Και κει, στην περιοχή της Νέας Αγγλίας δίνει δυνατά τη μαρτυρία του ο Αντρέας. Έφυγε για νάναι με τον Κύριο το 1933. Και ο δόκτωρ Ιωσήφ Έβανς γράφει: «Ο σπόρος που έσπειρε ο Αντρέας, εξακολουθεί να φέρνει πλούσιο καρπό». (Ιούλιος 1945).

Ίσως κάπου εδώ, θάπρεπε να σκισάρει κανείς τον θείο του Κυριάκου – αδελφό του πατέρα του – έναν τεράστιο άντρα, πρεσβύτερο της εκκλησίας. Τούτος ο χριστιανός άντρας, αγαπούσε τον Θεό και το σπιτικό του Αντρέα Υφαντίδη. Μα έτρεφε μια αγάπη για τον μικρό Κυριάκο. Κι ο Κυριάκος αγαπούσε τον θείο του. Και τον άκουγε πάντα κάθε φορά που εκείνος συμβούλευε τον νεαρό, ατίθασο ανεψιό του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Στα βουνά

Είναι η «ηρωική» περίοδος του Κυριάκου Υφαντίδη. Για την οποία όμως δεν άφησε κανένα σχεδόν στοιχείο. Και ακόμα, μια περίοδος για την οποία ο ίδιος σιωπούσε. Όταν οι νέοι του γύρευαν να διηγηθεί κάτι από «κείνα τα χρόνια», έκλεινε, ανεξήγητα το στόμα του. Σπήλωνε το βλέμμα του μακριά. Μια μόνη εξήγηση: Πως τούτα τα χρόνια ανήκαν στη «προ Χριστού» εποχή. Πριν να «γνωρίσει» τον Θεό. Ξέρουμε μονάχα πως ανέβηκε στο βουνό, νεαρός. Από τους πιο νέους στην ηλικία. Ίσως και νάταν ο πιο νεαρός αντάρτης στο Δυτικό Πόντο.

Δεν υπήρξε «τρελλή» αποστολή που να μη μετέχει ο Κυριάκος. Πολύ σύντομα αναλαμβάνει προσωπικές πρωτοβουλίες. Μπορούσε να περπατήσει έντεκα ώρες φορτωμένος και αμέσως μετά να μπει στη μάχη. Ψηλός, σωματώδης. Θηρίο σωστό, μετακινείται και έχει στις πλάτες του ολόκληρο κιβώτιο με πυρομαχικά. Τις νύχτες προτιμάει να φυλάει σκοπός. Είναι μια ευκαιρία τούτη ν' αναπολήσει, να θυμηθεί. Και να κλάψει. Φαίνεται πως από μικρό παιδί – υπέρμετρα συναισθηματικό – κλαίει εύκολα. Και τούτα τα δάκρυα που τόσο συγκινούν και συναρπάζουν, τον συνοδεύουν σ' ολόκληρη τη πολυκύμαντη ζωή του. Κι ο «χασσεμένος» (ζεματισμένος, ντροπαλός, ποντιακά) Κυριάκος, γρήγορα γίνεται ο «ντελή Κυριάκος» (ο τρελλός!). Του αναθέτουν τις πιο παράτολμες αποστολές. Τα γύρω χωριά στενάζουν. Οι τσετέδες καίνε και σκοτώνουν. Καλούν συνεχώς σε βοήθεια τους αντάρτες. Πού να πάνε πρώτα; Πού ύστερα; Σε μια μάχη κοντά στο μύλο στο χωριό Τεμπέκιοϊ, από το πρωί μέχρι το σουρούπο, χτυπιόταν μια ομάδα που βρισκόταν κι ο Κυριάκος με τους τσετέδες. Έτσι οι Πόντιοι λέγανε τους τσέτηδες.

Οι Έλληνες απαγκιστρώθηκαν σιγά - σιγά. Έμεινε ο Κυριάκος να τους καλύψει. Οι Τούρκοι το κατάλαβαν:

- Τεσλίμ (παραδώσου).

Αλλά ο Κυριάκος έμεινε. Τους βάσταξε μακριά με το όπλο του. Νύχτωσε, γλύτωσε.

Τα φυσεκκίκια δεν έλεγαν να τελειώσουν. Πάντα έχει πανηγύρι η Ελλάδα... Αλλά δεν συνέβαινε το ίδιο και με τα τρόφιμα. Ό,τι είχαν,τέλειωσε. Και ό,τι τρωγόταν στο βουνό, φαγώθηκε. Ο δεύτερος τούτος οχτρός - πιο επικίνδυνος και βασανιστικός, η πείνα - τους έζωνε απειλητικά. Για παράδοση ούτε λόγος. Για φευγιά... αλλά πού. Λύση; Καμιά. Απολύτως καμιά... Μόνο... Να, αν κάποιος κατέβαιναν στην πόλη. Στην Ορντού... Τρέλλα! Στο στόμα του λύκου; Αν τους πιάνανε - και θα τους πιάνανε οπωσδήποτε - θα πέθαιναν με τα χειρότερα βασανιστήρια. Χωριστά που ήταν ενδεχόμενο να μαρτυρήσουν πρόσωπα, κρυψώνες, σχέδια, βοηθούς...

Κι όταν φάγανε και το γρασίδι του βουνού ολόγυρά τους και τους έζωσε το θανατικό της πείνας, το δειλινό στη σύναξη, ανέβηκε από την καρδιά στα πανιασμένα χείλια η ερώτηση που κρυφοκαίγε βδομάδες στις ψυχές των παλληκαριών:

- Άιντε! Ελάτεν... Παιδιά φοόστεν; Ένας - δυο θα πααίνουν. Εμείς εδώ θα μένομε. Παλαλά πράματα... τη δεν πα κι εν η ζωή! (Τρελλά πράματα. Τίποτα δεν αξίζει η ζωή).

Και φυσικά ένας ήταν ο Κυριάκος.

- Ατός μου, θα πααίνω!

Βρέθηκε κι ένα γειτονόπουλο, ο σύντροφός του. Ξεκίνησαν νύχτα, πολύ πριν από το πρωί. Με το δειλινό ήσαν κρυμμένοι έξω από το χωριό. Και σα νύχτωσε καλά, ο Κυριάκος βρόντηξε την πόρτα του σπιτιού.

- Μάνα!

Κι εκείνη... Άνοιξε την καρδιά της. Την πόρτα της. Κι έδωκε - μίζεροι και φτωχοί οι καιροί του κατατρεγμού - ό,τι είχε. Τη ζωή της. Αν την έπιαναν...

Πόσες φορές βάσταξε τούτο το τραγικό κατέβασμα. Πόσες φορές κρέμασαν στο λαιμό τους ο Κυριάκος κι ο νεαρός σύντροφός του αντάρτης, το σκοινί που θα τους κρέμαγαν οι Τούρκοι... Τα ίδια μονοπάτια, οι ίδιοι κρυψώνες, οι ίδιοι κίνδυνοι. Κι η μάνα πάντα κάτι οικονομάει και για τα δυο παιδιά και για τους πεινασμένους συντρόφους τους, που πολεμάνε λιονταρίσια.

Τους είδαν; Κάποιοι κάτι καταλάβανε; Προδοσία; Κανέναν δεν ξέρει. Κι όπως κάθε βράδυ, ο ένας με το όπλο γιομάτο φυλάει λίγο έξω από την πόρτα. Κι ο Κυριάκος περνάει στο ζεστό σπιτικό παραγγώνι. Οι Τούρκοι έχουν ζώσει το σπίτι. Χτυπάνε άγρια την πόρτα.

- Κυριάκο μου.

- Κανέναν κι φουούμαι, μάνα.

Ο Τούρκοι χτύπαγαν την πόρτα με τους υποκόπανους:

- Τσαμπούκ, τσαμπούκ!

Ο φίλος του Κυριάκου είχε γλυτώσει. Τρυπωμένος στον ανήφορο πίσω από ένα μεγάλο γέρικο δέντρο, άρχισε να πυροβολεί. Οι Τούρκοι νόμισαν... πως είναι κυκλωμένοι. Πήρανε θέσεις. Χτύπαγαν στο σκοτάδι. Ο Κυριάκος άνοιξε το πίσω παράθυρο. Και χάθηκε, μέσα στη νύχτα. Όταν, ξημερώματα, έφτασε στο στέκι τους, βρήκε και τον φίλο του εκεί! Και δεν είχε ξεχάσει ο Κυριάκος φεύγοντας να πάρει μαζί του κι ένα ψωμί. Το στερνό ψωμί... Τώρα κάτι άλλο έπρεπε να γίνει...

Ο Κυριάκος, ο φίλος και δεκάξι ακόμα παλικάρια αντάρτες ροβόλησαν μέσα στην παγωμένη νύχτα και ξημερώματα βρίσκονταν στην παραλία. Άγριοι, με τις μαύρες τσόχινες στολές τους, δείχναν από μακριά πως ήσαν Πόντιοι αντάρτες. Τι θα κάμουν με τα όπλα τους; Να τα πετάξουν; Αν τους πιάνανε και με όπλα ή δίχως αυτά, θάταν χαμένοι. Θα τα κρατήσουν. Μόνο και μόνο αν χτυπηθούν από τους Τούρκους, να ριξουν κι αυτοί για να πουλήσουν ακριβά το τομάρι τους. Τελικά επικράτησε η σκέψη να τα κρατήσουν, αλλά κρυμμένα κάπου, τόσο κοντά που με τον πρώτο κίνδυνο να τα πάρουν και να σκοτωθούνε όλοι τους αντρίκια. Στο σύθαμπο, διακρίνανε έναν Τούρκο στο γιαλό. Κρύψανε τα όπλα. Πλησιάσανε θαρρετά. Ό,τι έπρεπε να γίνει, θα γινόταν γρήγορα, πριν φέξει καλά. Αν και ο τόπος φαινόταν έρημος.

- Έιλικ. (Γειά σου).

- Έιλικ.

Του εξηγήσανε καθαρά πως θέλουνε μια βάρκα. Συλλογίστηκε ο Τούρκος.

- Κα'ίκ...

Κι άρχισε το παζάρι το ανατολίτικο...

- Κας παρά ιστίο; (πόσα θέλεις;)

Ξανά σκεφτικός ο Τούρκος. Σιωπή.

- Ελί γιουμπούς παρά (50 λίρες).
Αδύνατο. Μετρήσανε τα λεφτά τους.
- Βαρ - γιρμί (έχουμε είκοσι).
Ο Τούρκος ανένδοτος. Κύτταξε όμως και τα δεκαοχτώ παλ-
ληκάρια. Ήξερε πως κάπου είχανε τα όπλα τους. Αλλά δεν
μπορούσε να συμφωνήσει.

- Πενήντα ακατέβατες.

- Δεν έχουμε.

Κι άπλωσε το χέρι του χαμογελώντας.

- Ταμάμ (εντάξει, σύμφωνα!).

Δώσανε τα χέρια οι αντάρτες:

- Ταμάμ!

Τους έδειξε τη βάρκα. Ένα σάπιο πλεούμενο, γέρικο, ξέβα-
φο, με τέσσερις σκαρμούς. Το κύτταξαν οι νέοι. Ξέρανε όλοι από
θάλασσα. Κυττάχτηκαν μεταξύ τους. Να περάσεις Μαύρη Θά-
λασσα με τούτη τη σκάφη...

- Έιντιρ; (είναι καλή;)

Ναι, έγγνεψε ο Τούρκος χαμογελώντας. Η ώρα περνούσε. Η
μέρα χάραζε. Έπρεπε να ξανοιχτούνε σκεπασμένοι από την
πρωινή καταχνιά. Αλλοιώς... Δώσανε τα λεφτά. Τραβήξανε τη
βάρκα, μπήκαν με τα στιβάλια τους στο παγωμένο νερό κι ανεβή-
κανε. Ο Τούρκος έλυσε το σκοινί. Η βάρκα ξεμάκρυνε. Σε λίγο η
φιγούρα του Τούρκου χάθηκε από τα μάτια τους. Κυττάζανε πίσω
τους: τα όπλα που κρύψανε. Τη μάνα γη, που αφήνανε.

Ανοιχτήκαν όσο μπορούσαν. Φυσούσε βορειοδυτικός παγω-
μένος αγέρας. Τότε ανακαλύψανε πως ο Τούρκος δεν είχε στη
βάρκα τέσσερα κουπιά. Μόνο τρία. Και τα τρία σε κακό χάλι...
Τώρα βρίσκονταν βαθιά στο πέλαο και πλέανε ανατολικά. Χωρίς
νερό, χωρίς ψωμί. Κι είχανε να φάνε δυο μέρες. Τις δυο μέρες
που κατηφορίζανε για το γιαλό.

Σε λίγο ο αγέρας του Δεκέμβρη πήρε να δυναμώσει. Όλο
δυτικός, παγωμένος και βροχή που χτύπαγε σαν καμουτσι τα
παλικάρια. Αλλάζανε στα κουπιά κάθε δέκα λεπτά, γιατί τα χέρια
τους κοκκάλιαζαν. Και τη δεύτερη μέρα η θάλασσα πιο πολύ
αγρίεψε. Σηκώθηκε φουρτούνα. Μπάσανε τα κουπιά μέσα. Ξα-
πλώσανε στα πανιόλα. Δεν σκεφτήκανε να πάρουνε ένα τενεκέ,
ένα κατασρόλι, να βγάλουνε τα νερά. Και καθώς το κύμα τώρα
τους χτύπαγε στην αριστερή μάσκα της βάρκας, σηκώνονταν
αφρισμένο ψηλά, τους μούσκευε και γιόμιζε τη βάρκα.

- Κι αδειάζαμε συνέχεια τη βάρκα, με τα χέρια, έλεγε υστερότερα ο Κυριάκος.

Την τέταρτη μέρα δεν είχανε πια δύναμη ούτε για κουπί, ούτε ν' αδειάσουνε τα νερά. Ξαπλώσανε. Κλείσανε τα παγωμένα βλέφαρά τους. Και περιμένανε το θάνατο, φρικιαστικό, από πείνα και κρύο και πνιγμό στο παγωμένο πέλαο. Κι ήταν Δεκέμβρης. Πόσες μέρες πάλευαν; Πόσο θα άντεχαν ακόμα; Τελικά κατάλαβαν πως δεν υπήρχε καμιά πια ελπίδα. Δεν είχαν δύναμη ούτε να σηκωθούνε από τα πανιόλα της γέρικης βάρκας.

- Είχαμε χάσει κάθε ελπίδα πως θα γλιτώναμε. Το ξέραμε... θα πεθαίναμε· έλεγε, καθώς τα αναθυμώταν αργότερα, ο Κυριάκος Υφαντιδής...

Πρωτοχρονιά του 1917. Η Μαύρη Θάλασσα έχει τις κακές της. Φυσάει βορεινός παγωμένος αέρας. Πελώρια τα κύματα, το ένα κυνηγάει αφρισμένο το άλλο. Θερμοκρασία, αρκετούς βαθμούς κάτω από το μηδέν.

Σε κάποια στιγμή, μια ξέψυχη φωνή:

- Μη φοάστεν! Μη φοάστεν (μη φοβόσαστε!).

Πραγματικά στο βάθος ξεχώριζαν βουνά.

- Ελάτεν, φώναξε κάποιος μέσα από τη βάρκα!

Κανένας πια δεν είχε δύναμη να σηκωθεί. Το κύμα έφερνε τη βάρκα όλο και πιο κοντά στη στεριά. Ήταν φανερό! Πέσανε στις τούρκικες ακτές ξανά. Η πρώτη σκέψη ήταν να βουτήξουν στην παγωμένη θάλασσα. Ξέρανε πως αν τους πιάναν οι Ζαμπιέδες (χωροφύλακες) θα πέθαιναν από μαρτύρια.

Αλλά και δεν είχαν δύναμη - κοκκαλωμένοι καθώς ήταν - να κάμουν ένα βήμα. Για να επαναληφθεί το περιστατικό με το ταξίδι και το ναυάγιο του Παύλου στη Μάλτα. Δεν θα χαθεί κανένας...

Το κύμα φέρνει το σαπιοκάϊκο στην ακρογιαλιά. Το αντιμάμαλο το ξαναπαίρνει μέσα. Κάποιοι ψαράδες από τίς δεμένες βάρκες, περιεργοί για τη βάρκα -φάντασμα, σηκώνουν τα παντελόνια μέχρι τα γόνατα και μπαίνουν στο παγωμένο νερό. Η βάρκα τους ξέφευγε.

- Ρας Τβα (λίγο ακόμα).

Και ο πρώτος που μπόρεσε να βγάλει μια λέξη, ξεφώνισε από τη βάρκα:

- Παιδιά, παιδιά, Ρώσοι είναι ντ!

Πραγματικά, τα βουνά που βλέπανε ήταν... ο Καύκασος.

Βρίσκονταν σε ρούσικο έδαφος. Οι ψαράδες τούς έπιασαν έναν - έναν και τους κουβαλήσανε στην ακρογιαλιά στις πλάτες τους. Μετά τράβηξαν τη βάρκα και τη δέσανε πρόχειρα από μια σιδεριά. Σε λίγο φτάσανε οι λιμενικοί. Ο επικεφαλής κύπταξε, κούνησε το κεφάλι του και απευθύνηθηκε σ' έναν από τους Έλληνες:

- Ιντί σουτά! Ελάτε εδώ.

Σηκώθηκαν. Το ρούσικο πρωτοχρονιάτικο κρύο τούς είχε κοκκαλώσει. Με πολύ δυσκολία, σέρνοντας προχώρησαν στο λιμενικό φυλάκιο.

- Ποιοί είσαστε; Από πού ερχόσαστε;

Οι δυστυχισμένοι, εξαντλημένοι άρχισαν να απαντάνε στην ανάκριση.

- Από το Δυτικό Πόντο;

- Μάλιστα.

- Έτα νιετ! (Αυτό όχι!)

Όχι, όχι δεν ήταν δυνατόν! Δυτικός Πόντος - Καύκασος με μια ξύλινη φλούδα στο χειμωνιάτικο Εύξεινο... Ηανάκριση συνεχίζεται. Θα μείνουν όλη μέρα στο λιμενικό φυλάκιο. Θα υπάρξει λίγη ζεστασιά και ψωμί. Οι ανακρίσεις συνεχίζονται και την άλλη μέρα. Είναι 2 του Γενάρη του 1917. Και η απόφαση:

- Δεν είναι δυνατόν να ταξίδεψαν μέσα στο χειμώνα μ' αυτή τη σάπια βάρκα, τέτοια απόσταση. Πρόκειται για Τούρκους κατασκόπους!

Και τα παλικάρια οδηγούνται στις φυλακές του Σουχούμ. Υπάρχει μια στοιχειώδης θέρμανση. Αλλάζουν ρούχα με κάτι κουρέλια. Και κυρίως υπάρχει ζεστό φαΐ. Το βράδι ακούνε τις σλάβικες νοσταλγικές μελωδίες και κάποια μπαλαδάικα από τα διπλανά κελλιά:

- Μάμα νταραγκάγια - μάνα αγαπημένη!

Έπρεπε να δούνε τώρα οι Ρώσοι τι θα κάνανε με τους «Τούρκους κατασκόπους». Μείνανε στις φυλακές δώδεκα μέρες. Μετά μηνύσανε και ήρθαν εκπρόσωποι της Ελληνικής Κοινότητας. Πλούσιοι, καλοστεκούμενοι. Κυρίως Πόντιοι που από παλιά και βασικά μετά το 1914 και τις σφαγές, πέρασαν τα τούρκικα σύνορα. Τούτοι οι πρόκριτοι Έλληνες φέρανε ρούχα, λεφτά, τρόφιμα, καπνό. Μεταξύ τους και συγγενείς του Κυριάκου. Οι ρούσικες αρχές κρατούσαν τις επιφυλάξεις τους. Δεν θα μπορούσαν να το καταλάβουν. Κατέβαιναν στο γιאלό κι έβλεπαν το σάπιοκάϊκο με τα τρία κουπιά!

- Έτα...

Αυτό, αυτό είναι αδύνατο. Η ελληνική κοινότητα έδωσε λεφτά, πολλά λεφτά, για εγγύηση. Τα παλικάρια βγήκαν από τις φυλακές στις 16 του Γενάρη. Μείνανε κλεισμένοι στο κρατητήριο δεκαπέντε μέρες.

Ο Κυριάκος κονάκεψε κοντά στους συγγενείς του. Για πολλές - πολλές νύχτες πεταγόταν απάνω, θαρρώντας πως είναι κυκλωμένοι στα βουνά του Πόντου από τους Τούρκους.

- Το όπλο μου!

Και σιγά - σιγά, καθώς ο κίνδυνος έπαψε, ο Κυριάκος ηρέμησε και τώρα κατέβαινε στην ακρογιαλιά και κάρφωνε ασταμάτητα το βλέμμα του στην απέραντη Μαύρη Θάλασσα. Πού είναι ο Θεός του πατέρα του; Η ψυχή του γιόμιζε δηλητήριο. Πού βρίσκονται οι δικοί του; Πώς ο Δίκαιος Θεός επέτρεψε τέτοιες αδικίες; Τόσα ανομολόγητα κακουργήματα; Αυτοί δεν ήταν παιδιά της εκκλησίας; Γιατί λοιπόν δεν ακούγονταν οι προσευχές των πιστών; Του πατέρα του; Κι έπαιρνε τον ανήφορο, νύχτα πια κι ανέβαινε αργά - αργά, πελώριος στο σώμα με σκυμμένο κεφάλι:

- Γιατί;

Και τα βράδια, ξαπλωμένος στη «στρώση» του μέχρι να τον πάρει ο ύπνος, ο Κυριάκος μονολογούσε μες στο σκοτάδι:

- Και τα «χριστιανικά» κράτη; Τα χριστιανικά έθνη; Πώς ήταν μπορετό να δέχονται και πολλές φορές να βοηθάνε σε τέτοια ομαδικά κακουργήματα; Και ξανάφερνε στη μνήμη του τα τουμpanιασμένα πτώματα που φερνε το κύμα, στα ακρόγιαλα της πατρίδας του. Στα Κοτύωρα. Ήταν Αρμένιοι από κείνους που τους έπνιγαν ομαδικά στο πέλαος. Μερικές φορές οι χειμαρροι κατέβαζαν από τα βουνά άλλα πτώματα. Νέους, κορίτσια, μωρά...

- Τα «χριστιανικά» έθνη!

Ένα βράδυ στο Σουχούμ βρήκε κάποιους από τους συνταξιδιώτες του αντάρτες στη βάρκα του λυτρωμού. Μαζί κι άλλοι νέοι πατριώτες που ξεφύγανε το λεπίδι. Ο Κυριάκος έφερε στη νεανική συντροφιά τα βαριά του και αναπάντητα ερωτηματικά.

- Γιατί;

Το κουβεντιάσανε. Τους πήρε η νύχτα.

Ο καθένας είπε το δικό του. Κι άνοιξε την πικραμένη του καρδιά! Κι είπε κάποιος:

- Ο Θεός... Ποιος Θεός!

- Δεν νοιάζεται.

Ο Κυριάκος τους άκουγε. Ό,τι λίγο είχε μείνει μέσα του κατάρρεψε. Χωρίσανε. Τώρα, αντί να ανεβεί τον ανήφορο για το σπίτι που τον φιλοξενούσε, κατέβηκε στο γιαλό. Τα κύματα χτυπούσαν άγρια. Έκανε κρύο πολύ. Η Μαύρη Θάλασσα στην τρομερή της απεραντωσύνη, τον προκαλούσε. Μια απόκοσμη βουή τον τύλιγε.

- Γιατί να ελπίζω, λοιπόν... Μονολόγησε αργά. Κάθησε σ' ένα βράχο. Έκρυψε το κεφάλι του στα χέρια του. Κοτύωρα - εκκλησία - ο πατέρας του. Ο πατέρας του!

- Γιατί λοιπόν να προσεύχομαι;

Έκλαιγε με αναφυλλητά. Οι πελώριοι ώμοι του τραντάζονταν. Σηκώθηκε ορθός μες στο σκοτάδι. Σαν κορυφαίος τραγωδός, έψαξε και βρήκε στην εσωτερική τσέπη του μάλλινου σακκακιού του, την Καινή του Διαθήκη. Η Καινή Διαθήκη του πατέρα του! Τη σήκωσε ψηλά. Όσο πιο ψηλά μπορούσε. Σήκωσε και τη ματιά του ψηλά. Μούγκρισε σαν πληγωμένο ζώο. Και μ' όλη, όλη του τη δύναμη πέταξε στα παγωμένα νερά της Μαύρης Θάλασσας την Καινή του Διαθήκη.

Πήρε ύστερα σκυφτός, βογκώντας, τον ανήφορο. Δεν κοιμήθηκε κείνο το βράδι. Καθόλου.

Ρίχνοντας την Καινή Διαθήκη του στη θάλασσα, ο Κυριάκος έρριξε μαζί και κάθε ελπίδα να ειρηνέψει η τρικυμισμένη του ψυχή. Σ' ένα σύντομο βιογραφικό του σκίτσο, σημειώνεται: «Από την ημέρα εκείνη η ζωή του έγινε πραγματικός εφιάλτης, γιατί δεν είχε πλέον κανέναν στον οποίο θα μπορούσε να στραφεί, ούτε Θεό να Τον επικαλεσθεί για παρηγοριά και δύναμη».

Κι ο ίδιος ο Κυριάκος Υφαντίδης αναθυμάται, κάπως αργότερα:

- «Ξέρω πως αν είχα δώσει την καρδιά μου στον Χριστό, η πίστη μου αυτή θα με είχε συγκρατήσει στη δοκιμασία μου. Σ' όλα όμως τα περασμένα χρόνια της ζωής μου, αρνιόμουν επίμονα να παραχωρήσω τον εαυτό μου στον Θεό γιατί κατάλαβα πως αν δεχόμουν τον Χριστό στη ζωή μου, στην καρδιά μου, ο Θεός θα με καλούσε να Τον υπηρετήσω, ενώ εγώ ήθελα να ζήσω για τον εαυτό μου και δεν ήμουν καθόλου πρόθυμος να θυσιάσω τα πάντα

για τον Χριστό. Και όμως, όσο παράξενο κι αν φαίνεται, ήμουνά στο βάθος ένας θρησκευτικός άνθρωπος. Δίδασκα σε Κυριακό (Κατηχητικό) Σχολείο, προσευχόμουνα, προσπαθούσα να κάμω καλό στους άλλους και να τους βοηθώ όσο μπορούσα. Αλλά φοβούμαι πως όλα αυτά τα έκαναε για να κερδίσω την εύνοια του Θεού κι όχι γιατί Τον αγαπούσα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Μέσα στη θύελλα

Οι Γερμανοί προχωρούν βαθιά στη Ρούσικη γης. Οι κυριότεροι στόχοι του Γενικού Επιτελείου του Βερολίνου δεν έχουν εντούτοις ακόμα επιτευχθεί. Έτσι, η Μόσχα είναι πολύ μακριά για τον γερμανό αρχιστράτηγο του Ανατολικού Μετώπου. Ο διοικητής της Πετρούπολης στρατηγός Χαμπόλνφ δεν ανησυχεί και η Ουκρανία ελέγχεται ακόμα από τους εξαντλημένους Ρώσους. Αλλά η κατάρρευση έχει αρχίσει. Ο στατηγός Κλεμπόβσκυ θα πει: «Τι θα μπορέσει να βελτιώσει την κατάσταση; Η ποινή του θανάτου; Μα μπορεί κανείς να εκτελέσει ολόκληρες μεραρχίες;»

Στις 8 Μαρτίου 1917 οι παραχές στην Πετρούπολη. Οι Κοζάκοι, για πρώτη φορά, αρνούνται να χτυπήσουν τους διαδηλωτές. Ο αυτοκράτορας Νικόλαος, πηγαίνει στο Τσάρσκογιε Σέλο. Τώρα αρχηγός των Ρώσικων στρατευμάτων στο ανατολικό μέτωπο είναι ο υπαξιωματικός πεζικού Κρυλένκο. Στις 26 Νοεμβρίου ο «Αρχιστράτηγος» πια Κρυλένκο, εμφανίζεται με πενήντα βαριά οπλισμένους ναύτες, στο Πβίνσκ. Και με ραδιογράφημα ζητάει ανακωχή. Βρισκόμαστε στην ανακωχή του Μπρέστ Λιτόβσκ. Ο Λένιν πέρασε τα σύνορα στο Σασνίτς, στις 12 Απριλίου 1917. Και διακηρύσσει: Γκρεμίστε την κυβέρνηση που θέλει να καταστρέψει τους καρπούς της επανάστασης... Από την Πετρούπολη, η επανάσταση μεταδόθηκε στην απέραντη χώρα «με τη βοήθεια του τηλεγράφου»! Ο Κυριάκος Υφαντίδης ζει, ξένος αυτός χωρίς καλή γνώση της Ρώσικης γλώσσας, όλα τούτα τα γεγονότα που εξελίσσονται τόσο γρήγορα και δημιουργούν τόσο ρευστές καταστάσεις, ώστε δεν μπορείς να τις παρακολουθήσεις.

Είναι τότε που ο Κυριάκος ξαναθυμάται την Αμερική. Τη χώρα τη μακρυνή, την πλούσια χώρα που τόσο συχνά άκουγε να

μιλάνε γ' αυτήν, στα παιδικά του χρόνια. Επιστροφή στην Τουρκία, φυσικά, δεν συζητιέται! Η Ελλάδα απροσπέλαστη. Και η Ευρώπη πολεμάει πάντα, βουτηγμένη στον καπνό και το αίμα. Και ο Κυριάκος κάνει το όραμα πόθο και τον πόθο απόφαση: Να πάει στην άλλη άκρη της γης! Στην μυθική Αμερική! Και ένας, μόνο ένας, τρόπος υπάρχει. Ο υπεραιβηρικός σιδηρόδρομος... Βέβαια ο Κάιζερ, ο Έριχ Λούδεντορφ και το Βερολινέζικο Επιτελείο, σπρώχνουν πάντα τα κουρασμένα γερμανικά στρατεύματα προς ανατολάς. Οι Ρώσοι φεύγουν. Φεύγουν δυτικά, δίνοντας όσα - όσα για μια θέση στο τραίνο. Οι ρώσοι στρατιώτες εγκαταλείπουν τις μονάδες τους και όσοι κρατάνε τα όπλα τους, κερδίζουν αποφασιστικά μια θέση σε κάποιο - όποιο βαγόνι. Όπου και να πήγαινε η αμαξοστοιχία! Αρκεί να 'φευγε από τις περιοχές του πολέμου. Σ' αυτή την κατάσταση, ο νεαρός Κυριάκος αποφασίζει να φτάσει στο Βλαδιβοστόκ! Φυσικά, κράτος δεν υπάρχει. Όπως σήμερα το αντιλαμβανόμαστε τουλάχιστον. Και ο Κυριάκος δεν έχει διαβατήριο. Ούτε καιρός είναι να αποκτήσει ρώσικο. Και πώς; Μαθαίνει πως στο Πότι πάνω στη Μαύρη Θάλασσα λειτουργεί ακόμα Ελληνικό Προξενείο. Το Πότι της Γεωργίας, μια πόλη, τότε, με πάνω από 26.000 κατοίκους, έχει μια ανθηρή ελληνική κοινότητα. Οι πιο πολλοί - πάντα οι πιο πολλοί Πόντιοι - είναι πλούσιοι και έχουν τα καλύτερα μαγαζιά στην προκουμαία. Κοντά στο Πότι, τα πλούσια ορυχεία μαγγανίου. Το λιμάνι τώρα είναι έρημο από καράβια... Νεκρό.

Ο Οδυσσέας χαιρετάει τους συγγενείς που στάθηκαν δίπλα του με τόση αγάπη και πλατειά καρδιά. Τους εμπιστεύεται το μυστικό του.

- Στην Αμερική!

Και με δάκρυα τον γιομίζουν φιλιά. Και ρούβλια. Πολλά λεφτά καθώς ήταν εύποροι και το ρούσικο χρήμα έπαιρνε πια την κατακύλα.

Στο Πότι βρήκε την ίδια κατάσταση: Διάλυση. Το Ελληνικό Προξενείο ανοιχτό. Καλόκαρδος, φιλόξενος, γιομάτος κατανόηση ο Πρόξενος. Δεν πέρασε πολλή ώρα και ο Κυριάκος Υφαντίδης κατέβαινε πηδώντας σαν ζαρκάδι τις σκάλες του παλιού παραλιακού αρχοντικού που στέγαζε το Ελληνικό Προξενείο, με το διαβατήριο στα χέρια.

- Και στα χαρτιά τώρα ήμουν Έλληνας, έλεγε χαμογελώντας

πλατειά ο Κυριάκος.

Ο υπεραιβηρικός είναι γνωστό πως δεν περνάει από την Γεωργία. Έπρεπε ο Κυριάκος να φτάσει στη Μόσχα. Και με πρώτο σταθμό την Οδησό, με την μεγάλη ελληνική ιστορία και κοινότητα. Περιμένει δύο μέρες και με το τραίνο περνάει από το Βακού στην Κασπία Θάλασσα, κατεβαίνει στο Ρωστόφ, πάνω στην Αζοφική. Για να φτάσει κατάκοπος στο μεγάλο λιμάνι της Οδησού. Βγάζει εισιτήριο. Εξασφαλίζει μια θέση για την Μόσχα.

Στο Κίεβο, τα πράγματα σκουραίνουν. Οι Γερμανοί είναι μόλις 17 μίλια απ' έξω και πολίτες, δημόσιες υπηρεσίες και κυρίως λιποτάχτες στρατιώτες δίνουν περιουσίες για μια θέση στα τραίνα που κινούνται προς τα ανατολικά. Όσοι δεν έχουν λεφτά, προτείνουν τα όπλα. Κάθε προσπάθεια του Κυριάκου να επιτύχει μια θέση, τώρα γινόταν τραγική και κατέληγε σε αποτυχία.

Κάποιοι για τον Κυριάκο προσεύχονταν. Στο σταθμό του Κιέβου ένας ρώσος στρατιώτης πρόσεξε το πελώριο τολμηρό ελληνόπουλο με τα έξι μάτια. Πιάσανε κουβέντα. Τώρα ο Κυριάκος μπορούσε να χρησιμοποιεί τη ρώσικη γλώσσα υποφερτά. Γνωρίστηκαν. Είπε στο ρώσο στρατιώτη τα πάθη, τις κακουχίες, το όνειρό του. Και γίνανε φίλοι. Ο στρατιώτης βοηθάει τον Κυριάκο να βρει μια θέση στο τραίνο πίσω από μια πόρτα. Βολεύτηκε. Κρατούσε ένα μικρό δέμα με τις πενιχρές του προμήθειες. Στον επόμενο σταθμό, τραγωδία. Με το που σταμάτησε το τραίνο ένα ξέφρενο πλήθος πανικοβλημένου κόσμου μπουκάρει στο ήδη γιομάτο τραίνο. Γιομίζουν βαγόνια, διάδρομοι. Η οροφή των βαγονιών. Κρέμονται απόξω. Η μικρή γωνιά του Κυριάκου, πίσω από την πόρτα, φάνταζε σαν Τσαρικό βαγόνι. Ζηλευτή θέση! Δεν μπορεί. Κάποιος του την εξασφάλισε! Όταν κάποιος άγνωστος - ποιός ξέρει από τι παρακινούμενος - ψιθυρίζει:

- Γερμανός κατάσκοπος!

Αυτό ήτανε. Ορμάνε! Τον τραβάνε. Κάποιοι αστυφύλακες τον σέρνουν στο πιο κοντινό τμήμα. Ανάκριση.

Κι ο Υφαντιδής - πάντα χαμογελαστός. Θα διηγείται:

- Είδαν τα χαρτιά μου στο καρακόλι. Με άφησαν.

Αλλά τον άφησαν γρήγορα από το καρακόλι, το αστυνομικό τμήμα. Μα πηγαίνοντας στο τραίνο, κι έφτασε μόλις λίγο πριν ξεκινήσει, είχε χάσει τη βολική! του θεσούλα. Πριν φύγει το

τραίνο, μπόρεσε μόνο ορθός να σταθεί στο σκαλοπάτι, με το ένα του μόνο πόδι. Κίεβο - Μόσχα ορθός, στο ένα του πόδι! Στη διαδρομή, θυμάται ο καλόκαρδος Κυριάκος:

- Έχασα το καπέλλο μου! ένα κρύο..

Στη Μόσχα, χειρότερη κατάσταση.

Μπόρεσε να βάλει κάτι μόλις στο στόμα του και σκαρφάλωσε στο τραίνο για το Βλαδιβοστόκ. Αλλά ήταν τσακισμένος, κουρασμένος. Ταλαιπωρημένος. Αυτή η ορθοστασία - στο ένα πόδι - τόσο μεγάλη διαδρομή, του είχε διαλύσει τα κόκκαλα. Αλλά ο Κυριάκος, θεριό σωστό του Πόντου, μπόρεσε να βρει μια θέση - πάντα όρθιος - αλλά τούτη τη φορά μέσα στο τραίνο.

Ύστερα από τρεις μέρες μαρτυρική ορθοστασία και αϋπνία, κάποιος τον λυπήθηκε. Και τον άφησαν κάπου να ξαπλώσει.

- Είχα να κοιμηθώ κοντά πέντε μέρες. Στον ύπνο μου παραμιλούσα. Φυσικά ελληνικά... Κατάλαβαν πως είμαι ξένος.

Και ξανά άρχισαν να τον κυττάνε παράδοξα, ύποπτα. Ο φόβος των γερμανών κατασκόπων πλανιόταν παντού. Αμήχανος, ο νεαρός Υφαντίδης, απευθύνεται σ' έναν διπλανό του και του λέει:

- Δεν βλέπετε τι μας έκανε ο φόβος των Γερμανών;

Εννοούσε τον πανικό. Το φευγιό. Την απεριγράπτη κατάσταση στο τραίνο... Αυτό ήταν. Νέες υποψίες. Ξανά ότι είναι κατάσκοπος... των Γερμανών. Στη πρώτη στάση, κάπου στο μέσο της Σιβηρίας, καλέσανε τους χωροφύλακες. Στο τμήμα η ανάκριση. Τα χαρτιά του. Και φυσικά, η απόλυση. Αλλά ήταν αυτή τη φορά πια, αργά. Το τραίνο βέβαια δεν τον περίμενε. Μόνος στη Σιβηρία, ξένος και ελαφρά ύποπτος για κατασκοπία! Μπόρεσε εν τούτοις να πάρει το επόμενο τραίνο. Χειρότερος ο συνωστισμός από το προηγούμενο. Τούτη τη φορά μπόρεσε να βρει ξανά ένα σκαλί - θέση και να ταξιδέψει κρεμασμένος. Δεν πατούσε γερά και τα δυο του πόδια. Λίγο, στη μέση της μιάς φτέρνας του. Και σε μια αναταραχή του συρμού ο Κυριάκος έχασε το λίγο σκαλοπάτι που πατούσε. Και πέφτει! Ευτυχώς δεν τον παράσυρε ο συρμός. Το χτύπημα τον ζάλισε. Όταν άνοιξε τα μάτια του ήτανε καθιστός ακριβώς δίπλα στις γραμμές. Ένας στρατιώτης είδε τη σκηνή. Τραβάει το κουδούνι κινδύνου. Και το τραίνο σταμάτησε! Τέτοιες ώρες, η ζωή ενός επιβάτη... Ξανανεβαίνει στο τραίνο. Τώρα κρατιέται με το ένα του χέρι μονάχα. Το άλλο, πονάει πολύ.

Φτάσανε στο Βλαδιβοστόκ. Η επανάσταση είχε επικρατήσει

και κει! Και ένα από τα πρώτα μέτρα, στάθηκε η απαγόρευση μετακινήσεων από το ανατολικό τούτο λιμάνι. Ο Κυριάκος παγώνει για μια στιγμή. Όμως γρήγορα το Ελληνικό πνεύμα του Οδυσσέα ξυπνάει μέσα του. Εφ' όσον η αναχώρηση για την Ιαπωνία αποκλείεται από το Βλαδιβοστόκ, μένει να ακολουθήσει άλλο δρόμο. Η... Μαντζουρία είναι ακόμα ανοιχτή. Ο Κυριάκος φεύγει και σε λίγες μέρες βρίσκεται στο Χαρμπίν! Τα τραίνα κινούνται ελεύθερα για την Κορέα. Κι ο Κυριάκος σε λίγες μέρες βρίσκεται στο Μάριεν. Του χρειάζεται ένα πήδημα ακόμα. Τούτη τη φορά θαλάσσιο. Από την Κορέα ταξιδεύει μ' ένα φορτηγό πλοίο και σε λίγο βρίσκεται στο Κόμπε της Ιαπωνίας!

Πρώτη του δουλειά να τρέξει στη Γιαπωνέζικη Τράπεζα να κάμει συνάλλαγμα. Κρατούσε ακόμα το πιο μεγάλο μέρος από τα ρούβλια που του είχαν δώσει οι δικοί του. Λογάριαζε - με τις τιμές που είχε αφήσει στο Πότι - πως θα του έδιναν τουλάχιστον πεντακόσια δολάρια. Τραγωδία! Πήρε μόνο τριάντα εφτά!... Πρώτα άκουγε για το κατρακύλισμα του ρουβλιού. Τώρα είχε προσωπική γνώση...

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Ένας εβραίος Χριστιανός.

«Τώρα ξένος σε μια ξένη χώρα, μοναχός και απένταρος». Μια φράση του Κυριάκου Υφαντίδη από την γραπτή ομολογία του, που δίνει ανάγλυφες τις εικόνες της πνευματικής, της ψυχολογικής και της πραγματικής του υπόστασης. Ζούσε τρώγοντας μόνο γλυκοπατάτες βραστές που αγόραζε - λίγες κάθε φορά - ίσα - ίσα για να μην πεινάει πολύ. Και κάθε φορά γυρίζοντας την πλάτη στον ζαρωμένο γέρο - γιापωνέζο, ασυναίσθητα μέτραγε πόσα χρήματα του είχαν απομείνει. Και κάθε φορά ήταν σημαντικά λιγότερα! Η μοναξιά, οι κλειστές γύρω του πόρτες, ο παράξενος τόπος με τους περιεργούς κατοίκους του και το τρομερό ταξίδι που είχε κάμει, βάραιναν πάνω του απελπιστικά.

- Τι νόημα έχει, λοιπόν, η ζωή;

Μέχρι τότε θα μπορούσε να πλησιάζει το γέρο - γιापωνέζο με τις γλυκοπατάτες του; Όσο για συνέχιση του ταξιδιού εγκατάλειψε πιά κάθε του ελπίδα. Προς τι άλλωστε; Η ζωή του φαινόταν ασήκωτη, ανυπόφορη! Ήταν κάποια τέτοια μέρα κάτω από τούτες τις σκέψεις που για πρώτη φορά πέρασε από το νου του η ιδέα της αυτοκτονίας.

- Προτιμότερος ο θάνατος...

Αλλά η σκέψη της μάνας του που στ' αλήθεια την λάτρευε - τον απότρεψε από κάτι τέτοιο. Πικραμένος με τον Θεό, απογοητευμένος από τον κόσμο, προδομένος αντάρτης στα όνειρά του, δεν έβρισκε κανένα σκοπό στη ζωή. Κι ο ίδιος έλεγε:

- Μονολογούσα, τι νόημα έχει η ζωή...

Είχαν περάσει πέντε βδομάδες στο Κόμπε. Από τα τριάντα εφτά του δολάρια, τώρα λογάριαζε όχι πόσα χάλασε αλλά πόσα τού μείνανε. Περνούσε τις μέρες του σε δημόσιους κήπους -

τόσους πολλούς στο Κόμπε - και πιο πολύ σε διάφορα τεμέντ στην περιοχή και κάτι σαν Βουδδιστικά μοναστήρια. Για ατέλειωτες ώρες έβλεπε νέους και γέρους Γιαπωνέζους να μπαίνουν στο Τέμενος του Σίντο, να βάλουν τα ξυλοπάπουστα και να προσφέρουν ζωηρόχρωμα χάρτινα λουλούδια. Κι ύστερα άλλοι να χτυπούν την καμπάνα του «ιερού» και να προσφέρουν τις θυσίες τους. Κι ο Κυριάκος κοιτούσε, κοιτούσε. Ο Θεός δούλευε εντούτοις μέσα του. Κι έλεγε αργότερα ο ίδιος:

- Και φεύγοντας από τις θυσίες τους στους ψεύτικους θεούς, είχαν όλοι τους ζωηρά αποτυπωμένη την ίδια θλίψη στα πρόσωπα τους. Όπως ακριβώς όταν είχαν έλθει...

Και πάλι του άρεσε να αναθυμάται από τις μέρες εκείνες των περιπλανήσεων στο Κόμπε:

- Σκεφτόμουν, πόσο αδύναμα είναι τα ανθρώπινα όντα!

Και πολλές φορές, ενώ ήταν ξαπλωμένος κάτω από τις φυλλωσιές κάποιων κερασιών - ήτανε άνοιξη του 1918 - νόμιζε πως άκουγε σοβαρή, σαν γλυκειά μουσική, τη φωνή του θείου του. Πόσο τον αγαπούσε ο θείος του! Βαθύς, πνευματικός άνθρωπος, γιομάτος χάρη Θεού και σοφία... και με την έντονη ποντιακή του προφορά, νόμιζε πως ξανάκουγε την συμβουλή του:

- Δώσε, παιδί μου, την καρδιά σου στον Θεό. Μη χειροτερεύεις τη θέση σου, αρνούμενος να παραχωρήσεις τον εαυτό σου στον Θεό.

Ένα βράδυ, βρέθηκε ανεβασμένος στον συνηθισμένο του λοφίσκο, που στα πόδα του ήταν απλωμένη η βιομηχανική πόλη. Ήτανε ένα βράδυ γιομάτο ησυχία, γλύκα και αστέρια.

- Τόσα αστέρια... και τόσο, τόσο χαμηλά!

Την άλλη μέρα ξανανέβηκε στον λόφο του. Ήταν η ώρα που έγερνε ο ήλιος. Μια μοναδικής ομορφιάς τυπική γιαπωνέζικη δύση, γιομάτη φως, χρώματα. Αναθυμήθηκε το γέρμα του ήλιου στη μακρινή χαμένη του πατρίδα.

- Και δάκρυσα, έλεγε αργότερα.

Το μυαλό του γιομάτο από φιγούρες και εικόνες της ημέρας, όπου νέοι και γέροι ρυτιδισμένοι γιαπωνέζοι πήγαιναν στα βουδδιστικά μοναστήρια και στο Τέμενος Σίντο και πρόσφεραν χάρτινα, χρωματιστά λουλούδια, ρύζι και θυσίες στους πελώριους, άγριους πέτρινους θεούς. Τους έβλεπε τώρα στη φαντασία του, να έρχονται σκυφοί, να χτυπάνε την ξύλινη καμπάνα να φύγουν τα πονηρά πνεύματα για να κάμουν τη προσφορά τους. Και θλιμμένοι

- πόση θλίψη στα ανέκφραστα εκείνα χαρακτηριστικά τους - να κατηφορίζουν. Σκυφτοί, όπως ήλθαν... Κι ο ουρανός, φωτεινός, ήταν γιομάτος από μύριες αποχρώσεις του κόκκινου, από βαθιές αιματίνες πινελιές μέχρι τις πιο λεπτές αποχρώσεις του ροζ.

«Σηκωθείς θέλω υπάγει προς
τον πατέρα ...» (Λουκ. 15/18)

Ένα δάκρυ κύλησε από τα μάτια του. Ξαναγύρισε νοερά στην πατρίδα. Στους δικούς του. Αναθυμήθηκε τα παιδικά χρόνια. Και δειλά στην αρχή, πιο έντονα στη συνέχεια, το μυαλό του - περιέργο! σταμάτησε, δίχως καμιά πρόθεση να μετακινηθεί, στα χρόνια που κύλησαν στην εκκλησία.

Ξανάφερε στη μνήμη του τις θλιμμένες φυσιογνωμίες των γιापωνέζων λατρευτών και τις γιομάτες χαρά φυσιογνωμίες των πιστών στην εκκλησία. Την εκκλησία των Κοτύωρων. Τότε που η εκκλησία έψαλλε και τα πρόσωπα του πατέρα και της μάνας λάμπανε. Τά βλεπε τούτα τα αγαπημένα πρόσωπα γιόματα χαρά, φως, ειρήνη και βεβαιότητα. Τα μάτια του γίνανε βρύσες. Ποτέ στη ζωή του ο Κυριάκος δεν κατάφερε να τις ελέγξει. Το πανηγύρι με τα μύρια χρώματα της δύσης του ήλιου τον συνέπαιρνε. Σε μια στιγμή σαν νά'κουσε τον όμορφό του ύμνο. Ζωηρά, καθαρά, να τον ψέλνει η εκκλησία. Μπροστά ο πατέρας...

«Βράχε των αιώνων, ναι
Συ εσχίσθης δι' εμέ,
Νυν εντός Σου ας κρυβώ
Ο αμαρτωλός εγώ
Φεύγων από της οργής
Τρικυμίας της φρικτής.»

Τα μάτια του τρέχανε δάκρυα. Θυμήθηκε μια - μια τις αδελφικές ψυχές στην εκκλησία. Οι δικοί. Τα παιδιά. Οι νέοι κι οι μαυρομάτες σταράτες κοπελιές με τις μακρυές πλεξούδες. Ήξερε σε ποιοό κάθισμα κάθονταν καθένας. Ο ήλιος έπαιρνε να δύσει. Όλα γύρω είχαν ένα ρουμπινί χρώμα. Σαν απόηχο άκουγε σιγά την αγαπημένη του μελωδία:

«Ύδωρ κι αίμα εν ταυτώ
ρέοντα εκ Σου ορώ.
Ράντισόν με, Σου , μ' αυτά
Ελεήμων Λυτρωτά
Κι εντελώς απόπλυνον
Από πάντα μολυσμόν.»

Θυμόταν. Αναλογιζόταν. Ρέμβαζε.

– Νομίζω πως επαναλάμβανα από μέσα μου τους στίχους, τα λόγια του ύμνου, έλεγε αργότερα κάθε φορά που, ύστερα από πίεση, διηγόταν τα γεγονότα τούτα τα σημαδιακά στη ζωή του.

Ο Κυριάκος κοιμήθηκε. Μόνος, πάνω στον λόφο. Όταν ξύπνησε, ύστερα από κάμποσες ώρες, μεσάνυχτα πιά, ένοιωσε παγωμένος. Κρύωνε. Πάνω του άπειρα αστέρια. Βάλθηκε να κυττάζει τα αστέρια. Του φάνηκανε γνώριμα. Δικά. Ήταν τ' αστέρια του Πόντου. Σηκώθηκε, έκαμε μερικές κινήσεις. Ζεστάθηκε κάπως. Τούτα τα αστέρια απόψε του θύμιζαν την πατρίδα. Τα Κοτύωρα. Τον δικό του ουρανό. Και τα μάτια του γιόμισαν πάλι δάκρυα. Και στην καρδιά του ανεβήκανε τα λόγια του ψαλμωδού: «Είπεν ο άφρων εν τη καρδιά αυτού, δεν υπάρχει Θεός». Ταράχτηκε. Τα μάτια του πάντα έτρεχαν. Τα σκούπισε και κύτταξε τα μύρια αστέρια που φεγγοβόλαγαν στον ουρανό. Και θυμήθηκε ξανά από τον ψαλμωδό τα εδάφια που είχε μάθει, τόσο καλά στο Κατηχητικό του σχολείο: «Οι ουρανοί διηγούνται την δόξαν του Θεού και το στερέωμα αναγγέλει το έργο των χειρών αυτού».

Και ο ίδιος συνέχιζε:

– «Τρία ολόκληρα χρόνια τώρα κυττούσα μοναχά προς τα κάτω. Την γη, τα χώματα, τους τάφους. Τώρα είχα γυρίσει τη ματιά μου απάνω». Μια έντονη, βασανιστική νοσταλγία τον πλημμύριζε. Κάτι που ακουμπούσε τα όρια της αγωνίας. Και τα λόγια του ύμνου με τη μακρόσυρτη γλυκειά μελωδία, τρύπησαν ξανά την καρδιά του.

«Σώτερ, όσον διαρκεί
Αύτη η θνητή ζωή,
Και εις πάντα πειρασμόν
Της ψυχής φρικτόν εχθρόν,
Βράχε των αιώνων, Συ
Έσω μου καταφυγή.»

Κι ύστερα από πολλά χρόνια καθώς ο Κυριάκος ξαναθυμόταν κείνο το βράδυ στο λόφο του Κόμπε, διηγόταν και τα μάτια του ατενίζανε μακριά, το Κόμπε:

– Καθώς κύτταζα προς τ' απάνω, μου φάνηκε πως άκουσα τη φωνή του Ιησού, να μου λέει: «Γύρισε πίσω, γύρισε πίσω, εσύ ο κουρασμένος, έλα στον Πατέρα και στο σπίτι σου.»

Ένα κενό γιόμιζε το είναι του. Ένοιωσε μέσα του ένα φοβερό συναίσθημα αμαρτωλότητας, ντροπής, αναξιότητας.

– Οι προσευχές του πατέρα μου και όλα όσα είχα μάθει μικρός μέσα από την Αγία Γραφή, δεν πήγαν χαμένα. Τό'νοιωθα αυτό

καλά, θα πει αργότερα ο Κυριάκος.

Κατέβηκε από το λόφο του. Ξημέρωνε. Κατηφορίζοντας είχε πάρει την απόφαση να βρει μιά Αγία Γραφή. Φυσικά στα ελληνικά. Και άρχισε απεγνωσμένα το ψάξιμο. Μια Αγία Γραφή μπορούσε στα ελληνικά μάλιστα να βρεθεί στο Κόμπε!

Και μια «τυχαία» συνάντηση! Ο Κυριάκος γνώρισε έναν Εβραίο Χριστιανό. Ήταν διευθυντής της Στάνταρ Όιλ Κόμπανου του Λονδίνου. Ήταν μια μοναδική γνωριμία που θα μπορούσε ο Κυριάκος να την αξιοποιήσει με χίλιους τρόπους. Και είχε τόσα προβλήματα κείνη την εποχή, μόνος σε ξένη χώρα. Όμως όχι. Του γύρεψε με θερμά παρακάλια μόνο μια αγία Γραφή. Χάρηκε και συγκινήθηκε ο πιστός αυτός άνθρωπος.

- Μια Γραφή, λοιπόν;

- Μόνο!

- Να περάσεις ξανά από το Γραφείο μου. Ελληνική;

- Βέβαια ελληνική.

Χαμογέλασε συγκινημένος αυτός ο από Εβραίου Χριστιανός.

Σε τρεις μέρες ο Κυριάκος Υφαντίδης κατέβαινε τρία - τρία τα σκαλοπάτια του μέγαρου της Στάνταρ Όιλ στο Κόμπε κρατώντας στην αγκαλιά του, πάνω ακριβώς στη καρδιά του σφιχτά τη Γραφή του. Και φυσικά έτρεξε αμέσως στον «λόφο του». Ξαπλωμένος άρχισε να διαβάζει, να διαβάζει. Ατέλειωτα, ασταμάτητα, λαίμαργα.

- Καταβρόχθιζα τον λόγο της ζωής κείνη την ημέρα, διηγόταν. Βράδυνασε. Που να πάει; Κατεβαίνοντας από τον λόφο στάθηκε κάτω από το φως του Δήμου, στο πρώτο πεζοδρόμιο που βρήκε. Και συνέχιζε να διαβάζει. Ή απλιστα, αχόρταγα.

- Ήταν έντεκα η ώρα νύχτα. Είχα φτάσει στον 51ο ψαλμό. Και ξαναδιάβασα: «Ελεησόν με, ω Θεέ, κατά το έλεός σου» κατά το πλήθος των οικτιρμών σου εξάλειψον τα ανομήματά μου. Πλύνον με μάλλον και μάλλον από της ανομίας μου και από της αμαρτίας μου καθάρισόν με. Διότι τα ανομήματά μου εγώ γνωρίζω, και η αμαρτία μου ενώπιόν μου είναι διαπαντός.» Συνέχισα να διαβάζω. Αναφυλλητά με τραντάζανε. «Ράντισόν με με ύσσωπον και θέλω είσθαι καθαρός. Πλύνον με και θέλω είσθαι λευκότερος χιόνος.»

Ο Κυριάκος συνέχισε να διαβάζει κάτω από το ωχρό φως του γκαζιού σε κείνο το πεζοδρόμιο:

«Καρδιαν καθαράν κτίσον εν εμοί, Θεέ· και πνεύμα ευθές

ανανέωσον εντός μου. Μη με απορρίψεις από του προσώπου σου.»

Συνέχισε να διαβάζει για ώρες. Ξανά και Ξανά γύριζε στα λόγια του 51ου ψαλμού. Κείνη η φωνή του Δαυίδ, ύστερα από τη συνάντησή με τον Νάθαν, καταλάβαινε πως ήταν και δική του κραυγή και δική του επίκληση.

Και διηγείται:

- Ο Χριστός κατέβηκε από τον ουρανό για να καθαρίσει την ανθρώπινη καρδιά από την αμαρτία. Και για να βάλει στον άνθρωπο μια καινούργια, μια δική Του καρδιά!

Ο Θεός με αγάπησε. Ο Θεός μ' αγαπάει ακόμα. Ο Θεός πάντα με αγαπάει... Και έχω απόδειξη τούτης της αγάπης Του. Είναι ο Γολγοθάς! Και συνεχίζει ο Κυριάκος Υφαντίδης:

- Κείνη την στιγμή, μια δυνατή εσωτερική πληροφορία με βεβαίωνε πως ήμουν παιδί του Θεού. Γλυκειά και βαθεία ειρήνη πλημμύρισε τη καρδιά μου. Ένοιωσα τόση ανάπαυση... Τόση ηρεμία στο πνεύμα μου. Έγινα αμέσως ο πιο ευτυχισμένος, ο πιο ευχαριστημένος άνθρωπος του κόσμου!

Η καρδιά του Κυριάκου γιόμισε από την αθόρυβη, αλλά τόσο δυνατή βεβαιότητα ότι ο Θεός τον είχε συχωρέσει. Πως ήταν πιά ένας καινούργιος άνθρωπος. Ήταν παιδί του Θεού. Αργότερα, του άρεσε να διηγείται:

- Ξέρω πως ο Θεός είχε έρθει στην καρδιά μου από πολλά γεγονότα που μου συνέβησαν κατόπιν. Αλλά ένα δεν θα το ξεχάσω ποτέ. Την επομένη το πρωί, όταν πήγα στον υπαίθριο γερο - Γιαπωνέζο πωλητή από τον οποίο αγόραζα γλυκοπατάτες - το μόνο που μπορούσα τότε να προμηθευτώ - στάθηκα μπρος σ' εκείνον τον ζαρωμένο Ιάπωνα με διαφορετικά συναισθήματα, λησμονώντας τη πείνα μου και κάθε τι άλλο. Το πρόσωπο του ανθρώπου εκείνου μου φάνηκε αλλοιώτικο, σαν να είχε μεταμορφωθεί ολόκληρος! Σκέφτηκα για μια στιγμή ότι ο Χριστός σταυρώθηκε και γι' αυτόν όπως και για μένα, όπως και για κάθε άλλον. Πόσο επιθυμούσα να πω και σε τούτον τον γέρο τη θαυμαστή ιστορία της λυτρωτικής αγάπης του Θεού!

Ο Λόφος του Κόμπλε έγινε για τον Κυριάκο το πνευματικό του φροντιστήριο και το καταφύγιο του. Για ώρες, μόνος στην παρουσία του Θεού, μελετούσε συστηματικά και μεθοδικά. Κράταγε σημειώσεις. Η Αγία Γραφή του Εβραίου Χριστιανού άρχισε να γιαιμίζει υπογραμμίσεις, σημειώσεις, παραπομπές. Εκεί, προσευχόταν, ώρες ατέλειωτες. Έκανε τον πρώτο «χορταστικό» πνευ-

ματικό του ανεφοδιασμό. Και με τη δυνατή, μελωδική του φωνή καθώς κατηφόριζε από τον λόφο του, ακούγονταν συχνά ο αγαπημένος του ύμνος:

Και ο έσχατος εχθρός
Όταν έλθη τρομερός
Βράχε των αιώνων, Συ,
Έσω μου καταφυγή,
Επι σου θα στηριχθώ
Και δεν θα καταισχνυνθώ!

Η Ιαπωνία είναι ο τόπος που ο Κύριος επισκέφθηκε τον Κυριάκο. Και είναι ακόμα ο πρώτος του αγρός. Γρήγορα θα βρει κάποια μικρή σύναξη πιστών. Και θα αρχίσει απλή, αλλά γιομάτη ζήλο και πνευματική δύναμη την διακονία του. Επισκέπτεται λιμάνια. Μιλάει στους Έλληνες ναυτικούς. Παράλληλα, εξασκεί τα αγγλικά του. Μετακινείται συνεχώς και δίνει την μαρτυρία του. Ο πελώριος Έλληνας κάνει εντύπωση στους Γιαπωνέζους Χριστιανούς που συνεπαίρνονται απο την ορμή και ζεστασιά του κηρύγματος του. Η σπίθα του Αγίου Πνεύματος στην καρδιά του έγινε φωτιά, πυρκαγιά, φλόγες τεράστιες που κάψανε τον παλιό Κυριάκο. Και τώρα ο Κυριάκος ζητάει μιά πιό μόνιμη πνευματική συντροφιά. Σύντομα θα βρει μια μικρή ομάδα χριστιανών Αμερικανών και θα προσκολληθεί σ' αυτήν. Ολόκληρη η ομάδα - δεν είναι δα και τόσο παλιές οι ομαδικές σφαγές των Γιαπωνέζων Χριστιανών - παρακολουθείται συστηματικά. Είναι ένα στενό περιβάλλον. Τους θεωρούν «εχθρούς» μόνο και μόνο γιατί εναι «ξένοι». Κάθε αλλόφυλος περιβάλλεται από μια έντονη και τρομερά ενοχλητική καχυποψία. Είναι η περίεργη αλλά τόσο δυνατή ψυχολογία και συμπεριφορά του Γιαπωνέζου. Όμως εκεί ακριβώς, σε τούτο το «εχθρικό περιβάλλον» ο Θεός έχει να δώσει στο καινούργιο Του παιδί, ένα απαραίτητο και μεγάλο μάθημα.

- Έπρεπε να μάθω να αγαπάω. Να αγαπάω!

Πρώτα οι νωπές μνήμες από τον Πόντο. Οι Τούρκοι. Το αντάρτικο. Οι σφαγές. Τα ρούσικα καράβια που μας ξεσηκώνουν, βομβαρδίζουν και μετά μας αφήνουν. Και ύστερα οι Γιαπωνέζοι. Έπρεπε να μάθω να αγαπάω. Όλους. Όλους. Και τους Τούρκους και Ρώσους και τούτους τους... περίεργους Γιαπωνέζους.

Και κάποτε έλεγε, πάνω σε τούτο το μάθημα αγάπης, ο Κυριάκος με τη πλατειά καρδιά:

- Έπρεπε. Έπρεπε να μάθω να αγαπάω και τούτους τους

καχύποπτους Γαπωνέζους που δεν ήξερες πότε γελάνε και πότε κλαίνε· γιατί όταν έκλαιγαν, έμοιαζαν τα πρόσωπά τους λαμπερά σαν το Αυγουσιάτικο φεγγάρι, και όταν γελούσαν σου έδιναν εντύπωση μελαγχολίας.

Έμεινε στην Ιαπωνία δυο χρόνια.

Είναι μια πλούσια σε εμπειρίες και καρπούς πνευματικούς περίοδος, για την οποία πολύ λίγα ξέρουμε. Στο τέλος των δυο χρόνων, μπαρκάρει σαν πλήρωμα - με το ελληνικό του πάντα διαβατήριο - σ' ένα αμερικάνικο πλοίο. Σε λίγες μέρες βρίσκεται στη χώρα των ουείρων του. Πατάει τα χώματα της Αμερικής.

Στάθηκε στην προκυμαία. Μ' ένα μικρό μπόγο στα χέρια. Κύτταξε τον απέραντο Ατλαντικό. Θυμήθηκε...

Τον Τούρκο ψαρά και τη σάπια βάρκα:

- Έϊλικ.

Κι ύστερα τη Μαύρη θάλασσα, τις ρούσικες φυλακές. Το πέταγμα της Καινής του Διαθήκης. Το ταξίδι στην Οδησό. Κι από κει στη Μόσχα. Και οι εικόνες από τα δέκα περίπου χιλιάδες χιλιόμετρα του Υπερσιβηρικού. Στέπες, τούντρες, χωριά. Και οι ατέλειωτοι εκείνοι σταθμοί στις πολιτείες: Περμ, Σβερντλόφσκ, Τσελιάμπινσκ, Τιουμέν, Κούργκαν, Όμσκ, Νοβοσιμπίρσκ, Ιρκο-ντόκ, Ουλάν-Οουντέ, Τσιπά, Σκοβορόντινο, Χαμπαρόφσκ... Και το Βλαδιβοστόκ. Ξανά θάλασσα. Μα τούτη η θάλασσα είναι γκριζα. Στο στοιχείο του. Μετά η Μαντζουρία, η Κορέα, η Ιαπωνία. Ο γέρο Ιάπωνας με τις γλυκοπατάτες. Ο Εβραίος Χριστιανός. Και τώρα... Ο Κυριάκος Υφαντίδης έμεινε σιωπηλός και κύτταξε πάνω, στον ουρανό. Όποια νάναι η γη που πάνω της βρίσκεται ο ουρανός της επιπόθησης τού πιστού ανθρώπου, είναι γη φιλόξενη. Είναι γη κάτω από τη παρουσία του Θεού της αγάπης. Η Αμερική δεν είναι το τέρμα. Είναι ένας ακόμα σταθμός. Σταθμός ανεφοδιασμού. Ο δρόμος συνεχίζεται.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Νέα από την Ιαπωνία!

«Η Ελληνοαμερικανική Ιεραποστολική Ένωση άρχισε ταπεινά - όπως γίνεται με κάθε έργο πίστης - και οδηγία θεού.

Από το 1916, έπαιρνα ένα μικρό περιοδικό από έναν Άγγλο ιεραπόστολο στην Ιαπωνία. Το περιοδικό ανέφερε για ένα νεαρό Έλληνα, τον Κυριάκο - Παύλο Υφαντίδη, που γνώρισε τον Ιησού στην Ιαπωνία... Καθώς διάβαζα αυτή την μαρτυρία, έννοιωθα ένα βάρος προσευχής για το παλληκάρι αυτό! Με τον καιρό, αυτό το βάρος διαρκώς μεγάλωνε. Και προσευχόμουν όχι μόνο για τον νεαρό Έλληνα αλλά και για ολόκληρο τον ελληνικό λαό.

Ένα χρόνο αργότερα, ένα Σάββατο βράδυ, επρόκειτο να μιλήσω σε μια αίθουσα στην Ντόβερ Στρητ. Την προηγούμενη Τρίτη, μ' ένα τηλεγράφημα ειδοποιήθηκα πως ο αδερφός μου στο Μόντρεαλ ήταν βαρεια άρρωστος και πως έπρεπε να πάω αμέσως. Άρχισα αμέσως να ετοιμάζω τις βαλίτσες μου. Αλλά και τούτο με βαθεία έκπληξη - κάτι μέσα μου που γινόταν πεποίθηση, μού 'λεγε πως δεν θά 'πρεπε να πάω στο Μόντρεαλ. Πως ο Κύριος με ήθελε εκεί. Στην ιεραποστολική αίθουσα της Ντόβερ Στρητ το Σάββατο το βράδυ. Κατάλαβα πως το Πνεύμα του Θεού μιλούσε στη καρδιά μου κι έστειλα τηλεγράφημα στο Μόντρεαλ. Την Παρασκευή της ίδιας βδομάδας, ο αδελφός μου φαίνεται πως πλησίαζε στο τέλος. Με αναζητούσε. Αλλά το πνεύμα μου πιαστικά με οδηγούσε να μείνω και να μιλήσω στην Ιεραποστολική αίθουσα το άλλο βράδυ! Κι έμεινα. Καθώς το Σάββατο μιλούσα, πρόσεξα στην πρώτη σειρά τρεις νέους. Ήταν Έλληνες.

....Τους ρώτησα αν ήξεραν τον Κυριάκο Υφαντίδη. Καθώς ο ένας είχε περάσει και αυτός από την Ιαπωνία, τον ήξεραν τον Κυριάκο. Όμως κανένας από τούτους τους τρεις δεν ήταν εκείνος για τον

οποίο είχα τόσο πολύ προσευχηθεί.

....Οι τρεις τούτοι νέοι παραδόθηκαν ολοκληρωτικά στον Γιό του Θεού!

....Ας αναφέρω ότι ο αδελφός μου στο Μόντρεαλ εξακολουθεί, φυσικά, να ζει.

Αρκετους μήνες ύστερα από αυτό το περιστατικό, μιλούσα σε μια εκκλησία στην Πλατεία Πέμπερτον στη Βοστώνη. Ένας νέος της εκκλησίας ήθελε να μου συστήσει ένα νέο Έλληνα που με γύρευε! Ήταν ο Κυριάκος - Παύλος Υφαντίδης... Δεν βρισκω λόγια να περιγράψω τη χαρά μου. Την χαρά που γιόμιζε τη καρδιά μου. Κύτταζα, κύτταζα το πρόσωπό του.

- Είσαι εσύ ο νέος εκείνος που γνώρισε τον Χριστό στην Ιαπωνία;

Δεν περίμενα ποτέ να δω το πρόσωπό του σ' αυτόν τον κόσμο. Αλλά ο Θεός είχε σχέδια...

- Και γιατί ήρθες σε μένα; τον ρώτησα.

Και η απάντησή του:

- Έκουσα για σένα στην Ιαπωνία. Κι ένοιωσα πως έπρεπε νάρθω να σε βρω!

Η εν Χριστώ κοινωνία μας γινόταν ολοένα και πιο στενή. Ξοδέψαμε ώρες ολόκληρες προσευχόμενοι για τον ελληνικό λαό. Αυτής της προσευχής καρπός είναι η Ελληνοαμερικανική Ιεραποστολική Ένωση. Σε λίγο άρχισαν σε διάφορα σημεία της Βοστώνης συναθροίσεις. Τελικά νοικιάσαμε μια αίθουσα για τακτικές συνάξεις και Κατηχητικό Σχολείο.

...Στο μεταξύ ο Θεός απάντησε στις προσευχές μας και για την οικογένεια του Παύλου - Κυριάκου Υφαντίδη. (Δρ. Έβανς, Ιούλιος 1945).

Ο Ιωσήφ Έβανς.

...Το 1920 ο Κυριάκος παίρνει τη διεύθυνση της Ελληνικής Ιεραποστολής στα χέρια του στη Βοστώνη. Η καρδιά του φλέγεται. Κηρύττει δυο και τρεις φορές την βδομάδα. Κάνει επισκέψεις. Βοηθάει ανέργους να βρουν δουλειά. Διψασμένες ψυχές να βρουν τον Θεό!

Μια άσβυστη και δυνατή δίψα βασανίζει τώρα την καρδιά του Κυριάκου:

Να υπηρετήσει τον καινούργιο Κύριο. Οι καρποί της δίχρονης διακονίας στην Ιαπωνία του χαρίζουν τη βεβαιότητα πως ο Θεός δέχεται την προσφορά του νεαρού Έλληνα. Ξέρει βέβαια θαυμάσια Ελληνικά, πολύ καλά τα Τουρκικά και χειρίζεται πιά άνετα τα Ρωσικά. Οι Θεολογικές του γνώσεις απλές αλλά βαθιές και σωστές. Ξέρει την Αγία Γραφή πολύ καλά.

Νοιώθει όμως πως υστερεί.

Διψάει για μάθηση. Έχει ανάγκη από πρόσθετα πνευματικά εφόδια. Και ο κύβος ρίχνεται.

- Θα σπουδάσω!

Ο Θεός του ανοίγει μια θαυμάσια πόρτα! Μια θέση στο αυστηρό θεολογικό και Ιεραποστολικό Κολλέγιο Γκόρντον.

Και ο Κυριάκος ενώ δουλεύει, βιοπαλεύει θάλεγε κανείς, σκληρά, ξαναγίνεται μαθητής. Ρίχνεται με τα μούτρα στο διάβασμα. Γρήγορα διακρίνεται. Αγαπιέται από το καθηγητικό προσωπικό και τους συμμαθητές του. Γρήγορα ο «Έλληνας» παίρνει στα χέρια του, τάξη - τάξη. Οι διηγήσεις του συναρπάζουν. Η προσωπική του Οδύσεια συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όλου του Κολλεγίου. Από το δεύτερο έτος διακρίνεται σαν κήρυκας. Η γνώση της ελληνικής τον κάνει ένα περιζήτητο ερμηνευτή της Καινής Διαθήκης. Όμως το όνειρο του είναι πάντα η Ελλάδα. Η Ελλάδα του...

- Πώς να γίνει... Η Ελλάδα είναι πάντα πιο κοντά στον Πόντο μου...

Αν και τώρα οι Πόντιοι - όσοι απόμειναν - βρίσκονται σκορπισμένοι στην Ελλάδα. Θράκη - Ανατολική Μακεδονία - Πιερία - Αττική...

Ο Κυριάκος γνωρίζεται με Αμερικανικές εκκλησίες, ιεροκήρυκες και καθηγητές που λίγο αργότερα θα του σταθούν πολύτιμοι συνεργάτες και βοηθοί. Σπίτια, εκκλησίες, είναι ανοιχτές στον «Πόντιο αντάρτη»!

Θυμόταν πάντα με βαθειά συγκίνηση και δακρυσιμένα μάτια, την ημέρα που πήρε από το Κολλέγιο Γκόρντον το πτυχίο του. Πάντα απλός, σεμνός, ταπεινός αποφεύγει να λέει πως το πήρε με ειδική διάκριση. Πού όμοιά της είχε πολλά - πολλά χρόνια να απονεμίσει το Γκόρντον.

Βρισκόμαστε στα 1926.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ´

Δραπετσώνα.

Αν δεις το λιμάνι του Πειραιά, από την στεριά προς το πέλαος, σαν μια – γιομάτη τρυφεράδα – ανοιχτή αγκαλιά, η Δραπετσώνα είναι το δεξί «χέρι» που απλώνει στο πέλαος της Σαλαμίνας, Βορειοδυτικά. Εκεί, από το 1922 – 23 στη μεγάλη καταστροφή, εγκαταστάθηκαν χιλιάδες πολλές πρόσφυγες. Κυρίως από την περιοχή Καισαρείας, Ικονίου. Αλλά και από τα παράλια της Ιωνίας όπως και Πόντιοι πολλοί. Ακόμα Αρμένιοι και ένας ολόκληρος κόσμος απόκληρων από τα νησιά γύρω στον Πειραιά κι αργότερα πρόσφυγες από την Ρωσία, Ποντολαγοί και λίγοι από την Ρουμανία.

Παράγκες. Δίχως αποχέτευση. Βρωμιά και χτικιό κάθε παράγκα. Γύρω από το 1936 και το 1937, καθώς μαύρα, βαρεία σύννεφα σωριάζονταν πάνω από τον ουρανό της Ευρώπης, το αρμενικό στοιχείο άρχισε να φεύγει. Λίγοι, στην Γαλλία. Μερικοί στην Αργεντινή. Οι περισσότεροι στη Σοβιετική Αρμενία. Στο Γιερεβάν και στις γύρω μικρές πόλεις, κυρίως.

Ο Κυριάκος Υφαντίδης υπηρετεί αυτά τα χρόνια στην Ευαγγελική Εκκλησία Πειραιώς, στην πλατεία Τερψιθέας. Στη θέση Καστράκι της Δραπετσώνας, πάνω από τη δεξαμενή, στο ύψωμα – ακριβώς δίπλα στα βράχια – υπήρχε η Αρμενική Ευαγγελική Εκκλησία. Ξύλινη η αίθουσα, αλλά άνετη, καθαρή, με ξύλινους πάγκους και ένα πρόχειρο καμπαναριό από χοντρά ξύλινα δοκάρια απ' όπου κρεμιόταν η καμπάνα. Τούτη η καμπάνα διασώζεται ακόμα στη σημερινή εκκλησία Λιπασμάτων. Στο τέλος του 1936, έμειναν ελάχιστοι Αρμένιοι χριστιανοί. Σχεδόν δεν μπορούσαν να σχηματίσουν και να συντηρήσουν μια συνάθροιση. Ο Κυριάκος Υφαντίδης, είδε την μεγάλη ευκαιρία κι

Η Ευαγγελική Εκκλησία στον Πειραιά.

άκουσε την κραυγή του φτωχομαχαλά. Και άρχισε ένα καινούργιο, προσωπικό τούτη τη φορά έργο σε συνεργασία με τον Κώστα Μεταλληνό, τότε Διευθυντή Υπουργείου και πρωτοπόρο στο έργο των Ελευθέρων Εκκλησιών, αφού λίγο αργότερα πήρε άδεια στην Ελευθέρα Εκκλησία Λιπασμάτων. Η άδεια πάρθηκε στα 1939.

Ανασκουμπώθηκε ο Κυριάκος.

Με προσωπική δουλειά, βάλθηκε να χτίζει, να βάζει καινούργια δοκάρια. Έκαμε καινούργιους πάγκους. Και διόρθωσε τους παλιούς. Μένουν δυό ή τρεις ακόμα! Με αγάπη και λεπτότητα επιμελήθηκε, σαν κομψοτέχνημα τον άμβωνα. Τώρα τον έχει η εκκλησία Αιγάλεω. Σε λίγο η χαλασμένη κι εγκαταλειμμένη αρμένικη εκκλησία πήρε μια άλλη, μιá καινούργια όψη στην Δραπετσώνα. Και ο Κυριάκος ακούραστος, μεθοδικός, γιομάτος ζήλο και φλόγα για τον Κύριό του, ρίχτηκε στη δουλειά. Ήταν «ο μικρός αγρός» του που ποτέ δεν έφυγε από τη μεγάλη του καρδιά. Στην Δραπετσώνα ο Κυριάκος Υφαντίδης δούλεψε από τα τέλη του 1936

Προπολεμικά. Η Εκκλησία Λιπασμάτων.

Η Εκκλησία πριν από τον βομβαρδισμό.

Τώρα, ερείπια.

μέχρι τις στερνές μέρες του Ιουνίου του 1942, όταν με το υπερωκεάνειο S.S. DROTNINGHOLM, επέστρεψε στις Η.Π.Α.

Ακριβώς κάτω από το οίκημα της Εκκλησίας, στο Καστράκι, κείνα τα δύσκολα προπολεμικά χρόνια στα βράχια του Βασιλειάδη, είχαν το στέκι τους χασισοπότες, παράνομοι, αλήτες, φυγοδικοί. Μόλις νύχτωνε, ερήμωνε η περιοχή από τον φόβο τους. Τούτοι οι απόκληροι στάθηκαν ένας πρόσθετος αγρός για τον Κυριάκο. Ήξερε ένα απότομο μονοπάτι ανάμεσα στα βράχια και κατέβαινε κοντά τους. Ώρες πολλές κουβέντιαζε μαζί τους. Στην αρχή φοβήθηκαν πως ήταν «καρφί». Σιγά – σιγά κατάλαβαν την αγάπη και την ειλικρίνειά του. Και δέχθηκαν να τους κάνει παρέα στις ατέλειωτες νύχτες και να τους μιλάει για την αγάπη του Θεού.

– Είχανε και τούτοι οι απόκληροι μερίδα και κλήρο στην αγάπη του Ιησού, έλεγε πάντα μελαγχολικά.

Ο Κυριάκος θυμόταν πολλά – πολλά ανέκδοτα από τούτη την άγνωστη διακονία του.

– Μια φορά, θυμάμαι, έλεγε ο Κυριάκος, ήταν χειμώνας του '39. Τα βράχια είχανε παγώσει. Για να κατεβώ από το μονοπάτι μου, ήταν αδύνατο. Πήγα βόλτα – βόλτα. Από το λιμάνι. Μπήκα στη Ζώνη. Πέρασα τα Τελωνεία και βγήκα στου «Βασιλειάδη». Τους βρήκα εκεί. Είχαν ανάψει μια φωτιά από κιβώτια και προσπαθούσαν να ζεσταθούν. Κάθησα δίπλα τους. Ήταν όλοι αμίλητοι και κατσουφιασμένοι. Σε λίγο μού 'παν πως ένας τους, είχε κάμει χρήση ναρκωτικού από το πρωί και δεν έλεγε να συνέλθει. Πραγματικά, τον είδα γερμένο πάνω στο βράχο. Σκελετωμένο, κίτρινο και μαύρο μαζί. Τυλιγμένο σε μια κουρελού, με τα μάτια κλειστά.

- Να τον πάμε στον γιατρό. Κάπου.
- Δεν γίνεται.
- Γιατί βρε παιδιά;
- Θα τον «κλείσουνε».

Και τότε πήρα τη μεγάλη απόφαση. Να τον ανεβάσω στις πλάτες μου στην εκκλησία. Ακριβώς πάνω μας. Τον φορτώθηκα. Κι άρχισα ν' ανεβαίνω βήμα – βήμα πιασμένος από τα βράχια. Λίγο ακόμα και κοντεύαμε. Όταν το πόδι μου, κάπου δεν πάτησε καλά. Ξέφυγε. Με το βάρος του σώματος που κουβαλούσα, έχασα την ισορροπία μου. Κυλιστήκαμε κι οι δύο κάτω από τριάντα μέτρα τουλάχιστον ύψος. Χτύπησα για καλά. Πονούσε όλο μου το

σώμα. Έτρεχε αίμα από παντού. Τα ρούχα μου είχανε σχιστεί. Ο ναρκομανής είχε ευτυχώς χτυπήσει λιγότερο από μένα. Τα πόδια μου και τα χέρια μου δεν είχανε τσακιστεί.

- Λοιπόν, Κυριάκο, λοιπόν;

- Τον ξαναφορτώθηκα. Μόνο που σκούπιζα τα αίματα από τα μάτια μου για να ξεχωρίζω κάτι - γιατί έτρεχε ασταμάτητα από το κεφάλι μου - και συνέχισα. Ανεβήκαμε τελικά!

- Κι εκείνος; Τι έγινε;

Ο Κυριάκος στο σημείο τούτο πάντα - σαν μικρό παιδί - κοκκίνιζε και αιωπούσε. Κι ύστερα σιγά - σιγά έλεγε, κλείνοντας την αφήγηση.

- Ο Θεός ας ξέρει...

Ήξερε όμως και η Εκκλησία πως ο ναρκομανής εκείνος στέκονταν πάντα έξω από την πόρτα της εκκλησίας κάθε φορά που μιλούσε ο «φίλος» του ο Κυριάκος. Και άκουγε... Τα υπόλοιπα... Πραγματικά, ας το ξέρει ο Θεός. Ο Θεός που αγαπάει και τους αλήτες στην ακτή Βασιλειάδη.

Γύρισε λοιπόν από το Νέο Κόσμο, στα 1933. Κήρυττε παντού, σ' όλες τις Εκκλησίες. Διασώζονται τα γραπτά του κηρύγματα. Μακάρι να βρεθεί τρόπος να εκδοθούν κάποτε. Μόλις έφυγαν οι Αρμένιοι από το Καστράκι της Δραπετσώνας και η εκκλησία έμεινε έρημη, τον επισκεπήκανε - μια επιτροπή ας πούμε - Επιστήμη Κοντοπούλου, Καλλιόπη Κεσίσογλου και μια Αρμένισσα νοσοκόμα, η Μις Γιστέρ.

- Έλα να πάρεις την έρημη εκκλησία. Έλα να μας κηρύξεις!

Κι ο Κυριάκος δέχθηκε. Άρχισε η προσωπική εργασία. Επισκέψεις σπίτι-σπίτι, για να στηρίξει πνευματικά τις προσφυγικές πονεμένες οικογένειες. Από κοντά, πρώτος σε όποιες θυσίες χρειάζονταν, ο Αβραάμ Χίντζογλου. Ένας ανώτερος υπάλληλος Τραπεζής, φίλος και πνευματικός συνεργάτης του Κυριάκου. Ο Ιάκωβος Κοντόπουλος παιδί μιάς οικογένειας που σώθηκε από την καταστροφή και που γνώρισε από κοντά τον Κυριάκο, θυμάται:

- Παιδιά τότες. Τι μπορούσαμε να κάμουμε; Κι όμως... φέρναμε ξύλα. Καρφώναμε καδρόνια. Βγάζαμε πέτρες. Ο Κυριάκος - έχοντας όλα τα μέσα να νοικιάσει ένα ευπρεπισμένο σπίτι για την οικογένεια του - προτιμάει να σιγουρίσει κάτι «δικό του» και μένει πια στο Καστράκι, δίπλα από την εκκλησία.

Το κήρυγμα γίνεται Τουρκικά.

- Αφού λίγοι καταλάβαιναν ελληνικά σε βαθμό να «πιάσουν» τα

Απρίλιος - Ιούλιος 1949.

πνευματικά νοήματα μιας ομιλίας – μεταφράζεται στα αρμενικά και γίνεται μιά – στο τέλος – μικρή και σύντομη περίληψη στα ελληνικά, κυρίως για τα παιδιά που καταλαβαίνουν πιο καλά τη γλώσσα τους, γεννημένα στην Ελλάδα. Τούτη τη μορφή του... τριπλού κηρύγματος, τη γνώρισε αυτός που ιστορεί και γράφει τούτες τις γραμμές, αφού το τριπλό κήρυγμα βάσταξε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '50.

Από την «εγκατάσταση» του Κυριάκου στο Καστράκι, κοντά στη φαμίλια του και η αδελφή Μαρία Παναγιωτίδη, μια πιστή γυναίκα από τη Κοκκινιά που έταξε σκοπό της ζωής της να βοηθήσει το έργο του Κυριάκου. Κάπου γύρω από το 1938 – 1939, έφυγε και η νοσοκόμα Γιεστέρ για την Αργεντινή.

Εκείνη η εκκλησία... Βροχή οι πέτρες, στις πόρτες, στις αυλακωτές λαμαρίνες της στέγης, τα παράθυρα. Απειλές, εκφοβισμοί. Και ο Αβραάμ Χίντζογλου έτρεχε κάθε φορά στο Αστυνομικό Τμήμα της Δραπετσώνας... Για να κάμει τα παράπονά του. Κι όμως με πολλούς από αυτούς που πέταγαν τις πέτρες έγινε φίλος.

Η Σάρρα Αγιάνογλου, μιά γυναίκα πού από τις πρώτες πήγαινε στην εκκλησία θυμάται:

Τον καλούσε συχνά ο άντρας μου ο Αβραάμ για τραπέζι. Κυριακές μεσημέρι. Πολλές φορές κατακαλόκαιρο.

Το μεσημέρι, του ετοιμαζαν κάπου να ξεκουραστεί. Μόλις ένοιωθε ησυχία ο Κυριάκος σηκωνόταν. Και πατώντας στα νύχια άνοιγε σιγά τη πόρτα και χανόταν μεσ' το μεσημέρι.

- Κυριάκο, γιατί έφυγες;

Γελούσε εκείνος πλατειά. Και πρόσθετε:

- Είναι ώρες τώρα για ύπνο; Ευχαριστώ πολύ για την αγάπη σας και τη φιλοξενία. Μας περιμένουνε τόσες ψυχές...

Κάπου γύρω από το χειμώνα του '41. Τον κάλεσαν επείγοντως στην Κατερίνη για ομιλία. Το παιδί του - η οικογένεια του μένει πάντα στον Πειραιά - σοβαρά άρρωστο. Ένας δυνατός πόνος στη πλάτη και υψηλός πυρετός. Έπρεπε όμως ν' ακούσει τη φωνή του Θεού. Κι έφυγε. Αθήνα - Κατερίνη κείνη την εποχή ήταν μια μικρή αλλά γιομάτη περιπέτειες Οδύσσεια. Την Κυριακή το πρωί κήρυξε στην Κατερίνη. Μια φλογερή φωνή. Οι γνωστές ζωηρές του χειρονομίες. Οι γροθιές στον άμβωνα. Η αϊθουσα και η καρδιά του Κυριάκου πάλλονταν για την «υπόθεση του Θεού» όπως απολογητικά έλεγε καμιά φορά. Το μεσημέρι έπρεπε να πάρει το μοναδικό τρένο και να κατεβει στην Αθήνα. Αλλά μόλις τέλειωσε το κήρυγμα, κάποιοι τον παρακαλέσανε σε έντονη Ποντιακή:

- Και Σεβαστή;

Η Σεβαστή - μια πολύ αγαπημένη για τον Κυριάκο εκκλησία μιά κωμόπολη τότε - λίγο πάνω από τη Κατερίνη, διατηρούσε μια πολυάνθρωπη και ζεστή πνευματική σύναξη. Πολλές φορές, για πολλά χρόνια την είχε υπηρετήσει. Ο Κυριάκος έμεινε σκεπτικός. Και στην ομολογία του θυμόταν:

- Τη Σεβαστή και το έργο του Θεού ή το παιδί που το άφηκα τόσο άρρωστο και τη γυναίκα μου μόνη μ' άλλα δυο μικρά παιδιά;

Και φυσικά δεν ταλαντεύτηκε! Και το βράδυ, κήρυξε στη Σεβαστή. Το παιδί την Κυριακή, ξημερώνοντας Δευτέρα βάρυνε. Η μάνα κάλεσε επειγόντως το γιατρό. Και ο Κυριάκος συνέχιζε:

- Ο γιατρός όπως μού'πε η γυναίκα μου έφυγε με σκυμμένο κεφάλι. Κάτι σιγομουρμούρισε. Δεν πίστευε πως το παιδί θα

σωθεί. Κλείνοντας πίσω του την πόρτα, ο γιατρός είπε:

- Ελάχιστες ελπίδες...

Η μάνα μπήκε στο παγωμένο σπίτι. Κύτταξε το παιδί τρυφερά και πέρασε στο διπλανό δωμάτιο. Έπεσε στα γόνατα. Πόση ώρα προσευχόταν με δάκρυα; Αφιέρωσε το άρρωστο παιδί της στον Θεό. Μόλις σηκώθηκε από τα γόνατα, άκουσε μια αδύναμη φωνούλα:

- Μαμά!

Πήγε κοντά του. Το βρήκε κáθιδρο. Του έδωσε λίγο γαλατάκι. Αυτό ήταν. Το παιδί είχε σωθεί. Όταν ο Κυριάκος κατέβηκε από την Κατερίνη, ο ίδιος ο γιατρός που ξανακλήθηκε να δει το παιδί, τώρα, γιομάτος αμηχανία, είπε:

- Εκτός κινδύνου το παιδί!

Τον Ιούλιο του 1945, γράφει στο περιοδικό του:

Πείνα κι αρρώστεια την άνοιξη του 1942 στην Αθήνα, στο αποκορύφωμά τους. Είχαμε ειδοποιηθεί να εγκαταλείψουμε την Ελλάδα στο άψε - σβύσε. Επρόκειτο να ανταλλαγούμε σαν Αμερικανοί πολίτες με υπηκόους του Άξονα που ζούσαν στις Η.Π.Α. Ένας γέροντας 84 χρόνων με κάλεσε επειγόντως να τον βρω. Τον ήξερα καλά. Ήταν ένας σκληρός άνθρωπος, εχθρός του Ευαγγελίου. Είχε κάμει πολλά για να βλάψει το Ευαγγέλιο και την υπόθεση του Χριστού. Αυτό όμως δεν εμπόδιζε να οδηγηθούν στον Χριστό οι δυο κόρες του και τα εγγόνια του. Κάποτε νηστέψαμε και προσευχηθήκαμε γι' αυτόν τον άνθρωπο. Και εξακολουθούσαμε να προσευχόμαστε. Αλλά... όσο πιο πολύ προσευχόμαστε, τόσο περισσότερο σκληραίνει η καρδιά του. Πολλές φορές μπήκαμε στον πειρασμό να πιστέψουμε πως είχε διαπράξει την ασυώρευτη αμαρτία. Τι ωφελούσε να προσευχόμαστε γι' αυτόν; Ήξερα πως πεινούσε. Φαντάστηκα πως με ήθελε για ψωμί. Πού να βρεθεί... Σε δυό μέρες, δεύτερο μήνυμα. Αποφάσισα να πάω. Ύστερα από τους βομβαρδισμούς, το σπίτι του στον Πειραιά καταστράφηκε. Έμεινε κάπου έξω από την Αθήνα. Το δεύτερο μήνυμα έλεγε: «Κοντεύω στο τέλος μου. Και έχω κάτι σημαντικό να σου πω. Σε παρακαλώ έλα αμέσως!» Καθόταν - στο καλύβι του - πάνω σ' ένα κούτσουρο. Σηκώθηκε αμέσως. Μού 'σφιξε εγκάρδια το χέρι με τα δυό του χέρια. Κατάλαβα πως κάτι δυνατό θα είχε συμβεί. Εν τω μεταξύ η κόρη και τα τρία εγγόνια άρχισαν να μου διηγούνται:

- Πριν μέρες ο παππούς σηκώθηκε στη μία μετά τα μεσάνυχτα. Φώναζε στη κόρη του:

- Σήκω.

Εκείνη φοβισμένη μήπως έπαθε κάτι ο γέροντας, ξύπνησε. Δεν της άφηκε καιρό.

- Γονάτισε, είπε. Η εκείνη νόμισε πως έφτασε το τέλος της. Ο παππούς ίσως νάταν εκτός εαυτού. Και γονάτισε. Δίπλα της γονατισμένος και ο παπούς, ο πατέρας της δηλαδή! Κι άρχισε ο παππούς... να προσεύχεται. Ζήτησε έλεος από τον Θεό. Ομολόγησε τις αμαρτίες του. Μια ολόκληρη ώρα πάλευε. Αγωνιούσε. Ξαφνικά, άρχισε να δοξολογεί τον Θεό που στο Όνομα του Χριστού συχώρεσε τις αμαρτίες του. Κι ο μικρός - μικρός εγγονός είπε χαριτωμένα:

- Και τώρα, κύριε Υφαντίδη, δεν μας νοιάζει αν όλοι μας πεθάνουμε από την πείνα. Ο παππούς μας θα είναι μαζί μας στον ουρανό, στην παρουσία του Ιησού...

Πάνω στην ίδια εποχή και για τα ίδια γεγονότα η γυναίκα του Κυριάκου, η Βεατρίκη γράφει (Απρίλης 1945) για κάποιον άγνωστο μικρό. Τον τραγικό Αλέκο. Ποιός ξέρει... Ζεί ο Αλέκος;

Ο Αλέκος ήταν ένα από τα πολλά ορφανά που περιπλανιόνταν στους δρόμους της Αθήνας και του Πειραιά κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Που είπε πως ήταν δώδεκα χρονών αλλά φαινόταν να είναι μόνο οχτώ. Ήταν τόσο κοντούλης κι αδύναμος... Μα και τόσο αδυνατισμένος! Τα μεγάλα σκούρα μάτια του, σαν ώριμες εληές σου τραβούσαν αμέσως την προσοχή. Μάτια φτιαγμένα για χαρά και γέλιο, κληρονομιά των παιδιών. Αλλά καθώς κύτταγα αυτά τα σκούρα, βαθουλωμένα μάτια του, έβλεπα μόνο πόνο και θλίψη.

Ο Αλέκος ερχόταν μόνο μία - δυό φορές τη βδομάδα με την ελπίδα να πάρει λίγες σταφίδες, ένα φουντούκι, ένα ξερό σύκο... Ήταν πολύ ντροπαλός και καλοαναθρεμένος για να έρχεται πιο συχνά...

Κάποτε, ύστερα από μια πολυήμερη απουσία, ο Αλέκος ήρθε χτυπώντας την πόρτα μας. Καθώς τουμίλησα κείνο το πρωί, κατάλαβα πως ο Αλέκος μας, πλησίαζε προς το τέλος της σύντομης και τραγικής ζωής του. «Ω, Θεία», είπε, «σήμερα πραγματικά πεινάω - ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΙΝΑΩ!» Και τις άλλες μέρες που ερχόταν στην πόρτα μας; Δεν πεινούσε τότε; «Ω ναι,» απάντησε. «Αλλά σήμερα είναι άλλο πράγμα. Ω σε παρακαλώ, θείσα, πεινάω

τόσο πολύ! «είχε ξεχάσει πότε είχε φάει το τελευταίο του ξεροκόμματο.

Καθώς μου μίλαγε, αυτά τα βαθειά, σκούρα, λυπημένα μάτια κύτταγαν εδώ και κει το πάτωμα της βεράντας όπου στεκόμασταν. Ξαφνικά φώναξε, «Κύττα, θείτσα, βλέπεις;» «Αν βλέπω, τί;» Ο Αλέκος έσκυψε, σήκωσε κάτι και το 'βαλε στο χέρι μου. 'Ηταν ένα ψίχουλο, όχι μεγαλύτερο από το νύχι του χεριού μου. 'Επεσε από τα μικρά χεράκια του μωρού μου ενώ έπαιζε στη βεράντα.

«Ω σε παρακαλώ, θείτσα, να μου δώσεις αυτό το κομμάτι το ψωμί. 'Εχω τόσο καιρό να φάω».

Ο Αλέκος πραγματικά πεινούσε. 'Εχεις κυττάξει ποτέ στο πρόσωπο ένα πεινασμένο, ένα πραγματικά πεινασμένο παιδί; Σήμερα στην Ελλάδα, υπάρχουν πολλά τέτοια παιδιά, που πεθαίνουν σιγά – σιγά από υποσιτισμό. Ας σου μιλήσουν τα βαθειά, λυπημένα τους μάτια και τα τραγικά τους πρόσωπα. Τα μικρά παιδιά ήτανε πολύ κοντά στην καρδιά του Κυρίου.

'Ενα – από τα πολλά – κείμενα του Κυριάκου, φανερώνει το βάθος της σκέψης του και το πηγαίο του οργανωτικό талант που απλόχερα τόδωκε στην υπηρεσία της Ελλάδας και την διακονία του Ευαγγελίου:

«Ο Απόστολος Παύλος ήταν σίγουρα ο μεγαλύτερος ιεραπόστολος της χριστιανικής εκκλησίας. 'Ηταν ένας άνθρωπος με πανανθρώπινα οράματα. «Να μπορέσω να παρουσιάσω κάθε άνθρωπο τέλειο μπροστά στον Θεό» ήταν η φλογερή φιλοδοξία του. 'Ηταν η αγάπη του Θεού που ξεχειλίζει μέσα του, αγκαλιάζοντας όλο τον κόσμο για τον Χριστό.

Αλλά δικό του ήταν και το όραμα του πρακτικού ανθρώπου. Δεν θα εγκατέλειπε ποτέ τον αγώνα απελπισμένος, πριν την εκπλήρωση του καθήκοντος, αλλά θα ανέτρεχε στις αστείρευτες πηγές του Θεού – κυρίως στη σοφία Του. Συμπέρανε ότι θα ήταν πιο εύκολο να πλησιάσει τους ανθρώπους στην εποχή του με το ευαγγέλιο, αν ακολουθούσε κάποια στρατηγική στα σχέδια του του ευαγγελισμού. Η Αθήνα, η έδρα της μάθησης και η Ρώμη, το κέντρο της δύναμης, έγιναν ο άμεσος στόχος του. Αν μπορούσε το Ευαγγέλιο να καθιερωθεί εκεί για ν' αποδείξει σ' όλο τον κόσμο την ανωτερότητά του και την υπεροχή του απέναντι σε κάθε τι άλλο, τότε η μισή μάχη θα είχε κερδηθεί. Πολύ περισσότερο, θα επιστράτευε το φωτισμένο υλικό εκεί, για να φτάσει σε κάθε σημείο της Αυτοκρατορίας με ακόμα δυνατότερη φωνή.

«Διότι δεν αισχύνομαι το Ευαγγέλιον του Χριστού – επειδή είναι δύναμις Θεού προς σωτηρίαν εις πάντα τον πιστεύοντα».

«Η σοφία αυτής της στρατηγικής επαληθεύεται από τα αποτελέσματα που την ακολούθησαν. Σύντομα, από επαρχιακή «αίρεση» γίνεται παγκόσμια πίστη και δύναμη, που αλλάζει την εξέλιξη της ιστορίας. Ο Παύλος ήταν ένας Χριστιανός Στρατηγός. Κι εκαθοδηγείτο από θεϊκή σοφία.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

Καινούργιοι εθνικοί αγώνες.

Ο Κυριάκος και η φαμίλια του φεύγουν τον Ιούνιο του 1942, μέσα στους πιο δύσκολους και τραγικούς μήνες της κατοχής. Μπαρκάρουν στο τελευταίο υπερωκεάνειο που μεταφέρει τους ανταλλασόμενους υπηκόους Η.Π.Α. και Γερμανίας. Άρσεσε στον Κυριάκο να διηγείται τη σκηνή όταν πήγε να παραδώσει τις πρόχειρες ταυτότητες και να πάρει την τελική τυπική βίζα:

- Γιατί φεύγεις;
- Είμαι Αμερικάνος υπήκοος.
- Οβραίος είσαι!
- Όχι, είμαι χριστιανός.

Το αρμόδιο πρόσωπο έψαχνε τα χαρτιά που τού 'δωκε ο Κυριάκος.

- Πώς το λένε το παιδί σου;
- Δαυίδ.
- Δαυίδ;

Ναι, γιατί; απαντάει θαρρετά και απορημένος ο Κυριάκος.

- Δεν σου τόπα πως είσαι Οβραίος;
- Όχι είπα πως δεν είμαι. Είμαι, σου το είπα, χριστιανός.

Ξανάσκυψε το όργανο στα χαρτιά. Και σε λίγο:

- Πως τη λές την κόρη σου;
- Φοίβη.

- Φίδι, μωρέ, έβγαλες το παιδί σου, φώναξε εξαγριωμένος ο φτωχός υπάλληλος. Φίδι; Ή τρελλός είσαι μωρέ, ή Οβραίος. Καλά στό 'πα. Και όταν τέλειωνε το ανέκδοτο, ο Κυριάκος γελούσε πλούσια, τρανταχτά. Όταν άκουγες τον Κυριάκο να γελάει – και χωρίς να ΄ξερες την αιτία – γελούσες, παρασυρόσουν και συ.

Τις μέρες του ταξιδιού, Μεσόγειος – Ατλαντικός, η οικογένεια Υφαντίδη τις πέρασε με οικογενειακή μελέτη και πολλή προσευχή. Πολλές ώρες την ημέρα με τους συνταξιδιώτες τους στις γέφυρες του μεγάλου караβιού, μιλάγε για τον Κύριο. Κήρυττε. Και επίκεντρό του η Ελλάδα. ΗΕλλάδα του. Ο πόνος και το όνειρό του να σταθεί δίπλα στον τραγικό λαό της πατρίδας του που προσωπικά τώρα γνώριζε κάποιες από τις πιο τραγικές του ώρες. Του έκαμε εντύπωση πόσο λίγα γνώριζαν οι Αμερικανοί που κατάγονταν από τις άλλες χώρες της Ευρώπης, για το δράμα του ελληνικού λαού. Και ήταν εκεί, πάνω στο καράβι που ταξίδευε, όταν έπιασε το μεγάλο όραμα, να βοηθήσει την Ελλάδα από τον αφανισμό καθώς οι εχθροί με την πείνα ξεκλήριζαν τη φυλή.

Στην Αμερική, από την πρώτη στιγμή που πατάει το πόδι του, οργανώνει τη μεγάλη του επιχείρηση.

Εντούτοις, το κλίμα που βρίσκει εκεί, ως προς τα δεινά των Ελλήνων, είναι κάτι χειρότερο και από απογοητευτικό. Ο εκεί Ελληνισμός, ασύνδετος ως προς την οργανωμένη βοήθεια, αποδειχνεται και απληροφόρητος! Πριν από την εκεί άφιξή του, δεν ξέρουμε πώς και με ποιά χέρια έχουν φτάσει δυο φωτογραφίες. Δείχνουν ανθρώπους κυριολεκτικά παραμορφωμένους από την εξαθλίωση και τη πείνα. Οι φωτογραφίες ανήκαν στην συλλογή του Κουτσουμάρη και σήμερα βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο στο τμήμα θυσιών της Ελλάδας.

Ο αμερικανικός λαός, πρακτικός και δραστήριος, στάθηκε επιφυλακτικός στο να δεχτεί τις ιστορίες που φτάνανε στην Αμερική για τα δεινά του Ελληνικού λαού.

Πρώτη ενέργεια του Κυριάκου να βοηθήσει, και οικονομικά, οι φωτογραφίες αυτές να βγουν σε εκατομμύρια αντίτυπα και να κυκλοφορήσουν σ' όλη την Αμερική. Εφημερίδες, περιοδικά, εκκλησιαστικά έντυπα, γιομίζουν από τις τραγικές φωτογραφίες που αξίζει να σημειωθεί πως δεν είναι από τις πιο φοβερές και εκπροσωπευτικές για τη περίπτωση και τις πιο κατάλληλες για τον σκοπό που τις χρειαζόταν. Στο μεταξύ μία ύπουλη και καλοστημένη προπαγάνδα δούλευε συστηματικά και ασταμάτητα εναντίον της χώρας μας! Ποιός τη σκέφτηκε; Πότε και γιατί; Δεν μπορούμε να ξέρουμε. Καλομονταρισμένη εν τούτοις δουλειά! Ο Κυριάκος – βαθεία πνευματικός άνθρωπος – ήταν επιφυλακτικός. Σιωπούσε σχετικά. Ποτέ δεν του άρεσε να εξαπολύει κατηγορίες. Ο κίνδυνος ήταν μεγάλος. Η προπαγάνδα μ' όλη της τη βασιανιστική

δύναμη, απλωνόταν κάθε μέρα και προσπαθούσε να πείσει – σε μία μοναδική συγχορδία – πως όλα όσα λέγονται και γράφονται για την Ελλάδα, πείνα, θάνατοι, σκοτωμοί είναι παραμύθια!

Πολλά χρόνια αργότερα, ειπώθηκε πως επρόκειτο για ένα έξυπνο σχέδιο των Γερμανών που τώρα και γενιές ολόκληρες ζούσαν στην Αμερική. Δεν είχαν ποτέ αποβάλλει τις πατρογονικές τους ρίζες. Είναι βέβαιο πως οι Πολωνοί – αντίθετα – είχαν ήδη ξεσηκώσει την Αμερική. Μάζευαν ρούχα. Και κυρίως εκατομμύρια, πολλά εκατομμύρια δολάρια, για αγορά τροφίμων, για να σταλούν και στην όμοια τραγική εκείνη χώρα.

Η ανθελληνική προπαγάνδα δούλεψε δραστήρια, οργανωμένα, μεθοδικά. Ο Υφαντίδης μαθαίνει, πίνει αμέσως τους σκοπούς της προπαγάνδας, συνειδητοποιεί τους κινδύνους και παίρνει στα δυνατά του χέρια την υπόθεση.

Μετηνιδιότητα του ιεροκήρυκα και του ποιμένα της Ευαγγελικής Εκκλησίας Λιπασμάτων (Δραπετσώνας) του Πειραιά και με αποδειχτικά πως είναι ο άνθρωπος που μόλις ήρθε από την τραγική Ελλάδα, είναι εκείνος που αξιώνει πως πρέπει να γίνει πιστευτός. Μιλάει από πρώτο χέρι. Διηγείται προσωπικές ιστορίες. Ξέρει να χρωματίζει τα βιώματά του. Το σχέδιο του απλό και σύγχρονα μεγαλειώδες. Οι πολωνέζικες επιτροπές κινούνται πιο πολύ στο χώρο του αμερικάνικου καθολικού στοιχείου. Ο Κυριάκος «ανοίγεται» προς την ευαγγελική συντριπτική πλειοψηφία. Στέλνει εκατοντάδες εγκύκλια γράμματα. Ζητάει να μιλήσει σε αίθουσες, κινηματογράφους και θέατρα και να διηγηθεί την τραγωδία της Ελλάδας του. Παράλληλα, του ανοίγονται διάπλατα όλες οι ευαγγελικές εκκλησίες της Αμερικής. Ο Κυριάκος κινείται μεθοδικά και ο Θεός του ανοίγει τις πόρτες των ραδιοφωνικών σταθμών. Κρατικών και ιδιωτικών.

Ήταν το δυνατό θαύμα. Θα πει αργότερα τούτος ο άγνωστος πρωτεργάτης: Ξέρω τώρα πόσο πολλοί,πόσο πολύ,προσεύχονταν για μένα στην Ελλάδα.

Σε λίγο το παιχνίδι χάνεται για την ανθελληνική προπαγάνδα. Ο αμερικάνικος λαός πληροφορείται, μεταστρέφεται, τοποθετείται πιά οριστικά στην πλευρά του ελληνικού ζητήματος.

– Σας μιλάει ο ιεροκήρυκας. Ναι! Τώρα γύρισα!

Και η γνήσια φωνή της αλήθειας από το στόμα ενός ιεροκήρυκα του πνευματικού μέτρου του Υφαντίδη, αρκεί. Ούτε αντιλογίες. Ούτε σχόλια. Ούτε αμφισβητήσεις. Η κατάσταση στην Ελλά-

δα είναι όπως την εκθέτει, ωμά, τραγικά, γλαφυρά, ο «πάστορ Υφάντις». Αλλά και οι Πολωνοί τρέχουν τώρα να «γνωρίσουν» τον «έλληνα ιεροκήρυκα». Έξυπνοι και μεθοδικοί, βρίσκονται κοντά του και επωφελούνται από τη δημοσιότητα του μεγάλου Έλληνα. Και γι' αυτούς οι ορίζοντες ανοίγουνε. Κι ο ίδιος ο Κυριάκος, θα θυμηθεί:

- Ένας κοινός σκοπός βρίσκεται σε κοινούς δρόμους δουλειάς.

Στο πρώτο του ταξίδι επιστροφής στην Ελλάδα του, μόλις αποβιβάζεται, υψώνει τα χέρια του ευλαβικά στον Θεό και σε στενό κύκλο - τόσο ταπεινός και απέρριτος - αναθυμάται:

- Μια Κυριακή, στα 1943 μίλησα στην Αμερική σε τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς και έξη εκκλησίες, μαζί με τη γυναίκα μου. Και κάποιο δάκρυ κυλάει από τα εκφραστικά τούτα μάτια.

Σε μια κατάμεστη αίθουσα, μιλάει ο Κυριάκος Υφαντίδης. Πάλλεται ολόκληρος. Ζει τα λόγια του. Κινείται - δονείται ολόκληρος. Χειρονομεί και κλαίει. Πελώριος - πληθωρικός και σύγχρονα ευκίνητος. Γιομάτος πάθος - αυθορμητισμό και εκλυστική ικανότητα που αμέσως τραβάει, αιχμαλωτίζει. Σαγηνεύει... Μια αίθουσα με πολλές εκατοντάδες ακροατές που κρέμονται από τα χείλια του. Κάθε φορά που λέει, που αναφέρει την λέξη «Ο Θεός», παράδοξα, παράξενα, πάντα ελληνικά άν και μιλάει σαν μητρική του γλώσσα την αγγλική, ένα δάκρυ κατεβαίνει... Μόνο εκείνοι που άκουσαν και αναθυμούνται τον Κυριάκο να προφέρει τη λέξη «Ο Θεός», μπορούν να πούνε ποιό ρίγος, πόση ανατριχίλα ένοιωθαν! Το ακροατήριο ακούει βουβό! Ούτε αναπνοή. Ξάφνου στη μέση του κηρύγματος, σηκώνεται ένας αξιοπρεπέστατος κύριος. Διακόπτει την ομιλία. Ο Κυριάκος σταματάει. Πιάνει τον άμβωνα με τα δυο του χέρια. Και κυττάζει έκπληκτος.

- Τι μπορώ να κάμω εγώ λοιπόν για την Ελλάδα;

- Ποιός είσθε;

- Είμαι ο Schuhmacher, ο σκισσογράφος!

Έκπληξη. Είναι ο παγκόσμιος γνωστός και καθιερωμένος σκισσογράφος. Κάθε του σκίτσο, πανάκριβα πληρωμένο, παίρνει την πιο περίοπτη θέση στις μεγάλες εφημερίδες του Νέου Κόσμου. Και ο Υφαντίδης, χαμογελώντας, με φανερή έμπνευση Αγίου Πνεύματος, προτείνει:

- Ένα σκίτσο, λοιπόν, δικό σου για την Ελλάδα!

Την άλλη μέρα ο μεγάλος Schuhmacher παράδωκε το σκίτσο του. Ήταν μια μοναδικά δυνατή σύνθεση για το δράμα της πείνας. Το σκίτσο θα το πάρουν αμέσως εκατοντάδες δημοσιογράφοι. Οι εφημερίδες το προβάλλουν σε εκατομμύρια, εκατομμύρια αντίτυπα. Είναι το λάϊφ - μότιβ του μεγάλου αγώνα για συγκέντρωση χρημάτων για τον Κυριάκο Υφαντίδη.

Κυριακή απόγιομα στο Τέξας στις κοιλάδες με τα ράντσα. Ο Κυριάκος Υφαντίδης έχει καλεστεί από μια μεγάλη εκκλησία να μιλήσει για την Ελλάδα κάπου στη περιοχή της Αριζόνα. Μέρρες πριν είχε γίνει μια έντονη προπαρασκευή από τις γύρω εκκλησίες.

Λίγο πριν από την ώρα της ομιλίας καθώς οι Cowboys φτάνανε πάνω στα άλογά τους με τα γραφικά πλατύγυρα καπέλλα τους, οι οργανωτές καταλάβανε πως η τεράστια εκκλησία δε θα επαρκούσε. Και βιαστικά, το σχέδιο άλλαξε. Η ομιλία θα γινόταν στο ύπαιθρο. Εν τω μεταξύ καταφθάνανε από τα γύρω ράντσα και καινούργιοι καβαλλάρηδες. Τώρα, με την καινούργια απόφαση. Τόσο το καλύτερο. Θ' άκουγαν τον «πάστορα Ιφάντις» να μιλάει για την Ελλάδα καθισμένοι αναπαυτικά πάνω στα άλογά τους!

Και ο Κυριάκος θυμόταν:

- Στήσανε ένα ψηλό, με αρκετά σκαλοπάτια, άμβωνα στην πεδιάδα. Βάλανε και τα μεγάφωνα. Όσο έπαιρνε το μάτι μου, κείνο το απόγευμα, έβλεπα καουμπόηδες, άλογα, πλατύγυρα καπέλλα.

Κι όταν ο Κυριάκος τέλειωσε, για ώρες έμεινε εκεί στον πρόχειρο άμβωνα του - καθώς όλο τούτο το πλήθος εννοούσε να σφίξει το χέρι του. Φυσικά εκείνος πελώριος, ορθός, έχοντας να πει μια καλή λέξη για τον καθένα και κείνοι πάνω στα άλογα με το λάσσο τυλιγμένο στο πλάι της σέλλας τους.

Σε λίγο ο Κυριάκος αποφασίζει να φύγει για τον Καναδά. Είναι η πραγμάτωση ενός ονείρου του παλιού, που τώρα βλέπει καθαρά πώς είναι και οδηγία Θεού.

Τούτη τη φορά μόνος - η γυναίκα του μιλάει σε πλήθος ειδικές συνάξεις γυναικών σε εκκλησίες συγκεντρώνοντας χρήματα - φεύγει για τον απέραντο Καναδά. Ο χρόνος της εκεί παραμονής του μετρημένος. Οι αποστάσεις εξουθενωτικές. Οι ανάγκες πολλές και οι προσκλήσεις ακόμα περισσότερες. Πρέπει να επιτύχει και τους τρεις στόχους του συγχρόνως: Ραδιόφωνο -

διαλέξεις – εκκλησίες. Και εδώ τα πλήθη συνωστιζονται. Τα όσα διηγείται ο Κυριάκος φαίνονται απίθανα, απίστευτα, διογκωμένα.

– Είναι δυνατόν; τον ρωτάει με δάκρυα ένας ποιμένας στο Τορόντο.

Μαζεύει χρήματα. Έχει υποσχέσεις και για άλλες καινούργιες προσφορές. Ετοιμάζονται μπάλλες με ρουχισμό.

– Ο Καναδάς, διηγείται αργότερα ο Κυριάκος, μου στάθηκε από Θεού οδηγία, να χτυπήσω τη πόρτα κολλεγίων και Πανεπιστημίων.

Μίλησε για πρώτη φορά σ' ένα Πανεπιστήμιο λίγο έξω από το Μόντρεαλ. Το μεγάλο αμφιθέατρο, πήχτρα. Οι πόρτες ανοιχτές για να ακούνε τα πλήθη των φοιτητών που δεν χωρούσαν στον τεράστιο εκείνο χώρο. Έλληνες φοιτητές είχαν διαμορφώσει τον άμβωνα. Είχε βρεθεί μια ελληνική σημαία. Όπως σ' άλλες τις ομιλίες – κηρύγματά του, ο Κυριάκος κρατάει ψηλά τη Βίβλο του, στο πελώριο χέρι του. Όταν τέλειωσε – περίεργο – σιωπή. Νεκρική. Ο Κυριάκος γύρισε παραξενεμένος γύρω του.

– Είδα τα μάτια των καθηγητών δίπλα μου δακρυσμένα. Κάποιοι, λίγο πιο κάτω, έκλαιγαν με λυγμούς. Σαν παιδόπατα... (Ποντιακή λέξη, δηλ. παιδόπουλα).

Και ξαφνικά οι φοιτητές ξέσπασαν σε χειροκροτήματα. Φωνές. Ένας απεριγράφτος ενθουσιασμός τύλιξε το αμφιθέατρο. Ο ευαίσθητος Υφαντίδης, δεν ήθελε άλλο.

– Με πιάνουν και μένα τα κλάμματα...

Είναι σε κείνο το Πανεπιστήμιο που για πρώτη φορά του ζητήθηκε η άδεια να σχηματίσουν μια επιτροπή για τα ελληνικά θέματα.

– Και σαν από σύνθημα, προσθέτει ο Κυριάκος, από δω και πέρα σε κάθε Πανεπιστήμιο και Κολλέγιο, γίνεται και από μια επιτροπή από καθηγητές και σπουδαστές για την Ελλάδα μας. Το καναδέζικο Πανεπιστήμιο ήταν η απαρχή. Λες και από σύνθημα, οι προσκλήσεις στον Κυριάκο από Πανεπιστήμια της Αμερικής, έρχονταν βροχή.

– Όταν μιλάγα για τις παλιές μέρες στο αντάρτικο στον Πόντο, ξεσηκωνόταν πανζουρλισμός. Υπολογίζεται πως ο Υφαντίδης μίλησε από τον Ιούνιο του 1942, που έφτασε στις Η.Π.Α. μέχρι το Μάρτη του 1946, σε χίλιες αίθουσες. Αίθουσες, φυσικά, όχι εκκλησιών. Ξέχωρα οι ομιλίες στους ραδιοφωνικούς σταθμούς! Είναι τούτη η εποχή που ο Κυριάκος δουλεύει σαν Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής Βοήθειας για την Ελλάδα.

Βρίσκεται, παλεύοντας για τον λαό του, στην Αμερική ο Παύλος - Κυριάκος Υφαντίδης, όταν ξημέρωσε αυγή για την Ελλάδα. Κι ο Κυριάκος τραγουδάει την Απελευθέρωση, από την μακρινή Αμερική. Κι ας σημειωθεί πως τούτο του το άρθρο γραμμένο στ' αγγλικά, απευθύνεται σ' ολόκληρο τον αμερικανικό λαό:

Η Ελλάδα Απελευθερωμένη!

«Επί τέλους, τα δεσμά της σκληρής ναζιστικής τυραννίας έσπασαν. Βασανισμένη και καταπιεσμένη, πεινασμένη και ερημωμένη, η χώρα της Αρχαίας Κορίνθου και της Θεσσαλονίκης είναι και πάλι ελεύθερη. Ποτέ δεν υπέκυψε στον εχθρό, ποτέ δεν αμφισβητούσε την έκβαση της δικαίης υπόθεσής της· ακόμα και μέσα στην πιο σκοτεινή ώρα της δοκιμασίας, τα γενναία παιδιά της αγωνίζονταν απεγνωσμένα εναντίον υπέρτερων δυνάμεων και με τη βοήθεια των συμμάχων στρατών, σήμερα ο άσπρος σταυρός στο γαλάζιο φόντο ένδοξα κυματίζει ξανά πάνω στην Ακρόπολη.

Οι ζοφερές ομίχλες μιάς σκληρής σκλαβιάς γρήγορα σβύνουν. Ο γαλανός ουρανός της Αττικής χαμογελάει ξανά πάνω από μια Αθήνα απελευθερωμένη. Ύστερα από έναν τετράχρονο αιματηρό αγώνα, πείνα, γενικές συστηματικές καταστροφές, αποπνιχτικό ιδεολογικό μίσημα, η Ελλάδα πάλι εισπνέει τον αέρα των ελεύθερων ανθρώπων. Απελευθερωμένη πια, αναζητάει τους δρόμους που θα την βοηθήσουν να πραγματοποιήσει τον μεγάλο της προορισμό. Πραγματικά, έχουμε λόγους να προσφέρουμε θερμή ευγνωμοσύνη και ευχαριστία στον Θεό.

Οι ορδές του Χίτλερ κατόρθωσαν να καταστρέψουν και υλικά αγαθά κι ανθρώπινες ζωές. Ό,τι γλύτωσε από τη λύσσα του ναζισμού θα χρειαστεί χρόνια, ακόμα και γενιές ολόκληρες σκληρής δουλειάς και τρυφερής φροντίδας για να αποκατασταθεί στη πρώτη του κατάσταση.

Ένας δημοσιογράφος που πρόσφατα επισκέφτηκε την Ελλάδα μας, γράφει:

«Σοκαρίστηκα συναντώντας τα μικρά αγόρια και κορίτσια της Ελλάδας. Τα λόγια είναι ανεπαρκή. Σκελετωμένα, βρώμικα, γεμάτα ψείρες. Ένας ηλικιωμένος παρτιζάνος αγρότης μου είπε πως κάθε δεύτερο παιδί έχει - ή υποπτεύονται πως έχει - φυματίωση. Τα στήθη τους κούφωσαν. Τα χέρια και τα πόδια τους είναι σαν σπιρτόξυλα με παραμορφωμένους αγκώνες και καρπούς. Τα περισσότερα είναι γεμάτα πληγές.

Ιαγούάριος - Μάρτιος 1947. «...σκελετωμένα, βρώμικα γεμάτα ψείρες...».

«Δεν έχουν παπούτσια και είναι κάτι τρομερό να δεις τα πόδια τους. Δεν έχουν ρούχα κι είναι ντυμένα με λίγα μπαλωμένα κουρέλια. Τα μάτια τους είναι μεγάλα και γεμάτα αμυγδαλίες. Τα μαλλιά τους μακρυνά και μπερδεμένα. Τα πρόσωπά τους σκληρά, πονεμένα, γερασμένα, αδύνατα. Η θνησιμότητα είναι πολύ υψηλή... Η επόμενη γενιά πρέπει να είναι καταδικασμένη.»

Πρόσφατα, αφού ξαναγύρισε στην Αγγλία μετά από μια επίσκεψη στην Αθήνα, ο Anthony Eden, έδωσε στη βουλή μια φοβερή εικόνα της κατάστασης στην οποία οι Ναζιστές έφεραν την Ελλάδα. «Είναι αδιανόητο», λέγει «οποιοσδήποτε εισβολέας να κάμει τέτοια καταστροφή. Τίποτα δεν έμεινε όρθιο. Η χώρα απογυμνώθηκε από το καθετί κι εξαντλήθηκε τελειώς. Μαθαίνουμε από άλλες πηγές πως πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι έχουν πεθάνει. Πάνω από ένα εκατομμύριο έχουν φυματίωση. Περισσότεροι από δυο εκατομμύρια μαστίζονται από ελονοσία και πολλοί άλλοι υποφέρουν από διάφορες αρρώστιες».

Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1945. «...δεν έχουν ρούχα κι είναι ντυμένα με λίγα μπαλωμένα κουρέλια...».

Αλλοίμονο, όμως, η ζημιά δεν περιορίζεται μόνο στην σωματική πλευρά. Υπάρχουν σήμερα σ' αυτή τη δυστυχισμένη χώρα, όχι μόνο τσακισμένα σώματα αλλά κι άρρωστες ψυχές, πληγωμένα και βαρύθυμα πνεύματα. Κι ακούγεται η πρόκληση, δυνατή, σταθερή και καθαρή να προσφέρουμε ένα χέρι βοήθειας για να γνωρίσει ένα έθνος τον Θεό και να βρει μια ζωή ειρήνης, ελπίδας και δύναμης. «Δώστε τους να φάνε».

Τρόφιμα, φάρμακα, και ρούχα αρχίζουν να μπαίνουν στάλα – στάλα στη χώρα, από άτομα και ξένα κράτη. Θα ακολουθήσουν κι άλλα.

Αλλα το μεγαλύτερο καθήκον για την Εκκλησία του Ιησού Χριστού είναι με όλα τα μέσα που διαθέτει, να οδηγήσει αδύνατες ψυχές στον μεγάλο Γιατρό των ψυχών, τον Ιησού...

...Σήμερα τολμώ να πω ότι σ' ολόκληρη την Ελλάδα δεν υπάρχει για διανομή ούτε μια Βίβλος, ούτε ένα θρησκευτικό βιβλίο ή φυλλάδιο!...Οι πεινασμένοι άνθρωποι της Ελλάδας έχουν πείνα και για τον λόγο του Θεού.

...Ξανά και ξανά έχουμε διηγηθεί τη θλιβερή ιστορία της Ελλάδας μέχρι που οι καρδιές μας μάτωσαν. Κλάψτε μαζί μας όσοι περιμένετε την ημέρα τούτη, την απελευθέρωση της Ελλάδας... Τώρα είμαστε ευγνώμονες στον Θεό, που ετοιμαζόμαστε να γυρίσουμε (στην Ελλάδα) – ίσως πολύ σύντομα.

Προσεύχεσθε να μην μας εμποδίσει τίποτα κι ο Θεός να μας φυλάξει στο δρόμο όταν έρθει η ώρα... Και ζητάμε τη δική σας πιστή συνεργασία: τα πάντα είναι δυνατά (Απρίλης '45).

Και τον Ιούλιο του 1945, γιομάτος πόνο για τον Ελληνικό λαό – τον λαό του – γράφει απευθυνόμενος πάλι στις εκκλησίες της Αμερικής:

ΜΑΤΘ. 25/31 – 45: Σ' αυτό το κομμάτι από το λόγο του Θεού, ο Κύριός μας είναι σαφής: περιμένει από τους δικούς του να ντύνουν τους γυμνούς, να επισκέπτονται τους αρρώστους, να δίνουν στους πεινασμένους να φάνε, να πηγαίνουν σ' αυτούς που είναι στη φυλακή και να φιλοξενούν τους ξένους. Έτσι έκανε κι ο Κύριος. Όταν αντιμετώπιζε ανθρώπους που είχαν ανάγκες, πάντα «σπλαγχνιζόταν». Διαβάζουμε: «Ο Θεός έχρισε τον Ιησού τον από Ναζαρέτ με Πνεύμα Άγιον και με δύναμιν, όστις διήλθεν ευεργετών και θεραπεύων πάντας τους καταδυναστευομένους από του διαβόλου, διότι ο Θεός ήτο μετ' αυτού.» (Πραξ 10/38).

Συμμεριζόμαστε τους άλλους γιατί τότε φανερώνει η ζωή του ίδιου του Θεού. Ο Θεός «συμμερίζεται» τον Εαυτό Του και τις ευλογίες Του με τα πλάσματά Του παντού. Διαρκώς χαρίζει ευλογίες στους άλλους. Είναι η φύση του Θεού τέτοια. Το ερώτημά μας δεν είναι αν πρέπει να συμμεριζόμαστε τους άλλους, αλλά αν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς εφ' όσον, φυσικά, έχουμε το πνεύμα του Χριστού (Επιστ. Α' Ιωάν 3/17, 18). Μας έδωσε τον αγαπημένο του Γιό και μαζί μ' αυτόν μας χάρισε τα πάντα. Αν και ο Ιησούς ήτανε πλούσιος, έγινε φτωχός για να γίνουμε εμείς πλούσιοι με την φτώχεια Εκείνου (Β' Κορ. 8/9). Αυτό το πνεύμα του Χριστού, είναι η κινητήρια δύναμη στη ζωή του πιστού.

Το να συμμεριζόμαστε συνεπάγεται πνευματική αύξηση και δεσμούς αγάπης. Υπάρχει μια εγωϊστική «ταιγκουνιά» που φέρνει φτώχεια στη ψυχή. Υπάρχει γενναιοδωρία με πνεύμα Χριστού που πλουτίζει και μεγαλώνει το πνεύμα εκείνων που προσφέρουν καθώς κι εκείνους που βοηθούνται.

Όταν συμμεριζόμαστε τους άλλους, φανερώνουμε τον Θεό στους γύρω μας. Ο πόθος του Χριστού ν' αποκαλύψει την αγάπη του Θεού στον κόσμο, συνεχίζεται μέσω των λυτρωμένων. Με φανερά έργα αγάπης κι ευσπλαχνίας, η εκκλησία μιλάει πιο πειστικά για τον Θεό της αγάπης και των οικτιρμών. (Ματθ. 5/16).

Ακόμα, είναι απαραίτητο η μαρτυρία να σφραγιστεί με πράξεις αλτρουϊστικής υπηρεσίας. Αναφερόμενος σ' αυτό το εδάφιο, ο Μαρτίνος Λούθηρος είπε: «Είναι ψέμα να πεις πως θα είχες υπηρετήσει τον Χριστό αν δεν υπηρετείς τους δυστυχισμένους συνανθρώπους σου». Πραγματικά η άρνηση του να σταθούμε δίπλα στον όποιον έχει την ανάγκη μας είναι σοβαρό αμάρτημα. Το να μην δίνουμε τη μαρτυρία μας για τον Χριστό λόγω εγωισμού είναι αμαρτία (Ιακ. 4/17).

Τώρα ως σκεφτούμε το πνεύμα με το οποίο πρέπει να συμμεριζόμαστε. Ο Θεός μας καλεί να προσφέρουμε με πνεύμα ταπεινοφροσύνης. Να μην ξέρει η αριστερά μας τι κάνει η δεξιά μας (Ματθ. 6/3). Μη μιλάς με υπερηφάνεια για το καλό που κάνεις. Μη ταπεινώνεις εκείνον στον οποίο δίνεις, αλλιώς θά 'ταν καλύτερο να μην είχες βοηθήσει.

Το να συμμερίζεσαι τους άλλους γίνεται πιο ευπρόσδεκτο κι αποτελεσματικό όταν ενδιαφέρεσαι μέσα απο την καρδιά για κείνον που πάσχει. Πολλές φορές οι άνθρωποι δίνουν, κινούμενοι από αυτοπροβολή, από προσωπικό συμφέρον ή για να πάρουν κάποια ανταμοιβή. Όταν δίνουμε με πνεύμα Χριστού, δίνουμε για χάρη της ψυχής που υποφέρει. Χρειαζόμαστε την αγάπη του Θεού στις καρδιές μας για τους συνανθρώπους μας. Αυτή η αγάπη θα μας δώσει την προθυμία να τους βοηθήσουμε μ' όλη μας την καρδιά. Προσέξτε την απάντηση των «δικαίων» στον Κύριο, «Πότε σε είδαμε πεινώντα;» (Ματθ. 25/37).

Να δίνετε με θυσία. Μόνο όταν δίνουμε με θυσία είναι μεγάλο το δώρο. Οι φτωχοί έδιναν περισσότερα απ' όλους (Λουκ. 21/1 - 4). Τα υλικά αγαθά όταν προσφέρονται στα χέρια του Χριστού με αγάπη ενεργούν δυνατά θαύματα. Το μικρό είναι μεγάλο όταν ο Θεός είναι μέσα.

Όταν μάθουμε να κάνουμε το καλό γιατί έτσι θα έκανε ο Χριστός κι επειδή Εκείνος κατοικεί μέσα μας κι έτσι εκφράζεται, τότε η φιλανθρωπία παίρνει ένα μεγάλο σκοπό: να κάνει το Όνομα του Θεού γνωστό στα ορφανά, στους φτωχούς, στους πεινασμένους. Είτε φροντίζουμε τις ανάγκες του σώματος με υλικά πράγματα, είτε διαδίδουμε πνευματικές αλήθειες, - όλα θα φανερώσουν τον Ιησού Χριστό σαν τη μοναδική αληθινή πηγή φωτός κι ειρήνης για έναν κόσμο που έχει τόσο μεγάλη ανάγκη.

Αν και ο Κυριάκος ετοιμάζεται για την επιστροφή του, την πρώτη μεταπολεμικά στην Ελλάδα του, παράλληλα τρέχει, μα-

*Σ' ένα πρόχειρο έρανο των φοιτητών του πανεπιστημίου μαζεύονται 27 μπάλλες ρουχισμού για την Ελλάδα... Ια-
νουάριος - Μάρτιος 1946.*

Ζεύει εφόδια, κηρύττει, μιλάει για τον λαό του που είναι βέβαιο πως ξεχνιέται από τους Μεγάλους για μια ακόμα φορά. Δυστυχώς...

– Θα μείνουν τα μεγάλα λόγια που είπαν για μας οι Μεγάλοι, έλεγε κάποτε πικραμένος.

Κι ένα δάκρυ – ένα ακόμα – κυλούσε απ' τα μάτια του δυνατού Έλληνα. –

Στις 11 του Γενάρη του 1946 μιλάει στο πελώριο «παρεκκλήσι» του Πανεπιστημίου – Κολλεγίου του Wheaton στην περιοχή του Σικάγου. Οι φοιτητές και πάλι ακούνε σιωπηλοί και συνεπαρμένοι τον Κυριάκο. Και μετά – καθώς πάντα – ξεσπούν σε ζητωκραυγές για την Ελλάδα. Σ' ένα πρόχειρο έρανο μαζεύονται 27 μπάλλες ρουχισμού, τα απαραίτητα χρήματα για να φτάσουν μέχρι την Ελλάδα κι ακόμα παίρνει την υπόσχεση για ένα σύγχρονο τυπογραφικό πιεστήριο για την έκδοση στην Ελλάδα Χριστιανικού έντυπου. Δίπλα του, πάντα, ο διευθυντής του Κολλεγίου και μέλος της επιτροπής, Dr. v. Ray Edman. Στις 24 του Γενάρη, ανοίγει τις πόρτες του το Ινστιτούτο «Moody» και ο Κυριάκος μιλάει στην Ιεραποστολική Συνάθροιση. Η ομιλία μεταδόθηκε από το ραδιό-

φωνο. Τούτη τη φορά οι παρευρισκόμενοι ρώτησαν πόσο θα στοίχιζε μια βιβλιοθήκη, πλήρης για χρήση του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βίβλου που διευθύνει ο Κώστας Μεταλληνός. Κι από κει ο Κυριάκος βρίσκεται στο Βόρειο Βαπτιστικό Σεμινάριο. Μιλάει, κηρύττει, εκθέτει ανάγκες. Ζωγραφίζει τη κατάσταση. Ο ενθουσιασμός γίνεται παραλλήλημα παντού όπου μιλάει για την Ελλάδα. Κι ο κύκλος στο Ιλλινόις κλείνει με μιά σειρά ομιλιών ξανά στο Κέντρο Μούντυ στο Σικάγο.

Αξίζει να σημειωθεί μια έκκληση που πέρασε στο ίδιο τεύχος του περιοδικού:

«Αγαπητοί φίλοι.

Δεχθήκαμε περισσότερα από έντεκα τόννους κιλά ρουχισμό και τα στείλαμε με πλοίο...

Σας ευχαριστούμε όλους... Βλέπουμε ξανά τη πιστότητα του Ουράνιου Πατέρα μας...» Και καταλήγει η έκκληση: «Μη στείλετε άλλα ρούχα μέχρι να σας ειδοποιήσουμε ξανά, κατά πάσα πιθανότητα μέχρι το φθινόπωρο...».

Στις 12 Μαρτίου 1946 ο Κυριάκος παίρνει από τη Νέα Υόρκη το υπερωκεάνειο «Newberry Victory» για τον Πειραιά και ο Ιωσήφ Έβανς γράφει: (Ιαν. – Μρτ. 1946) «Μέχρι την τελευταία στιγμή ήταν απασχολημένος τακτοποιώντας σε μπαούλα όλο και πιο πολλά ρούχα και πολλά άλλα εφόδια που θα ανακουφίσουν τα βάσανα των αγαπημένων του συμπατριωτών. Αφού είδε τη δυστυχία τους όταν ο Χίτλερ έκαμε εισβολή στην Ελλάδα, μεσα στην καρδιά του και στη ψυχή του αυξανόταν συνεχώς το βάρος για τις ανάγκες τους μέχρις ότου μόνη του επιθυμία έγινε πώς να ανακουφίσει το φορτίο τους. Όπως ο Κύριός του, η σκέψη του ήταν πάντα για τους άλλους χωρίς να λογαριάσει τον εαυτό του. Η φλογερή του παράκληση βρήκε ανταπόκριση, και φίλοι σ' ολόκληρη την Αμερική έστειλαν ρουχισμό κι άλλα εφόδια. Είμαστε σίγουροι πως αυτοί οι φίλοι δε θα τον ξεχάσουν τώρα καθώς επιστρέφει σ' αυτόν τον λαό που έχει τόσο ανάγκη.

«Οι φίλοι θα χαρούν να μάθουν πως δεχθήκαμε τρεις φορές περισσότερο ρουχισμό απ' ό,τι περιμέναμε κι είμαστε ευγνώμονες. Από την άλλη πλευρά, αυτό το γεγονός είχε σαν συνέπεια περισσότερα έξοδα μεταφοράς και παράδοσης».

Και ο Κυριάκος κάτω από το συνοπτικό και περιεκτικό τίτλο «Ο Θεός έκαμε θαυμάσια πράγματα» το ίδιο εκείνο καλοκαίρι, περί το τέλος, γράφει: «Σ' όλη τη διάρκεια της ιεραποστολικής

διακονίας μου στην Ελλάδα, το τελευταίο καλοκαίρι, πέντε λέξεις αντηχούσαν σ' αυτιά μου όπου και αν στρεφόμουν. Οι λέξεις του Κυρίου μας «Σηκώστε τα μάτια σας... κυττάξτε.» Καθώς υπάκουσα αυτή την προσταγή, άρχισα να συναισθάνομαι ακόμα πιο πολύ την απεραντοσύνη της πρόκλησης που μας έρχεται μέσα από την καρδιά του Θεού, για τα πλήθη που βρίσκονται στην κοιλάδα της απόφασης. Ο θερισμός δεν είναι μόνο ώριμος αλλά είναι και τόσο πολύς! Στις επισκέψεις μου σ' ολόκληρη τη χώρα, ένα στεκόταν μπροστά μου, δυνατότερο από κάθε άλλη φορά: Το γεγονός της πείνας και το ενδιαφέρον των ανθρώπων για τη σχέση της ψυχής τους με τον ουρανό. Καθώς συνέχιζα ξανά και ξανά, αισθάνθηκα ακόμα μια φορά πως είναι επιτακτική ανάγκη να παρουσιάσουμε τη ζωή που ο Θεός χαρίζει, ώστε άνδρες, γυναίκες και παιδιά να δεχθούν τον Σωτήρα και να ζήσουν.

Και πιο κάτω. Μόλις έφτασα στην Αθήνα, αμέσως άρχισα ένα ταξίδι σ' ολη την Ελλάδα. Επισκέφθηκα την Κόρινθο... Τι πρόνομιο να κηρύττεις το Ευαγγέλιο της απελευθέρωσης από τα δεσμά της αμαρτίας!

Από την Κόρινθο πήγαμε βορειοδυτικά, στην Πάτρα. Πρώτα σταματήσαμε στο Αίγιο... Εκεί, για ένα απόγευμα επισκεφτήκαμε τα γύρω χωριά. Το βράδυ, ξανά στην Πάτρα. Η παρουσία του Θεού ήταν μαζί μας μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο.

Ενώ είμασταν στην Πάτρα κατόρθωσα να βρω τη γιαγιά «Κατερίνα» που στα 86 της γυρνάει από χωριό σε χωριό. Είναι μια από τις πιο σπουδαίες γυναίκες που συνάντησα στη ζωή μου. Είναι γεμάτη από σοφία Θεού, διακριτική, ειλικρινής, με δυνατή μαρτυρία.

Καθώς ετοιμαζόμασταν να φύγουμε το επόμενο πρωί, είμασταν τόσο απελπισμένοι για τον λίγο χρόνο που είχαμε στην διάθεσή μας. Πόσο θα θέλαμε να μπορούσαμε να μείνουμε για βδομάδες...

Από την Πάτρα πήγαμε στο Τραγανό της Ηλείας. Είχαμε μόνο τεσσεράμισι ώρες στη διάθεσή μας. Αποφασίσαμε πως ήταν καλύτερο να ξοδέψουμε την περισσότερη ώρα σε προσευχή. Προσευχόμασταν γονατιστοί σ' ένα σπίτι. Στ' αλήθεια ο Θεός μας φανέρωσε μεγάλα πράγματα εκείνες τις τέσσερις ώρες! Ήδη πήρα πολλά γράμματα που μας λένε πόσο τους βοήθησε η ώρα εκείνη κοινωνίας με τον Θεό...

Σπάρτη Απρίλιος 1945.

Με χαρά αλλά και βάρος στην καρδιά αφήσαμε τα αδέρφια μας αυτά και φύγαμε για την Καλαμάτα. Μια ομάδα μας περίμενε στο σταθμό...

Ήμουν ανυπόμονος. Στην εκκλησία η παρουσία του Θεού ήταν ανάμεσά μας. Δεν μας έκαμε καρδιά να φύγουμε. Μείναμε εκεί ως τις τέσσερις το πρωί. Χαρήκαμε πλούσια κοινωνία στην Καλαμάτα!

Την επόμενη μέρα εξασφαλίσαμε θέση σ' ένα σαραβαλιασμένο αυτοκίνητο. Ανεβήκαμε πάνω σε μια από τις πιο ψηλές οροσειρές, στον Τα'ύγετο. Όταν φτάσαμε σε ύψος 2.600 μέτρα, η θέα σου έκοβε την αναπνοή! Προσεχτικά ο οδηγός μας μας κατέβασε κάτω μέσα από στενούς δρόμους, γεμάτους στροφές, χαραγμένους, σε πολλά μέρη, πάνω σε σκληρό βράχο και χωρίς κανενός είδους προφύλαξη. Ήτανε πραγματικά μια ανακούφιση, όταν φτάσαμε κάτω στον κάμπο της Σπάρτης.

Ο χρόνος μας και σ' αυτό το μέρος ήτανε πολύ λίγος. Γι' αυτό προσπαθήσαμε να εκμεταλλευτούμε κάθε λεπτό που είχαμε στη διάθεση μας... Σ' αυτή την περιοχή, συνειδητοποιήσαμε ακόμα πιο πολύ πως, Εκείνος είναι ο Κύριος του θερισμού κι ο Ποιμένας στο κοπάδι...

Θεσσαλονίκη Ιανουάριος - Μάρτιος 1947.

Επιστρέφοντας στην Αθήνα από την νότια Ελλάδα, λαχταρούσα να επισκεφτώ την βορειοανατολική Ελλάδα, την επαρχία της Θράκης... Όπως μου έχουν πει, εκεί ζουν περίπου 200.000 Τούρκοι που δεν ανταλλάχτηκαν το 1922. Τι σπουδαία ευκαιρία που μας δίνεται να πλησιάσουμε τους Τούρκους στην Ελλάδα, μια και δεν μπορούμε να πλησιάσουμε τους Τούρκους στην Τουρκία! Οι τελευταίοι βανδαλισμοί στην Κωνσταντινούπολη, που είχαν σαν αποτέλεσμα να καταστραφούν περιουσίες των Ελλήνων εκεί, που έφθαναν τα 300 εκατομμύρια δολάρια, πρέπει να μας «προκαλέσουν» και να βάλουν βάρος στην καρδιά μας, ώστε να μιλήσουμε για την λύτρωση του Ευαγγελίου στα 22 εκατομμύρια Τούρκους που είναι ακόμα χωρίς ιεραποστολή... Καθώς διακονούσα εκεί, το εδάφιο που ερχόταν στο μυαλό μου ήταν: «Σας στέλνω σαν πρόβατα ανάμεσα στους λύκους». Πόσο ευχαριστώ τον Θεό, με όλη μου την καρδιά, γιατί υπάρχουν ακόμα εκείνοι που έχουν το κουράγιο της πίστης και που θα πήγαιναν οπουδήποτε ! Ακόμα και μόνοι τους. Για να διακηρύξουν την πιο θαυμάσια ιστορία που κηρύχτηκε ποτέ.

« Η γεμάτη κόσμο αίθουσα στη Θεσσαλονίκη.

Βιαστικά πήγαμε στη Θεσσαλονίκη. Την Κυριακή το πρωί στις 10, μαζεύτηκαν περίπου τριακόσια άτομα. Η αίθουσα ήταν πολύ μικρή για να χωρέσει τόσο κόσμο... Είναι η πρωτεύουσα της

Χανιά Ιούλιος 1945.

Βόρειας Ελλάδας, με μισό εκατομμύριο κατοίκους. Ω, και να έβαζε ο Θεός βάρος στην καρδιά μας γι' αυτήν τη μεγάλη πόλη των αποστολικών ημερών!...

Αφού επισκεφθήκαμε πολλές πόλεις και χωριά σ' όλη την Μακεδονία, επιστρέψαμε στην Αθήνα. Από εδώ πήρα το αεροπλάνο για την Κρήτη και όπως συνήθως, είχα μια πλούσια εκεί κοινωνία και συναναστροφή...

Την Κυριακή την πέρασα στα Χανιά και τη Δευτέρα πήρα το αυτοκίνητο για το Ηράκλειο όπου έφτασα μετά από δέκα και περισσότερο ώρες... Ήταν μεγάλη χαρά για μένα να βρεθώ στην πόλη αυτή με τους περισσότερους από 100.000 κατοίκους... Μόλις άνοιξα τη Γραφή κι άρχισα να προσεύχομαι, αισθάνθηκα τη δόξα του Θεού να γεμίζει τον τόπο. Δεν ήμουν πια κουρασμένος! Μείναμε εκεί μέχρι τα μεσάνυχτα...

Η επιθυμία μιας ζωής εκπληρώνεται.

Ενν ήμουν στην περιοχή αυτή πρόσεξα κάτι ασυνήθιστο. Πληροφορήθηκα από ένα Βιβλιοπώλη Αγίων Γραφών πως σε μια

περιοχή με 100.000 ανθρώπους που είχε επισκεφθεί τελευταία, αφού τους μίλησε για την ανάγκη που έχουν του Χριστού, πούλησε κάθε κομμάτι της Γραφής που είχε μαζί του.

«Καθώς άφησα την Κρήτη για να γυρίσω στην Αθήνα, συνειδητοποίησα πως πράγματι ο Θεός, το Άγιο Πνεύμα, εργάζεται δυνατά στις καρδιές των Ελλήνων, απαντώντας σε προσευχές».

Ο E. Joseph Evans γράφει πιο λεπτομερειακά στο «Greek Evangel» (Γενάρης – Μάρτης 1946 Τομ. 2 αριθ. 1 σελ. 1) για τα ίδια γεγονότα κάτω από τον τίτλο «Ο Κυριάκος Παύλος Υφαντίδης ξεκινάει με πλοίο για την Ελλάδα»: Στις 12 Μάρτη του 1946, ο αγαπητός μας διευθυντής - γραμματέας ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη με το ατμόπλοιο NEWBERRY VICTORY για τον Πειραιά. Μέχρι την τελευταία στιγμή ήταν απασχολημένος τακτοποιώντας σε μπαούλα όλο και πιο πολλά ρούχα και πολλά άλλα πράγματα που θα ανακουφίσουν τα βάσανα των αγαπημένων του συμπατριωτών. Είχε δει τη δυστυχία τους, τότε που ο Χίτλερ μπήκε στην Ελλάδα και μέσα στην καρδιά και την ψυχή του μεγάλωνε όλο και πιο πολύ το βάρος για τις ανάγκες τους, σε σημείο που να φτάσει η μόνη του επιθυμία να' ναι πώς ν' ανακουφίσει το φορτίο τους. Έμοιαζε και σε τούτο με τον Κύριό του που η σκέψη του ήταν οι άλλοι κι όχι ο Εαυτός του. Τούτη του η φλόγα βρήκε ανταπόκριση και φίλοι από ολόκληρη την Αμερική στείλανε ρουχισμό και άλλα εφόδια».

Γυρίζοντας την Ελλάδα.

Από μια του δεύτερη περιοδεία στο Τραγανό της Ηλείας. Πρέπει νάταν το 1946 στο τέλος της χρονιάς. Δύσκολοι καιροί. Η αγάπη γίνεται φιλοξενία. Η φιλοξενία στρώνει τραπέζι. Αλλά το τραπέζι ήταν άδειο. Βρέθηκε λίγο ψωμί, που χρειάστηκε να μουσκευτεί στο νερό, και η πολυτέλεια ενός αυγού. Και ο Κυριάκος, δεν τον ξεχνουσε ποτέ.

– Ευχαρίστησα τον Θεό γιατί οι κότρες σ’ όλο τον κόσμο γεννάνε τα ίδια αυγά. Ποτέ στη ζωή μου δεν έφαγα πιο καλά. Και – γελώντας καλόκαρδα και πλατειά – πιο ωραίο αυγό.

Ύστερα από έξη μήνες παραμονής στην Ελλάδα ο Κυριάκος επιστρέφει στην Αμερική. Και αμέσως γράφει στο περιοδικό του, αναμνήσεις, εντυπώσεις, εκθέτει ανάγκες, περιγράφει ταπεινά τη δράση του εδώ για τους μήνες που έλειπε από την Αμερική. Κι ανάμεσα στ’ άλλα γράφει (Νοέμβρης – Δεκέμβρης 1946)

«Όταν ήμουν στην Ελλάδα, το περασμένο καλοκαίρι, πήρα ένα ενδιαφέρον γράμμα από την Κο C. H. BARKER από τη Πασαντένα της Καλιφόρνιας που μου γράφει:

«Αγαπημένε αδελφέ Υφαντίδη,

Από τότε που μιλήσατε σε μια ομάδα στο ξενοδοχείο CONSTANCE εδώ στη Πασαντένα και από την στιγμή που όλοι μαζί πήγαμε στον Όρμο REST και μιλήσατε στο τεράστιο εκείνο πλήθος, σας σκέφτηκα πολλές φορές και θα ήθελα να κάμω κάτι για την Ελλάδα... Στο περιοδικό σας, έγινε αναφορά για μια επιθυμία που τόσο με ξάφνιασε ώστε έπρεπε να σας γράψω. Στο γράμμα των κυρίων Καρτερούλη και Μεταλληνού αναφέρονταν η «επιθυμία» για ένα ραδιοφωνικό πομπό. Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας αναφέρω πως μπορώ να σας προμηθεύσω ένα πομπό χιλίων βατ προς το παρόν κι ενδεχόμενα κάποιον ισχυρότερο αργότερα.

Οπωσδήποτε αυτός των χιλίων βατ θάταν δυνατό να ακουστεί εύκολα σ’ όλη την Ελλάδα, σε κατάλληλο μήκος κύματος και με τις σωστές εγκαταστάσεις. Τώρα δεν θα σπαταλήσω χρόνο για να μπω σε λεπτομέρειες για τούτο που αισθάνομαι σαν ανάγκη να βοηθήσουμε τους υπέροχους ανθρώπους σας μ’ αυτόν τον τρόπο. Αναφέρω μόνο πως αν μπορείτε να εξασφαλίσετε την χρειαζόμενη άδεια από τη Κυβέρνησή σας, τότε θα είμαι σε θέση να σας εξασφαλίσω τον ραδιοφωνικό σταθμό. Πιστεύω πως μπορώ να σας βοηθήσω να βρείτε δέκτες φτηνούς και μεγάλους για να

τοποθετηθούν στα χωριά. Ακομα, μπορώ να σας βεβαιώσω ότι μπορούμε να προμηθευτούμε τα πιο καλά μουσικά προγράμματα...

Κι ο Υφαντίδης συνεχίζει:

«Τούτη η προσφορά αποτελεί μια αφορμή για ευχαριστίες στον Θεό μας... Έχουμε έρθει σε επαφή με την ελληνική κυβέρνηση γι' αυτό το ζήτημα και περιμένουμε απάντηση...» Κι από όσα – πάνω στο θέμα – διηγόταν ο Κυριάκος, η απάντηση από την Κυβέρνηση δεν ήρθε ποτέ...

Τον χειμώνα 1946 – 1947, ο Κυριάκος τον γιομίζει με ένα εντατικό πρόγραμμα επισκέψεων και ομιλιών. Έτσι στις 10 – 17 του Γενάρη, βρίσκεται στο Τορόντο και έχει μια σειρά κηρυγμάτων στη Βαπτιστική Εκκλησία του High Park και στην People's Church. Γίνεται δεκτός με ενθουσιασμό. Εκθέτει τη κατάσταση στην Ελλάδα και δίνει εικόνες από τα ερείπια του πολέμου, όπως προσωπικά – στο πρώτο του μεταπολεμικό ταξίδι – τα είδε και έντονα τα έζησε. Κατεβαίνει από τον Καναδά και σε μια μεγάλη περιοδεία στο Detroit, Michigan, Chicago μιλάει στη Βαπτιστική Εκκλησία του Highland Park από 26 Γενάρη μέχρι τις 8 Φλεβάρη. Αμέσως την άλλη μέρα αρχίζει (9 – 28 Φλεβάρη) μια σειρά διαλέξεων στο Ινστιτούτο Μούντυ και το αγαπημένο του Κολλέγιο Wheaton. Συναθροίσεις, Βιβλικά Σχολεία και μονωμένες ομάδες τον καλούν. Ο Κυριάκος, ακούραστος δεν αρνείται, δεν απογοητεύει κανέναν.

Για το ίδιο αυτό, πρώτο του μεταπολεμικό ταξίδι, ο Κυριάκος γράφει:

Πέρασα επτά μήνες στην Ελλάδα... Ως προς τα ρούχα. Θα χαρείτε όλοι όταν μάθετε ότι η κοινότητά μας, η Ελληνοαμερικανική Ιεραποστολική Ένωση παρέλαβε 45.300 κιλά ρούχα, τα οποία διανεμήθηκαν σε ολόκληρη την χώρα κατα τη διάρκεια των επτά μηνών που βρισκόμουν εκεί. Διαβάστε το γράμμα του κυρίου Καρτερούλη στην τρίτη σελίδα της παρούσας έκδοσης του «Evangel»». Λέει την ιστορία καλύτερα απ' ό,τι μπορώ εγώ να σας τη διηγηθώ.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες στους φίλους μας, οι οποίοι μας έδωσαν ένα μεγάλο αριθμό ρούχων και παπουτσιών, όλα τυλιγμένα κι έτοιμα να σταλούν.

Επίσης είμαστε ευγνώμονες για τη βοήθεια που πήραμε από τους υπάλληλους της UNRRA οι οποίοι μας βοήθησαν με τα

Ιανουάριος - Μάρτιος 1946.

φορτηγά και τα πλοία τους να μεταφέρουμε όλο το υλικό μας από το λιμάνι του Πειραιά σε κάθε γωνιά της Ελλάδας. Αυτό μας γλύτωσε από μεγάλο κόπο, χάσιμο χρόνου κι έξοδα χιλιάδων δολλαρίων. Το χέρι του Κυρίου βρισκόταν ανάμεσά μας από την φόρτωση ως την διανομή κι είμαστε ευγνώμονες σ' Αυτόν.

Από τις υλικές ανάγκες των αδερφών μας, η μεγαλύτερη χρεία ήταν και ακόμα είναι αυτή του ρουχισμού. Σε μερικά χωριά οι άνθρωποι είναι τόσο κουρελιασμένοι που αναρωτιέται κανείς πώς δεν διαλύονται τα ρούχα τους. Αυτόν τον χειμώνα που μας έρχεται πολλοί θα υποφέρουν εξ' αιτίας της έλλειψης ρούχων, παπουτσιών και κουβερτών. Χιλιάδες παιδιά στην Ελλάδα θα είναι αναγκασμένα να περπατούν τρέμοντας μέσα στο χιόνι και στη λάσπη, χωρίς παπούτσια και μισόγυμνα.

Στις 9 Ιουνίου είχα το προνόμιο να επιβλέψω τη διανομή ρουχισμού και παπουτσιών σε 815 παιδιά της μεγαλύτερης Ευαγγελικής Εκκλησίας, στην Κατερίνη της Μακεδονίας. Μερικά από τα μικρά παιδάκια, όπως μου είπαν, δεν είχαν ποτέ σ' αυτά τα λίγα

Ιανουάριος - Μάρτιος 1947.

χρόνια της ζωής τους ένα ζευγάρι παπούτσια στα πόδια τους. Ποτέ τα Χριστούγεννα ή την Πρωτοχρονιά δεν έφεραν μεγαλύτερη χαρά απ' αυτά τα ρούχα και τα παπούτσια που στείλατε και τα οποία είχαμε την ευτυχία να τα δώσουμε σ' αυτά τα αγαπητά παιδιά. Ήτανε μια μέρα χαράς που δεν θα ξεχαστεί ποτέ....

Παιδιά, τώρα:

Έχουμε παραλάβει εκατοντάδες κιβώτια με τρόφιμα από την Εθνική Ένωση Ευαγγελικών για να μοιραστούν σε υποσιτισζόμενες οικογένειες κι ιδιαίτερα σε παιδιά. Στις περισσότερες εκκλησίες, το 60 με 65 τοις εκατό των παιδιών βρίσκονται στα πρώτα στάδια της φυματίωσης. Το περασμένο καλοκαίρι, επισκέφτηκα μια κατασκήνωση στην Αθήνα. Ο εξοπλισμός τους ήταν σχεδόν ανύπαρκτος. Με αυτά τα λίγα που είχαν προσπαθούσαν να επιτύχουν ένα μεγάλο πνευματικό έργο. Ήταν πραγματικά συγκινητικό να βλέπεις μικρά παιδάκια σχεδόν απροφύλακτα απ' τον αέρα και τις μεταβολές του καιρού, να βρίσκονται εκεί για να ξαναβρούν την υγεία τους. Ο γιατρός της κατασκήνωσης μου

90% στο πρώτο στάδιο της φυματίωσης. Απρίλιος - Ιούλιος 1948.

είπε ότι από μια ομάδα εβδομήντα πέντε ευαγγελικών παιδιών, μόνο εφτά ήταν υγιή. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη ενός προληπτικού σταθμού όπου τα ευαγγελικά παιδιά μας θα μπορούσαν να φροντίζονται από τρεις μέχρι έξη μήνες ωσότου ξεφύγουν εντελώς τον κίνδυνο της φυματίωσης. Αυτό θα δώσει στους αδελφούς μας μεγάλη ανακούφιση απ' τη φροντίδα για την υγεία των παιδιών τους. Συγχρόνως, θα χρησιμεύσει σαν υπέροχη ευκαιρία για να ξαναχτίσει τις συντετριμμένες απ' τον πόλεμο ζωές τους γύρω από την αγάπη του Θεού του Πατέρα μας. (Ιούλιος '46).

Παράλληλα ο Κυριάκος στέκει δίπλα στο Ελληνόπουλο και στο Θέμα των παιδικών κατασκηνώσεων. Να, μια Έκθεση, τόσο χαρακτηριστική:

«Το καλοκαίρι του 1948 πλησιάζει!

Στις καρδιές όλων μας υπάρχει μια βαθειά ανησυχία. Παντού αντιμετωπίζουμε το ερώτημα: Τι θα κάνουμε φέτος με τις Παιδι-

Ιανουάριος - Μάρτιος 1949

κές Κατασκηνώσεις; Από καιρό, ακόμα κι από το χειμώνα, οι Εκκλησίες της Αθήνας επιθυμούσαν να κάμουν κάτι για τα παιδιά που εξακολουθούσαν να είναι ασθενικά.

Καθώς πλησίαζε η ώρα, συναντούσαμε όλο και περισσότερα εμπόδια κι αρχίσαμε να λέμε, «η προσπάθειά μας να αρχίσουμε τις Παιδικές Κατασκηνώσεις φέτος θα αποτύχει; Δεν θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε τα παιδιά μας φέτος; Δεν θα μας δοθεί ευκαιρία να τα οδηγήσουμε πιο κοντά στον Δημιουργό εκεί κοντά στη φύση;»

Απαντήσεις σε προσευχές.

Προσευχόμαστε όλο και περισσότερο κι όλο και πιο θερμά. «Πατέρα μας, τα παιδάκια Σου, τις τρυφερές αυτές υπάρξεις που μας εμπιστεύτηκες... Σε παρακαλούμε».

Στην κατασκήνωση.

Τελικά, ύστερα από μια παρατεταμένη δοκιμασία της πίστης ο Θεός απάντησε. Οι φίλοι μας στην Αμερική ανταποκρινόντουσαν σε εκκλήσεις της Ε. Ι. Ένωσης. Πριν περάσει το καλοκαίρι, ο Θεός μας επέτρεψε να αναλάβουμε εκατόν δέκα παιδιά από την Αθήνα, τον Πειραιά κλπ. στην Κατασκήνωση. Ήταν τα πιο ασθενικά που είχαν μεγάλη ανάγκη από καθαρό αέρα και καλή θρεπτική τροφή.

Επαρκή εφόδια για την Κατασκήνωση.

Οι Παιδικές Κατασκηνώσεις φέτος είχαν πολλές ευκολίες, σκηνές και κρεβάτια, ώστε τα παιδιά να έχουν καλύτερη περιποίηση και στέγαση. Τα χρόνια που πέρασαν, τα παιδιά δεν είχαν κρεβάτια και αυτό αποτελούσε μία πρόσθετη δυσκολία. Κοιμόντουσαν χάμω κι αν τυχόν έβρεχε, τα πρόχειρα στρωσίδια τους τούς δημιουργούσαν ένα σωρό προβλήματα, ακόμα και κίνδυνο για την υγεία τους, μέχρι να σταματήσει η βροχή. Τότε, το πρωί έπρεπε να στεγνώσουν τα στρωσίδια τους, να τα τινάζουν κάθε μέρα, προσθέτοντας έτσι δουλειές. Φέτος όμως χάρις στην καλωσύνη των αδελφών μας στην Αμερική, διαμέσου της Ε. Ι. Ένωσης, πήραμε δεκαπέντε μεγάλες σκηνές, εκατόν τέσσερα στρατιωτικά κρεβάτια εκστρατείας, ράντζα κι εξήντα ενιά παπλώματα, κουβέρτες κλπ. Γι αυτό τα παιδιά μας ξεκουράζονταν καλύτερα κι απολάμβαναν περισσότερο την ομορφιά και τις ευλογίες της υπαίθρου.

Ιδανική τοποθεσία

Η τοποθεσία που διαλέξαμε για την Κατασκήνωση είναι μια από τις καλύτερες στην περιοχή της Αθήνας, στην Κάντζα, πίσω από τον Υμηττό, δεκατέσσερα χιλιόμετρα μακριά από την Αθήνα. Περίπου δέκα στελέχη πήγαν εκεί μια βδομάδα νωρίτερα και ετοίμασαν το κάθε τι πριν έρθουν τα παιδιά. Ο περιβάλλων της Κατασκήνωσης ήταν μια πραγματική οάση. Γύρω μας υπήρχαν μερικά χωριά, αλλά απείχαν αρκετά, ώστε να μην έχουμε ενοχλήσεις, θορύβους και σκόνη. Ένας στενόμακρος χώρος στη μέση που το χρησιμοποιούσαμε σαν γήπεδο και για συγκεντρώσεις κάθε είδους, ήταν τριγυρισμένος από ψηλά, γερά πεύκα με δροσερές σκιές. Ανάμεσα στα πεύκα, στήσαμε τις σκηνές. Ξεχωρίσαμε δέκα σκηνές για τη χρήση των παιδιών, μια για τη Διεύθυνση, μια για Νοσοκομείο, μια για τα στελέχη, μια για αποθήκη και μια για κουζίνα. Αυτή η ρύθμιση αποδείχθηκε πολύ διευκολυντική. Στο παρελθόν η έλλειψη τέτοιου είδους εφοδιασμού προκαλούσε δυσκολίες στα στελέχη, καθώς και στα παιδιά.

Ο άρτος ο επιούσιος

Αυτά τα παιδιά που είχαν την ευκαιρία να έρθουν στην Κατασκήνωση, γίναν αντικείμενο ειδικής περιποίησης. Ο Κύριος δεν μας είχε εγκαταλείψει. Ομολογούμε πως αντιμετωπίζαμε μέρες δοκιμασίας, αλλά η προσευχή «...Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος εις ημάς σήμερον...» μας δίδαξε την απλότητα της πίστης και συγκίνησε τις καρδιές μας καθώς ακούγαμε τα παιδιά να προσεύχονται κι ύστερα να χαίρονται όταν ερχόταν η βοήθεια.

Δέματα της οργάνωσης CARE κι άλλα τρόφιμα ήρθαν από την Αμερική διά μέσου της Ε.Ι. Ένωσης σε μια ώρα ανησυχίας και τα δεχτήκαμε σαν καρπό των ένθερμων προσευχών μας. Γι' αυτά, ευχαριστούμε πρώτα τον Θεό κι ύστερα τα αδέρφια στην Αμερική που σαν άτομα και σαν Εκκλησίες βοήθησαν τις Παιδικές Κατασκηνώσεις, στέλνοντας όχι μόνο σκηνές και κρεβάτια και σκεπάσματα αλλά επίσης και χρήματα και τρόφιμα.

Ανανεώθηκαν και στο σώμα και στην ψυχή. Τα περισσότερα παιδιά στην Κατασκήνωση υπέφεραν από αδενόπαθεια (πρώτη ειδοποίηση της φυματίωσης) και γενικές σωματικές ασθένειες λόγω υποσιτισμού. Είχαν άμεση ανάγκη από φροντίδα και παρακο-

Τα παιδιά τα αγαπούσε πολύ ο Υφαντίδης.

λούθησης. Καθώς παρακολουθούσαμε, να βελτιώνεται η υγεία τους με μια συγκεκριμένη, και προοδευτική διαδικασία, δοκιμάσαμε μεγάλη ικανοποίηση. Αλλά η σωματική βελτίωση δεν ήτανε το μόνο πράγμα που μας έδινε χαρά. Παρακολουθούσαμε με ιδιαίτερη ικανοποίηση την πνευματική πρόοδο των παιδιών. Ύστερα από μια βδομάδα στην Κατασκήνωση, είχαμε πραγματικά μια αληθινά χριστιανική κοινότητα. Παιδιά τα οποία, όταν πρωτοήρθαν, τόβρισκαν δύσκολο να προσεύχονται, παρουσίασαν μια ζωτική πνευματική αλλαγή και αύξηση. Την προσέχαμε στην προθυμία τους να εκτελέσουν ορισμένες υπηρεσίες στο χώρο της Κατασκήνωσης καθώς και στις ένθερμες κι ειλικρινείς προσευχές τους σ' όλες τις συναθροίσεις.

Ήτανε συγκινητικό να δούμε τόσο συχνά μικρές ομάδες παιδιών ν' αποσύρονται μόνες τους κάτω από τα πεύκα και να προσεύχονται ένθερμα... Συγκεκριμένα, μια ομάδα αγοριών ήτανε διαρκώς μαζί, για προσευχή και μελέτη του Λόγου του Θεού. Τα ονομάζαμε «το ευλογημένο κουϊντέτο».

Ιανουάριος - Μάρτιος 1949.

...Μελλοντικά σχέδια

Ευχαριστούμε τον Θεό για τα εφόδια που τώρα έχουμε στα χέρια μας. Για την περίοδο του 1949, σχεδιάζουμε να διπλασιάσουμε κι αν είναι δυνατόν να τριπλασιάσουμε τον αριθμό των παιδιών, αν βρεθούν τα μέσα για τη λειτουργία της Κατασκήνωσης, δηλαδή χρήματα, τρόφιμα κι άλλα υλικά. Έχουμε άμεση ανάγκη από πέντε πρόσθετες σκηνές, εβδομήντα πέντε κρεβάτια, κουβέρτες κλπ. Επίσης χρειαζόμαστε εξοπλισμό για την κουζίνα και άλλα μέσα γύρω από την Κατασκήνωση για να λειτουργήσει πιο ομαλά και πιο αποτελεσματικά.

Και πάλι θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους φίλους μας στο εξωτερικό για την αγάπη τους και τη θυσία τους, για το ενδιαφέρον, την καλωσύνη και τις ένθερμες προσευχές για τα μικρά παιδιά του Θεού σ' αυτή την αρχαία χώρα που δοκιμάζεται τόσο σκληρά σήμερα.

Μ' ευγνωμοσύνη
Κα Αλκμήνη Μεταλληνού
Δις Ελένη Ρημάκη»

Απρίλιος - Ιούλιος 1951.

Με προσπάθειες και βοήθεια του Κυριάκου, οι κατασκηνώσεις αποχτούν δικό τους πια χώρο σε μια πραγματικά ιδανική τοποθεσία, στο Σούνιο. Γράφει ο ίδιος τον Μάρτη του '52.

«...Το πρώτο έργο και θέμα προσευχής ήταν να βρούμε μια καινούγια τοποθεσία που να συμμορφώνεται με τις βασικές ανάγκες όσον αφορά κλίμα, δένδρα, νερό κλπ. Δεν αφήσαμε γωνιά σ' όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής, μέχρι που, στη νοτιοανατολική άκρη της χερσονήσου της Αττικής ανακαλύψαμε μια τοποθεσία που ανταποκρινόταν στις περισσότερες ανάγκες. Και τότε, αν και παρεμποδισμένοι από την έλλειψη μέσων και προσωπικού, ξεκινήσαμε με τον σκοπό να κατασκευάσουμε κτίρια, να εξασφαλίσουμε τις κυβερνητικές άδειες, να εξετάσουμε και να προετοιμάσουμε τα παιδιά, να τακτοποιήσουμε το θέμα των τροφίμων κλπ. Η ισοπέδωση και προετοιμασία του καινούργιου κτήματος, που για πρώτη φορά χρησιμοποιόταν για ένα τέτοιο σκοπό, απαιτούσε επίμονη και πολυήμερη δουλειά. Κι όμως, χάρη στην πίστη και στον αδιάλειπτο κόπο, εκείνο που στην αρχή φαινόταν αδύνατο έγινε μια θαυμαστή πραγματικότητα. Μια φορά ακόμα, είμαστε έτοιμοι, με όλα τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να λειτουργήσει η κατασκήνωση για μια ακόμα κατασκηνωτική περίοδο. Τώρα σε δικό μας χώρο.

...Τα βράδια, κάτω από τον αστροφωτισμένο ουρανό της Αττικής, είχαμε μαθήματα αστρονομίας αυτοσχεδιασμένα και προσαρμοσμένα στο διανοητικό επίπεδο των παιδιών, μαθήματα που αφύπνιζαν το ενδιαφέρον και την αγάπη τους μπροστά στο μεγαλείο του Δημιουργού».

Κι ένα – τόσο απλό, αλλά και χαρακτηριστικό – γράμμα πάνω στο ίδιο θέμα:

Αγαπητέ αδελφέ Υφαντίδη,

Όταν ακούσαμε ότι οι σκηνές και τα άλλα εφόδια για τις παιδικές κατασκηνώσεις είχαν έρθει, νιώσαμε την ανάγκη να καθιερώσουμε μια μέρα ευχαριστίας στον Θεό. Έπρεπε να είχατε δει τη χαρά που ήτανε ζωγραφισμένη στα πρόσωπα των παιδιών της εκκλησίας μας!

Σχεδόν όλα τα παιδιά μας ζουν σε φτωχά, ανθυγιεινά, στενόχωρα σπίτια. Ένας μήνας ή περισσότερο σε μια κατασκήνωση θα κάνει θαύματα γι' αυτά τα παιδάκια. Ολόκληρη η εκκλησία, μικροί και μεγάλοι, όλοι μαζί θέλουμε να ευχαριστήσουμε όσους συνεισφέρανε γι' αυτό το σκοπό.

...Είναι αλήθεια πως δοκιμαζόμαστε σκληρά αυτές τις μέρες, αλλά συχνά επαναλαμβάνουμε μαζί με τα παιδιά του Κατηχητικού Σχολείου: «Ο Κύριος είναι ο ποιμήν μου· δεν θέλω στερηθεί ουδενός».

Έχουμε καταλάβει ότι κάθε αδυναμία και κάθε δοκιμασία είναι ένα μέσο της χάριτος για να μας εξοπλίσει και να μας ετοιμάσει για τη μέλλουσα μάχη. Όσο περισσότερο δοκιμαζόμαστε στο χωνευτήρι της θλίψης, τόσο περισσότερο πειραματιζόμαστε τις μεγάλες αλήθειες της Βίβλου. Όταν σηκώνουμε με υπομονή το σταυρό μας, τότε σχηματίζουμε μια πιο σωστή αντίληψη για τις ανάγκες των άλλων κι έτσι μπορούμε να τους βοηθάμε καλύτερα.

Όλα τα παιδιά κι ολόκληρη η εκκλησία προσεύχεται για σας και για την κυρία Υφαντίδη κι ευχόμαστε μια μέρα να μας ξανάρθετε. Σας χαιρετούμε θερμά κι ειλικρινά

Ασπασία Κωκειμιδου

(διάκονος ανάμεσα στα παιδιά και στις κυρίες)

Λιπάσματα, Πειραιάς

1948.

Το δειλινό έρχεται

– Πάντα προσευχόμενοι για ένα σπιτάκι που κάπου εκεί κοντά του νάναι κι ένα μικρό ποταμάκι, έλεγε ο Κυριάκος.

Και ο Κύριος άκουσε, δέχτηκε και χάρισε στον Κυριάκο, ένα σπιτάκι στη Βοστώνη. Δίπλα σ' ένα ήσυχο ποταμάκι, που κυλούσε τόσο ήρεμα, ακριβώς δίπλα από το φράχτη της μικρής του αυλής. Έπρεπε τώρα εκεί να μαζέψει τις σκέψεις του και από κει σαν από ορμητήριο να απλώσει – σ' ένα άλλο ρυθμό πια – τη δράση του για τον Κύριο. Λογάριαζε να αρχίσει να γράφει. Είχε την καλή συνήθεια να γράφει σε σκελετούς τα κηρύγματά του και να τους φυλάει.

Η γυναίκα του έστειλε σ' αυτόν που γράφει τούτες τις γραμμές τα κηρύγματά του. Ένα μικρό κιβώτιο. Δεν είναι, δε μπορεί να είναι όλα. Είναι χαρακτηριστικά όμως της βαθιάς του πίστης. Της εκπληκτικής γνώσης της Αγίας Γραφής. Ο Κυριάκος ήξερε και να γράφει.

Μα είχε κι άλλα σχέδια ο Κυριάκος. Λογάριαζε να κάνει ένα μεγάλο πολύμηνο ταξίδι και, αρχίζοντας από τον Καναδά να κατεβεί πόλη - πόλη κάτω στις Ηνωμένες Πολιτείες.

– Για να ξαναβρώ Εκκλησίες, φίλους, Κολλέγια και Πανεπιστήμια. Να ευχαριστήσω όλους τους για την αγάπη τους και για τη βοήθεια τους στην Ελλάδα μας.

Ακόμα λογάριαζε να πάει στις ελληνικές κοινότητες της Ν. Αμερικής, Βραζιλία, Χιλή, Περού και κυρίως στην Αργεντινή όπου ζούσε η οικογένεια του παλιού του συμπρεσβύτερου στην Εκκλησία Λιπασμάτων, του Χατζηλία και που τώρα διατηρούσαν μια ζωντανή εκκλησία στο Μπουένος Άιρες. Ο Χατζηλίας πέθανε το φθινόπωρο του '84.

Αλλά μια αδυναμία, με ζαλάδες και ενοχλήσεις πίσω ακριβώς από τα μάτια, άρχισε να αναβάλλει τούτα του σχέδια. Πίστευε πως επρόκειτο για μια εξάντληση, φυσική άλλωστε ύστερα από τόσων χρόνων αγώνες, στερήσεις, υπεράθρωπη εθνική προσφορά.

- Ακόμα κι ένας Κυριάκος Υφαντίδης. Ε; Πώς να γίνει, χρειάζε-
ται ξεκούραση, είπε κάποιος συνεργάτης του.

Το καλοκαίρι του 1961, γράφει στον εδώ συνεργάτη του Γιώργο Κλάδη, Διευθυντή της Βιβλικής Εταιρείας, στα αγγλικά, ένα γράμμα. Το μεταφράζει ο ίδιος Γιώργος Κλάδης:

«Αγαπητέ Γιώργο,

(.....) Έχω πολύν καιρό να λάβω νέα σου. Κράτει με, σε παρακαλώ, ενήμερον.

Από τον Ιούλιον είχα υποβληθεί εις θεραπείαν με ισχυράς δόσεις Prednison προς εξάλειψιν σοβαράς φλεγμονής όπισθεν των οφθαλμών. Νομίζω ότι βαθμηδόν υποχωρεί, θα υποβάλλομαι εις την θεραπείαν αυτήν επί δυο ακόμη εβδομάδας. Παθήσεις εις τον εγκέφαλον θεραπεύονται πολύ βραδέως. Η αγαθότης του Θεού είναι μεγάλη. Ποτέ στην ζωή μου, Γιώργο, δεν απήλαυσα το κάθε τι που στέλλει ο Θεός όπως τώρα. Τον ευχαριστώ για όλες μου τις ασθένειες· μου έδωκαν τον καιρό να εκτιμήσω την χάριν ενός αγαπητού Φίλου και Λυτρωτού. Απολαμβάνω την μετ' Αυτού επικοινωνίαν διότι έχω τώρα περισσότερον καιρόν να επικοι-
νωνώ μαζί Του, και είναι θαυμάσιος.

Γράψε μου, Γιώργο. Ο Θεός μαζί σου,

Δικός σου»

Το Φθινόπωρο του '61, ο ίδιος γράφει:

«Χαίρετε εις την ένδοξη ελπίδα.

Κάθε μέρα που περνάει, μας φέρνει ένα βήμα πιο κοντά στην εκπλήρωση της ένδοξης ελπίδας μας! Ένα παιδί του Θεού του οποίου η καρδιά είναι εναρμονισμένη στη φωνή του Πνεύματος, δεν μπορεί να μην ακούει την εντολή Του: «Σηκώσατε τας κεφαλάς σας, διότι πλησιάζει η απολύτρωσις σας!»

Οι λυτρωμένοι του Κυρίου πολύ χαίρονται που όλες οι βασι-
λείες του κόσμου τούτου θα είναι σύντομα δικές του! Χριστιανέ, πέταξε τους φόβους σου και τις στενοχώριες σου και μπες ξανά στο θρίαμβο και στη δόξα του Θεού μας! Τις μέρες αυτές, βλά-
στημι άνθρωποι μάταια προσπαθούν να αφετεριστούν τη θέση του Αμνού του Θεού. Καλά θα κάναμε να διαβάζουμε κάθε μέρα

τον δεύτερο ψαλμό.

«Πραγματευθείτε εωσού έλθω».

Όλοι μας μπορούμε να ζούμε τόσο κοντά Του που να μπορέσουμε να πούμε ειλικρινά: «Τι ωραία που είναι η ζωή! Είναι θαυμάσιο να ξέρουμε τι είναι μπροστά μας. Ναι, είναι ευλογία να απασχολούμεθα επιφελώς και καρποφόρα στο έργο του μεγάλου μας Λυτρωτή. Στην εντολή Του, «Πραγματευθείτε εωσού έλθω», βρίσκουμε τη μόνη μας ασφάλεια κι άφθονη χαρά».

Μια προσωπική μαρτυρία

Αυτή είναι η μαρτυρία μου: Πριν σαράντα τρία χρόνια, ο Κύριος Ιησούς με βρήκε εκεί πέρα στην Ιαπωνία – ένα Πρόσφυγα που τόσκαγα από τον «τρομερό Τούρκο». Όταν Εκείνος μπήκε στην καρδιά μου δεν ζητούσα καλύτερο ουρανό πουθενά! Αμέσως ένοιωσα άνετα. Δεν είχα πια μοναξιά, είχα καλή τροφή και φροντίδα. Η ψυχή μου χαιρόταν «εν Κυρίω» πάντοτε. Ο Θεός μου χάρισε ένα δυνατό σώμα κι εδώ και σχεδόν σαράντα χρόνια, προσπαθώ να παίξω τον ταπεινό μου ρόλο στην υπόθεσή Του και για τη βασιλεία Του στη ζωή χαμένων ανθρώπων. Όλα αυτά τα χρόνια, σχεδόν δεν ήξερα τι θα πει αρρώστια, μέχρι πριν τρία χρόνια όταν προσβλήθηκα από μια σοβαρή σωματική ασθένεια. Από τότε είμαι σε μειονεκτική θέση λόγω κλονισμένης υγείας. Θέλω να πω το εξής και μόνο για τη δόξα του Θεού: δεν θέλω να καυχηθώ. Αυτός γνωρίζει την καρδιά. Ο ίδιος ο Παύλος μας λέει ότι χαιρόταν «εις τα παθήματά του». Αυτό τον περασμένο χρόνο, κυρίως, σπάνια – για να μην πω ποτέ – δεν ήμουν χωρίς πόνους και φοβερούς περιορισμούς. Αλλά ποτέ σ' όλη την χριστιανική μου ζωή δεν είχα καταλάβει πως ήταν μπορετό σ' ένα τέτοιο κατόντημα να χαίρομαι τόσο πολύ τον Θεό κι ολόκληρη τη δημιουργία Του. Διαρκώς απολαμβάνω κάθε δέντρο, κάθε λουλουδάκι, κάθε βοτσαλάκι. Νοιώθω πως μόλις τώρα αρχίζω να ζω! Τότε λέω, «Γιατί εμείς οι Χριστιανοί δεν αφιερώνουμε χρόνο να συλλογιζόμαστε και να απολαμβάνουμε την στοργική παρουσία Εκείνου που είναι πάντα τόσο κοντά μας!»

Συνεχίστε να ζείτε «εν αφθονία». Ας συνεχίσουμε να ζούμε για τον Θεό με πίστη, με αφιέρωση, με ελπίδα, μέχρι να έλθει. Αδελφοί μου, ας συνεχίσουμε να ζούμε μια άφθονη ζωή για τον Χριστό».

Οι γιατροί το είπαν ξεκάθαρα στον ασθενή τους: Κάτι στον εγκέφαλο... Αλλά δεν ήταν φλεγμονή. Ήταν καρκίνος. Σε λίγους μήνες άρχισε δραματικός ο ανήφορος του Κυριάκου. Με φοβερούς πόνους. Έγινε χειρουργική επέμβαση. Τώρα κλεισμένος στο σπίτι. Μόνος. Δίπλα του η πιστή του σύντροφος. Μπαίνει και βγαίνει στα νοσοκομεία. Ο καρκίνος, δυνάστης φοβερός, πριν σκοτώσει, εννοεί να κουρελιάσει, να συντρίψει κάθε του θύμα. Το θηρίο αυτό από τον Πόντο, ο Κυριάκος Υφαντίδης, παλεύει. Δεν εννοεί να βάλει κάτω τα όπλα και να παραδοθεί. Ξαναθυμάται τα νεανικά του χρόνια, στο αντάρτικο, πάνω στα βουνά που συντροφεύουν τα Κοτύωρα. Η αρρώστια δουλεύει μέσα του συστηματικά. Είναι μια απεγνωσμένη, αλλά άνιση πάλη. Ο Κυριάκος σε λίγο δεν μπορεί να διαβάσει. Ήταν γι' αυτόν ένα δυνατό χτύπημα. Του 'μεινε η προσευχή. Συνεχής, ασταμάτητη. Με μικρές διακοπές στις στιγμές των ανυπόφορων πόνων του, όταν το πελώριο κορμί του τιναζόταν πάνω στο κρεβάτι. Στην Ελλάδα προσεύχονταν γι' αυτόν.

Πάνω από τρία χρόνια ο αντάρτης του Πόντου κονταροχτυπιόταν με τον χάροντα στα μαρμαρένια αλώνια. Κέρδιζε ο θάνατος τη ζωή του Κυριάκου στάλα - στάλα. Πόντο με πόντο. Κι ο Κυριάκος αντιστεκόταν, πολέμαγε κι αυτός με τα πνευματικά όπλα. Κι αν έχανε σιγά - σιγά τη μάχη τούτης της ζωής, κέρδιζε τις άλλες μάχες της αιωνιότητας. Τη μάχη της χαράς μέσα στον πόνο. Της υπακοής και της υποταγής στον Ουράνιο Πατέρα στις ώρες της οδύνης. Και κέρδισε. Ο μεγάλος τούτος γιός του Πόντου, έσβυσε μ' ένα ουράνιο χαμόγελο.

Αμέσως με την αναγγελία του θανάτου, κάποιος διαρωπήθηκε σκεπτικός:

-Βρέθηκε άραγε εκεί στη Βοστώνη μια Ελληνική σημαία να τυλίξει το φέρετρο αυτού του στρατιώτη;

Στο περιοδικό «Σάλπισμα» (Γενάρης του 1964) ο παλιός του συνεργάτης Μ. Θαβωρίτης μαζεύοντας μνήμες και δάκρυα όλων όσων τα μάτια βούρκωσαν σε τούτη την είδηση και σφίξαν οι καρδιές τους, έγραφε:

«Ύστερα από τον Κώστα Μεταλληνό, ο Κύριος έστειλε την υστερνή πρόσκλησή Του σ' ένα άλλο πιστό τέκνο, τον Κυριάκο Υφαντίδη...». «Ο Υφαντίδης ήταν μια μεγάλη καρδιά, ένας άντρας, σωστός τζέντλεμαν αλλά και εντυπωσιακός αγορητής

όσον και ιδιόρρυθμος. Δεν είχε τον ολύμπιον χαρακτήρα των ρητόρων που αφήνουν το γραφείο τους για ν' ανεβούν στον άμβωνα. Έδινε την εντύπωση ότι κατέβαινε από την κορυφή του «Χωρήβ» για να κηρύξει στα αμαρτωλά πλήθη. Λες και ανήκε σε μια άλλη τάξη ανθρώπων που τον χαρακτήρα τους τον αψυρηλάτησαν τιτανικές περιπέτειες του Καυκάσου». «...Μετά τις σπουδές του στον Νέο Κόσμο, αισθάνθηκε την ανάγκη να δει τους ομοεθνείς του και στενότερους συμπατριώτες του και ήρθε στην Ελλάδα». Ο Υφαντίδης ήταν μια πλούσια καρδιά που την εσπάρασσε η πολλή αγάπη για τον άνθρωπο. Με τον τρόπο του συγκινούσε καθηλωμένους τους ακροατές του. Δεν έμοιαζε με διανοούμενο. Ήταν παιδί των μεγάλων περιστάσεων. Κάποτε τις δημιουργούσε ο ίδιος». «... Ήταν αληθινός χριστιανός, μεγάλος πιστός, τίμιος στρατιώτης του Χριστού...» «... Έδινε όλο τον εαυτό του σε ό,τι ησυχολείτο. Δεν του άρεσαν τα μικροπαλώματα, με τα οποία καταγίνονται μερικοί σαν πρόσφυγες της πνευματικής ζωής. Αγαπούσε πολύ την Ελλάδα και την περπάτησε σχεδόν ολόκληρη.» «...Ο άνθρωπος αυτός ξέφευγε τα κοινά μέτρα. Ήταν ανυπότακτος σε μικρολεπτομέρειες που χαντακώνουν τη ζωή.» «...Ο Υφαντίδης άφησε στην ψυχή εκείνων που τον αγάπησαν κάποιες αναλαμπές μεταξύ θεϊκού πάθους για τη σωτηρία των ανθρώπων και λυρικής τρυφερότητας, όσην μπορούν να ενσαρκώσουν τα δάκρυα ενός ανδρός. Ποιός ξεχνάει ότι η στεντόρεια φωνή του χαμήλωνε ξαφνικά για να κυλήσουν τα καυτά δάκρυά του...». Κι ο Μ. Θαβωρίτης τελειώνει τη νεκρολογία του: «Πάνω στον άμβωνα ήταν ένας αληθινός «υιός βροντής» κι ανάμεσα στην κοινωνία των πιστών, ταπεινός με όλους, είχε τα γνωρίσματα ενός μεγάλου και αθώου παιδιού».

Πολύ νωρίτερα – διακονούσε και σπένδονταν ακόμα τούτος ο «ανυπότακτος» γιός του Πόντου – ο γνώριμος και από άλλες σελίδες τούτου του βιβλίου, Αβραάμ Χιντζογλου, έγραφε:

«Αγαπητέ Δρα Έβανς,

Ο Χριστός φτώχηνε για να πλουτίσει τη ζωή πολλών. Ο Παύλος μας λέει: «ως πτωχοί πολλούς όμως πλουτίζοντες». Αυτό το χαρακτηριστικό το βλέπουμε στη ζωή του αδελφού μας. Ζητώντας να βοηθήσει τους άλλους, ξεχνάει τον εαυτό του.

» Ο Θεός τον προίκισε με μια πλατειά καρδιά και μια μεγαλο-

ψυχία που θυσιάζεται για το καλό όλων. Ομολογώ στην παρουσία του Θεού πως ενώ πολλοί μπορεί να κηρύττουν το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού, στη ζωή του αδελφού μας Υφαντίδη, διακρίνουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ευλογημένου μας Κυρίου.

»Πόσα γεγονότα δεν έρχονται στη μνήμη μου, καθώς γράφω αυτό το γράμμα, της μακροχρόνιας διακονίας του στην πόλη μας! Ένας ακούραστος εργάτης του Ευαγγελίου. Πάντα πλάι στον ταλαιπωρημένο! Υπηρετώντας όλους χωρίς προσωποληψία! Συγχωρώντας αυτούς που τυχόν τον πλήγωσαν. Τέτοιος είναι ο αδελφός μας – ένας δούλος του Χριστού!

Αβραάμ Χίντζογλου
Πρεσβύτερος»

*Δεξιά η σημερινή εκκλησία Λι-
πασμάτων. Προσφορά αγάπης
του Κυριάκου Υφαντίδη. Κάτω,
αναμνηστική πλάκα στις παι-
δικές κατασκηνώσεις του Σου-
νίου εις ενθύμησιν της αγάπης
και προσφοράς του αδελφού.*

